

СТЕЧАЈНИ ИНСТРУКТОР

Број 1-2 / 2025.

Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

Агенција за
Лиценцирање
Стечајних
Управника

Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

Premium paket vebinara

Do
80%
uštede

prilikom kupovine
godišnjeg paketa

Kupovinom Premium godišnjeg paketa vebinara **ostvarujete pravo da prisustvujete svim vebinarima u organizaciji kompanije Paragraf**, iz svih zakonodavnih oblasti tokom godinu dana od dana uplate.

Samo u poslednjih godinu dana uspešno smo održali skoro 60 edukacija na najrazličitije aktuelne teme koje se tiču i privatnog i javnog sektora.

Kupovina paketa i
više informacija na:

paragraf.rs/paketi

Ili skenirajte QR kod

СТЕЧАЈНИ ИНСТРУКТОР

број 1-2/2025

Београд, 2025. године

Издавач: PARAGRAF Lex d.o.o.
21208 Сремска Каменица
Цара Лазара 36
Тел: 021/457-421

Аутор Правне базе "PARAGRAF Lex": Љиљана Пјевач Пејовић

Директор "PARAGRAF Lex" d.o.o.: Саша Срдановић

Супервизор свих редакција
"PARAGRAF Lex" издања: Снежана Звонарић

Уредник издања: Небојша Отовић

Главни и одговорни уредник: др Тијана Љубисављевић, *вршилац дужности директора Агенције за лиценцирање стечајних управника*

Прелом, коректура и дизајн:
PARAGRAF Lex d.o.o. Београд

Штампа: Београф, Нова Пазова

Copyright © компанија PARAGRAF Lex d.o.o.,
www.paragraf.rs

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

34

СТЕЧАЈНИ инструктор : главни и одговорни
уредник др Тијана Љубисављевић. - 2014, бр. 1/2 (јун)-
. - Београд (Таковска 42) : Paragraf Co,
2014- (Нова Пазова : Beograf). - 21 cm

Тромесечно

ISSN 2335-0717 = Стечајни инструктор

COBISS.SR-ID 207930636

Isprobajte **BESPLATNO**

Kamatni kalkulator

Deo paketa kalkulatora koji čine:

Kalkulator zarada

Kalkulator sudskih taksi

Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

Više informacija na:
paragraf.rs

Paragraf Lex iOS aplikacija

Preuzmite na **AppStore**

Садржај

НАДЗОР НАД СПРОВОЂЕЊЕМ ПЛАНА РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ

Владимир Драшковић, СФА, судски вештак за економско-финансијску област

Рад припремљен за вебинар „Израда плана реорганизације и надзор над његовим спровођењем“, 27.02.2023. године 9

ПОСТУПАЊЕ СА ОПАСНИМ ОТПАДОМ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Радојка Инић, Сектор за надзор и превентивно деловање у животној средини Министарство заштите животне средине

Рад припремљен за вебинар „Поступање са опасним отпадом у стечајном поступку“, 31.03.2023. године 14

ПОСТУПАЊЕ СА ОПАСНИМ ОТПАДОМ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Данка Мајсторовић, судија Привредног суда у Чачку

Рад припремљен за вебинар: „Поступање са опасним отпадом у стечајном поступку“, 31.03.2023. године 30

ПОСТУПАЊЕ СА ОТПАДОМ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Предраг Рафаиловић, стечајни управник

Рад припремљен за вебинар „Поступање са отпадом у стечајном поступку“, 31.03.2023. године 35

ПРЕБИЈАЊЕ ПОТРАЖИВАЊА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Жељко Мијушковић, стечајни управник

Рад припремљен за вебинар: „Пребијање потраживања у стечајном поступку“, 31.05.2022 године 38

ЗАВРШНИ РАЧУН И ЗАВРШНИ ИЗВЕШТАЈ СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА

Љиљана Комшић – председник Привредног суда у Сремској Митровици
Рад припремљен за вебинар: “Завршни рачун и завршни извештај
стечајног управника” 15.06.2022. године.....58

ЗАВРШНИ РАЧУН И ЗАВРШНИ ИЗВЕШТАЈ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

Зорица Марковић – супервизор у Центру за надзор и развој
професије у Агенцији за лиценцирање стечајних управника
Рад припремљен за вебинар: “Завршни рачун и завршни извештај
стечајног дужника”, 15.06.2022. године64

ПОБИЈАЊЕ ПРАВНИХ РАДЊИ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Др Марко Радовић, судија Привредног суда у Београду
Рад припремљен за вебинар: “Побијање правних радњи у
стечајном поступку”, 19.09.2022. године81

ЗАВРШЕТАК ЗАПОЧЕТИХ НЕЗАВРШЕНИХ ПОСЛОВА СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

Јанко Јоксимовић, правни саветник у Центру стечај у Агенцији за
лиценцирање стечајних управника
Рад припремљен за вебинар „Завршетак започетих незавршених
послова стечајног дужника“, 31.10.2022 године96

ПРИМОПРЕДАЈА СТЕЧАЈНЕ МАСЕ И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

Радиша Шулић, стечајни управник
Рад припремљен за вебинар „Примопредаја стечајне масе и
документације стечајног дужника, попис и заштита имовине са
посебним освртом на кварљиву робу“, 26.12.2022. године.....99

ФИНАНСИЈСКИ ЛИЗИНГ У СТЕЧАЈУ

Урош Лековић, Центар за стечај у Агенцији за лиценцирање
стечајних управника
Рад припремљен за вебинар: “Лизинг у стечајном поступку”,
27.04.2023 године 114

ПОСТУПАЊЕ СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА ПРИ НАПЛАТИ И ОТПИСУ ПОТРАЖИВАЊА СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

Синиша Недељковић, вршилац функције председника

Привредног суда у Пожаревцу

Рад припремљен за вебинар “Поступање стечајног управника при наплати и отпису потраживања стечајног дужника”,

23.05.2023. године 119

ПОСТУПАЊЕ СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА ПРИ НАПЛАТИ И ОТПИСУ ПОТРАЖИВАЊА СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

Светлана Пандуров, стечајни управник

Рад припремљен за вебинар: “Поступање стечајног управника при наплати и отпису потраживања стечајног дужника”,

23.05.2023 године 128

ТРЕТМАН КУЛТУРНИХ ДОБАРА И ЊИХОВА ПРОДАЈА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Дарко Цуканић, судија Привредног суда у Београду

Рад припремљен за вебинар: “Третман културних добара и

њихова продаја у стечајном поступку” 22.06.2023. године 136

КУЛТУРНА ДОБРА И ЊИХОВ ПРОМЕТ

Бранислав Орлић, секретар у Републичком заводу за заштиту споменика

Рад припремљен за вебинар: “Третман културних добара

и њихова продаја у стечајном поступку”, 22.06.2023. године 144

ПРОДАЈА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Јасминка Обућина, председница Привредног Апелационог суда

Рад припремљен за вебинар: “Продаја у стечајном поступку”,

1.11.2023. године 159

Владимир Драшковић

СФА, судски вештак за економско-финансијску област

Рад припремљен за вебинар „Израда плана реорганизације и надзор над његовим спровођењем“.

27.02.2023.

Надзор над спровођењем плана реорганизације

Као неопходан елемент садржине плана реорганизације Законом о стечају, и то чланом 156 у ставу 1, тачка 10) прописано је следеће:

10) име независног стручног лица које ће пратити спровођење плана у интересу свих поверилаца обухваћених планом и начин на који ће то лице обавештавати повериоце о спровођењу плана реорганизације, износ и динамику исплате награде за његов рад, уз навођење поступка за његову промену

Даље, подзаконским актом и то Правилником о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом, Национални стандард број 6. Национални стандард о подацима које треба да садржи план реорганизације, у делу « II Садржина плана реорганизације» став 6 наводи се следеће:

План реорганизације садржи детаљан опис дужности независног стручног лица које ће у име поверилаца пратити спровођење плана реорганизације, начин на који ће то лице обавештавати повериоце о спровођењу плана реорганизације, као и износ и динамику исплате награде за његов рад.

Како се уочава из наведене регулативе, са једне стране одређивање лица за праћење је неопходно уз опис дужности, док је са друге стране пуно тога остављено на слободу предлагачу и повериоцима који ће гласати за план. Битна ставка је то да праћење врши независно стручно лице, али нема прецизних критеријума у погледу задовољења ових критеријума. Праћење се врши у општем интересу поверилаца што на неки начин усмерава рад стручног лица. План мора предвидети начин на који се обавештавају повериоци, а пракса је показала да је најефикаснији начин или путем веб сајта или путем електронске поште. Зависно од броја поверилаца, комплексности мера у плану, праћење спровођења плана може бити изузетно радно интензивна околност. Имајући у виду да су дужници у реорганизацији управо из разлога тешкоћа у пословању начело економичности треба имати изузетну примену те уз општи интерес поверилаца је нешто од примарног значаја. Стручно лице треба уважавати начело једнаког третмана и равноправности.

Треба имати у виду да праћење није надзор што је појам често коришћен у Закону о стечају, нити је детаљно прописано поступање што је и логично имајући у виду да постоји слобода предлагача, као и поверилаца који гласају за план за међусобно уређење својих односа укључујући и само праћење спровођења те је

стога и пракса изузетно разнолика. И ако је разнолико дефинисање праћења у плановима, није запажено да се у судској пракси даје неки посебан значај садржини плана у делу одредбе о праћењу спровођења плана.

За разлику од других области реорганизације (било ПР или УППР), праћење је у регулаторном смислу остало слично, а у смислу праксе релативно разнолико. Независно стручно лице

Кључне карактеристике при одређивању лица задуженог за праћење је да је то независно и стручно лице. Нема ограничења у погледу критеријума да ли је у питању физичко или правно лице. Око стручности нема прописаних услова, пракса је да су то стечајни управници, дипломирани правници или економисти, вештаци, књиговође, консултанци ангажовани на изради ПР-а, адвокати или правна лица која пружају консултантске услуге. Практика показала да је у питању потреба за комбинацијом стручних знања из области права, економије/књиговодства, те је реална потреба постојање стручног тима који може подржати израду извештаја о праћењу спровођења плана. Посебно захтевно је поступање на захтев различитих институција, пре свега привредних судова поред захтевних рокова су често потребна мултидисциплинарна знања.

Сврха

Закон налаже да се праћење врши у интересу свих поверилаца. Информисање поверилаца о току спровођења мера предвиђених планом је једна од активности која може интересовати све повериоце, и у том смислу је од великог значаја поштовање начела једнаког третмана те утврђивање износа који су измирили повериоцима по свакој класи појединачно. Овим се олакшава и поступање у случају покретања стечајног или извршног поступка

Дужности стручног лица

Предлагачу и повериоцима је остављена значајна слобода у уређењу ових односа. Наравно и саме мере садржане у ПР-у утичу на дужности стручног лица за извештавањем. Општи принцип при поступању у извештавању су значај за спровођење предложених мера, доступност информација, економичност. Није прописана посебна форма, а пракса је показала да се спровођење ПР-а прати кроз израду периодичних извештаја, месечно или квартално, ређе полугодишње или годишње. И ако се извештаји чешиће израђују у штампаном формату, пракса је да су доступни у електронској форми путем веб сајта или путем електронске поште.

Извештај стручног лица треба садржати податке о спровођењу мера садржаних у ПР-у. Неке од честих и кључних мера за спровођење су репрограм и/или отпуст потраживања поверилаца, располагање имовином (продаја), конверзија сање комисије поверилаца (можда координација, извештавање, итд), конверзија у капитал итд. Али извештавање је условљено доступним подацима од стране лица која су законски заступници дужника, стручним ресурсима и ажурности

стручних служби дужника. У том смислу стручно лице је ограничено односно условљено и вољом али и могућностима дужника.

У погледу начина на који се обавештавају повериоци слобода предлагача ПР-а је да предложи начин на који се обавештавају повериоци. Најједноставније и најекономичније је навести контакт емаил адресе на који се заинтересована лица могу обратити ради доставе извештаја или извештаје о праћењу објавити на веб сајту дужника или стручног лица што је у пракси и често примењено решење. Пракса је да је веће оптерећење стручног лица у почетном периоду спровођења услед потребе поверилаца који немају познавање института реорганизације да се информишу како о општим аспектима реорганизације тако и о конкретном потраживању. Ово је посебно случај за повериоце физичка лица. На обим посла свакако утичу и мере у плану, као и фреквенција извештавања. У погледу начина измирења и износа награде за рад стручног лица постоји слобода предлагача ПР-а и воља поверилаца да то подрже како и делу износа тако и у делу динамике измирења награде. Пракса показала да не постоји гаранција измирења. Начело економичности наводи на оптимизацију ресурса (дужи периоди извештавања, фокус на износе измирене повериоцима и слично). Накнада је по правилу условљена „величином плана“ (број поверилаца, број класа, поделе на партије, израде планова отплате, динамика измирења поверилаца, итд.) и условљена је и величином привредних субјеката у Србији. У смислу конкретног износа награде за рад стручног лица најчешће је то износ од неколико стотина евра за месечно праћење па и преко хиљаду евра месечно (брuto износ). Најчешће је то износ до 1.000 евра нето месечно, уз већ наведен ризик наплате, разлике за физичко и правно лице, разлике од предвиђених дужности стручног лица као и динамике извештавања. Зависно од величине предузећа и броја поверилаца, висине накнаде стручног лица, оптерећење обавезом праћења може бити од значајног утицаја и на резултат пословања дужника. Сам модел ангажовања и финансирања чини да је стручно лице ангажовано од стране дужника, али да сама накнада је ефективно финансирана на терет поверилаца. Капацитет стручног лица за извештавањем је условљен поступањем дужника како у делу достављања података тако и у делу измирења накнаде.

Извештај о праћењу

Стручно лице у поступању израђује извештаје о праћењу. Слобода стручног лица је у погледу форме и садржине с тим што самим планом може бити предвиђено детаљније и сама форма. Добра пракса је показала да извештај о праћењу поред броја извештаја и датума израде садржи основне податке о дужнику и поступку као што су: назив дужника и основи идентификациони подаци, податке о поступку у којем је усвојен ПР, назив суда, датум усвајања, датум правоснажности, датум почетка примене и др. Посебно битни подаци су они о периоду на који се извештај односи (како календарски тако и уколико постоји број периода предвиђен усвојеним ПР-ом). Није пракса прилагати

документацију како из поступка усвајања, тако и даље у току спровођења, али се могу навести називи докумената који су информациона основа за израду извештаја. Пракса је показала да се праћењем превасходно обухвата оно што је кључно у сваком плану а то је када је, ком повериоцу и у ком износу извршено измирење потраживања. Садржина извештаја треба да одговора значају информација за спровођење плана. У делу садржине података о измирењу поверилаца кључни подаци су: период на који се извештај односи (уз навођење почетног и последњег дана периода), начин измирења, износ измирења, назив повериоца, класа којој потраживање припада (веома битно за даље поступање), валута и курс уколико је примењиво, документ који доказује измирење (извод банке на пример). У појединим околностима поштовање прописа из области рачуноводства и ажурно књиговодство посебно олакшава праћење спровођења. Извештавање може али и не мора обухватити утврђивање стања потраживања поверилаца на датум израде извештаја јер је то изузетно компликован и неекономичан поступак из више разлога: измиревање се обично не врши у потпуности како је предвиђено планом отплате већ се често чак и појединачне рате деле на више уплата, у поступцима са значајним бројем поверилаца и класа може бити хиљаде појединачних трансакција које треба обрадити и разврстати. Може се помислити да је аутоматизација добро решење, међутим врло извесно је да је то у тренутним условима неисплативо. Разлога је више: непостојање довољног обима, специфичност мера, разноликост информационих система дужника и повериоца и постојање ризика у погледу исплативости инвестиције у развој софтверског решења које би вероватно опет делимично аутоматизовало извештавање. Доказ да је у питању сложен поступак је поређење са поступком добијања стања по кредиту са банком - шта би било када би се исти поступак морао спровести за све повериоце, свих класа (по свим партијама ако их има више), сваког месеца? Пуно тога треба бити испуњено да би се уопште омогућила аутоматизација, а камоли да се задовољи и критеријум економичности.

Проблеми

Кључни проблеми у поступку праћења ПР-а су недостављање података/документације од дужника, немогућност правовременог добијања података, немогућност или неисплативост макар делимичне аутоматизације извештавања, погоршање услова пословања и тржишне позиције дужника током периода усвајања плана, финансирање рада стручног лица (неизмирење награде). У случају немогућности извештавања пракса је да се дужник упозори и обавести о раскиду уговора о ангажовању или прекиду активности извештавања уколико је иста започета.

Окончање праћења

Рокови спровођења плана су рокови у којима се и окончава праћење спровођења. Није пракса да се утврђује стање потраживања поверилаца на крају периода спровођења плана, нити планови предвиђају ту обавезу. На захтев поверилаца може се доставити обавештење о окончању рока спровођења плана. Извештајем стручног лица се може навести да ли је план спроведен и у којој мери, или да није спроведен, које су мере спровођене и остало од значаја за предметни план.

Закључак

Простор за унапређење праксе свакако постоји, али свако додатно оптерећење треба бити рационално и економично, посебно у околностима раста трошкова и расположивости запослених стручних лица. Постојеће решење даје слободу предлагачу и повериоцима да уреде међусобне односе и у овом сегменту, што је обзиром на околности и разлог због којег се и спроводи активност праћења практично решење.

Радојка Инић

Сектор за надзор и превентивно деловање у животној средини

Министарство заштите животне средине

Рад припремљен за вебинар „Поступање са опасним отпадом у стечајном поступку“,

31.03.2023.

Поступање са опасним отпадом у стечајном поступку

Уводни део

Једна од важнијих активности и циљева савремене цивилизације је брига и предузимање мера на заштити животне средине, обзиром да је убрзаним развојем цивилизације и нашим опхођењем нагло нарушен квалитет животне средине.

Животна средина јесте скуп природних и створених вредности чији међусобни односи чине окружење, односно простор за живот.

Активности које утичу на животну средину јесу захвати којим се мењају и/или могу променити стања и услови у животној средини, а односи се на: коришћење ресурса и природних добара; процесе производње и промета; испуштање (емисију) загађујућих материја у воду, ваздух или земљиште; управљање отпадом и отпадним водама, хемикалијама и штетним материјама; буку и вибрације; јонизујуће и нејонизујуће зрачење; удесе.

Загађивање животне средине јесте уношење загађујућих материја или енергије у животну средину, изазвано људском делатношћу или природним процесима које има или може имати штетне последице на квалитет животне средине и здравље људи.

Област управљања отпадом је једна од области којом се успоставља спровођење мера на заштити животне средине које су прописане у 16 посебних закона и више од 250 подзаконских аката из појединих области као што су отпад, ваздух, заштита природе, бука, рибарство и отпадне воде.

Појам отпада

У најширем смислу отпад се може дефинисати као свака материја или предмет коју власник односно држалац баца, намерава или мора да одбаци. Држалац отпада је произвођач отпада, физичко или правно лице које у свом власништву има отпад, а произвођач отпада је физичко или правно лице чијом активношћу настаје отпад (изворни произвођач отпада) или чијом се активношћу мењају састав или својства отпада.

Пример: механичким третманом електронског и електричног отпада, односно раздвајањем на компоненте, настају нове врсте отпада, те су таквом активношћу произведене нове врсте отпада.

Пораст броја људске популације као и убрзани технолошки развој, начин живота и потребе савременог човека за резултат имају производњу великих количина свих врста отпада које представљају опасност по животну средину на глобалном нивоу, а та опасност је већа због неодговорног и несавесног управљања отпадом.

У циљу заштите животне средине неопходно је одговорно управљање отпадом и развој нових технологија за поновно искоришћење отпада.

Управљање отпадом представља спровођење прописаних мера за поступање са отпадом у оквиру сакупљања, транспорта, складиштења, третмана и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом после затварања.

Национална стратегија управљања отпадом из 2003. године и Програм управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године („Сл. Гласник РС“, бр. 30/18) представљају базне документе за плански, регулативни и институционални оквир којима се обезбеђују услови за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике.

Интегрални систем управљања отпадом представља низ делатности и активности који подразумева:

- превенцију настајања отпада,
- смањење количине отпада и његових опасних карактеристика,
- третман отпада,
- планирање и контролу делатности и процеса управљања отпадом,
- транспорт отпада,
- успостављање, рад, затварање и одржавање постројења за третман отпада,
- мониторинг,
- саветовање и образовање у вези делатности и активности на управљању отпадом.

Систем је одржив уз правилно одвијање активности (пирамидално: минимализација количине отпада на изворишту, рециклажа отпада, прерада отпада, депоновање).

Управљање отпадом

Отпад се дели на више начина:

- Према саставу (стакло, пластика, картон, лименке, електронски и електрични уређаји, стара возила, гуме, отпадна уља, отпадне хемикалије, отпадна возила, батерије, боје, текстил, метали, дрво, органски отпад)
- Према месту настанка (комунални отпад, индустријски отпад, амбалажни отпад, пољопривредни отпад, отпад из експлоатације и екстракције руда и минералних сировина, грађевински отпад, медицински и животињски отпад, муљеви, талози, пепео, шљака и слично)

- Према токсичности (опасан, неопасан, инертни)

Управљање отпадом је делатност од општег интереса, која је у Републици Србији регулисана Стратегијом, Програмом, Законом о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36 од 15. маја 2009, 88 од 23. новембра 2010, 14 од 22. фебруара 2016, 95 од 8. децембра 2018 - др. закон) и подзаконским актима.

Законом о управљању отпадом уређују се: врсте и класификација отпада; планирање управљања отпадом; субјекти управљања отпадом; одговорности и обавезе у управљању отпадом; организовање управљања отпадом; управљање посебним токовима отпада; услови и поступак издавања дозвола; прекогранично кретање отпада; извештавање о отпаду и база података; финансирање управљања отпадом; надзор, као и друга питања од значаја за управљање отпадом.

ВРСТЕ И КЛАСИФИКАЦИЈА

Врсте отпада у смислу Закона о управљању отпадом су:

- 1) комунални отпад (кућни отпад);
- 2) комерцијални отпад;
- 3) индустријски отпад.

У зависности од опасних карактеристика које утичу на здравље људи и животну средину, може бити:

- 1) инертни отпад је отпад који није подложен било којим физичким, хемијским или биолошким променама; не раствара се, не сагорева или на други начин физички или хемијски реагује, није биолошки разградив или не утиче неповољно на друге материје са којима долази у контакт на начин који може да доведе до загађења животне средине или угрози здравље људи;
- 2) неопасан отпад је отпад који нема карактеристике опасног отпада;
- 3) опасан отпад јесте отпад који по свом пореклу, саставу или концентрацији опасних материја може проузроковати опасност по животну средину и здравље људи, и има бар једно од својстава које га чине опасним (експлозивност, запаљивост, склоност оксидацији, органски је пероксид, акутна отровност, инфективност, склоност корозији, у контакту са ваздухом ослобађа запаљиве гасове, у контакту са ваздухом или водом ослобађа отровне супстанце, садржи токсичне супстанце са одложеним хроничним деловањем, као и екотоксичне карактеристике), као и амбалажа у којој је био или јесте спакован опасан отпад.

Идентификација свих особина отпада је предуслов за правилно управљање отпадом ради спречавања негативног утицаја на животну средину и здравље људи, биљни и животињски свет.

Закон о управљању отпадом захтева да отпад буде описан на начин који омогућава сигурно руковање и управљање предметним отпадом, као и да било која промена власништва отпада буде пропраћена одговарајућом документацијом која обавезно укључује индексни број отпада. Поред овог кода и њему одгова-

рајућег описа, отпад такође треба да има и неопходне карактеристике у циљу идентификације свих његових особина значајних за даље правилно руковање.

Карактер отпада се утврђује у поступку испитивања којим се утврђују физичко-хемијске, хемијске и биолошке особине и састав отпада, односно одређује да ли отпад садржи или не садржи једну или више опасних карактеристика.

Класификација отпада јесте поступак сврставања отпада на једну или више листа отпада а према његовом пореклу, саставу и даљој намени.

Класификација отпада врши се одређивањем индексног броја на основу резултата испитивања отпада од стране овлашћене стручне организације за испитивање отпада.

Испитивање отпада врши се ради класификације отпада за:

1) прекогранично кретање;

2) третман, односно поновно искоришћење и одлагање отпада а у циљу коначног збрињавања истог;

3) престанак статуса отпада.

Испитивање отпада врше стручне организације и друга правна лица која су овлашћена за узорковање и карактеризацију за која су акредитована односно акредитоване лабораторије које по извршеном испитивању издају извештај о испитивању отпада. По извршеном испитивању отпад се разврстава према каталогу отпада који је збирна листа отпада према пореклу и саставу.

У Каталогу отпада је систематизовано више од 800 врста отпада, подељених у 20 група, које се означавају двоцифреним бројевима који дефинишу делатност којом настаје отпад.

Свака од наведених група садржи подгрупе које су означене са четири цифре. Групе и подгрупе упућују на одговарајућу врсту отпада. У оквиру сваке подгрупе дат је шестоцифрени код (индексни број) за сваку врсту отпада посебно. Врсте отпада у Каталогу отпада означене су искључиво шестоцифреним индексним бројевима. У Каталогу отпада одређују се индексни бројеви за сваки опасан и неопасан отпад. Поред индексног броја дат је и текстуални опис отпада, опасан отпад означен је звездицом (*) која се ставља после индексног броја.

Индексни бројеви отпада означавају:

1) прве две цифре означавају активност из које настаје отпад;

2) трећа и четврта цифра означавају процес у којем отпад настаје;

3) пета и шеста цифра означавају део процеса из којег отпад настаје.

Каталог отпада, Листа категорија отпада (Q листа), Листа категорија или сродних типова опасног отпада према њиховој природи или према активности којом се стварају (Y листа), Листа карактеристика отпада које га чине опасним (H листа) и Листа компонената отпада због којих се отпад сматра опасним (C листа), Начин и поступак класификације отпада су саставни део Правилника **о категоријама, испитивању и класификацији отпада** („Службени гласник РС“, 56/2010, 93/2019, 39 /2021).

Извештај о испитивању отпада поред података о лабораторији која врши испитивања и података о власнику отпада садржи податке о узорку, локацији узорковања, GPS координате, начин и методу узорковања, опис узорка, параметре који се испитују, резултате испитивања, фотографије.

Извештај о испитивању отпада садржи и класификацију отпада са следећим подацима, и то: назив отпада; идентификациони број узорка отпада; опис поступка настанка отпада; количина отпада од које је извршено узорковање; физичко својство отпада: прах, чврста материја, вискозна материја, паста, муљ, течна материја, гасовита материја, остало; категорија отпада према Листи категорија отпада (Q листа); индексни број отпада према КATALOGУ отпада; карактер отпада (опасан/неопасан/инертан); Y ознаку према Листи категорија или сродних типова опасног отпада према њиховој природи или активности којом се стварају (Y листа), уколико је отпад опасан; C ознаку према Листи компоненти отпада који га чине опасним (C листа), уколико је отпад опасан; H ознаку према Листи карактеристика отпада које га чине опасним (H листа), уколико је отпад опасан;

УПРАВЉАЊЕ ОПАСНИМ ОТПАДОМ

Једна од највећих опасности и претњи по јавно здравље и животну средину је све већа количина опасног отпада, који настаје као последица индустријализације и техничко технолошког развоја.

Опасан отпад јесте отпад који по свом пореклу, саставу или концентрацији опасних материја може проузроковати опасност по животну средину и здравље људи и има бар једно од својстава које га чине опасним (експлозивност, запаљивост, склоност оксидацији, органски је пероксид, акутна отровност, инфективност, склоност корозији, у контакту са ваздухом ослобађа запаљиве гасове, у контакту са ваздухом или водом ослобађа отровне супстанце, садржи токсичне супстанце са одложеним хроничним деловањем, као и екотоксичне карактеристике), као и амбалажа у којој је био или јесте спакован опасан отпад.

Осим опасног отпада који у великој количини настаје у индустрији као што је хемијска индустрија, производња електричне и електронске опреме, производња батерија и акумулатора, производња боја, електролиза, текстилна индустрија, фармацеутска индустрија, производња пластике, кожна индустрија, опасан отпад настаје и у трговинама, домаћинствима, здравству, пољопривреди и на другим местима. Опасне материје се налазе у многим производима који нас окружују и које користимо свакодневно као што су искоришћене батерије, боје и лакови, различите хемикалије, отпадно моторно уље и зауљене крпице, отпадни акумулатори, отпадни филтери, зауљена вода и разни други.

Производња, сакупљање, транспорт опасног отпада као и његово складиштење и третман, једном речју управљање отпадом, мора да се спроводи на начин којим се обезбеђује најмањи ризик по угрожавање живота и здравља људи и животне средине, контролом и мерама смањења:

- загађења вода, ваздуха и земљишта;
- опасности по биљни и животињски свет;
- опасности од настајања удеса, експлозија или пожара;
- негативних утицаја на пределе и природна добра посебних вредности;
- нивоа буке и непријатних мириса.

Складиштење, паковање и обележавање

Ова област је регулисана Законом о управљању отпадом и Правилником о начину складиштења, паковања и обележавања („Службени гласник РС“, бр.92/2010 и 77/ 2021).

Складиштење отпада је привремено чување отпада на локацији произвођача, власника и/или другог држаоца отпада, оператера у постројењу опремљеном и регистрованом за управљање отпадом, складиште отпада у постројењу за рециклажу, поновно искоришћење или одлагање отпада, која су технички опремљена за привремено чување.

Законом о управљању отпадом, забрањено је мешање опасног и неопасног отпада, као и мешање опасних врста отпада приликом сакупљања и транспорта.

Код управљања опасним отпадом веома је важно, прецизно по законски предвиђеним условима, руководити штетним супстанцама како би се избегло загађење животне средине.

Опасан отпад не може бити привремено складиштен на локацији произвођача, власника и/или другог држаоца отпада дуже од 12 месеци, осим ако је у току поступак прибављања дозволе, а најдуже 120 дана од истека рока од 12 месеци.

Дозволом о управљању отпадом, одређује се врста складишта узимајући у обзир његову намену, врсту и количину отпада, као и време његовог складиштења.

Складиште опасног отпада мора бити изграђено у складу са законом и подзаконским прописима којима се уређује планирање и изградња, као и са техничким захтевима и стандардима, *мора бити ограђено ради спречавања приступа неовлашћеним лицима, физички обезбеђено, заштићено од атмосферских утицаја, са водонепропусним подлогама, закључано и под сталним надзором.*

Опасан отпад се складишти у резервоарима, контејнерима и другим посудама у оквиру складишта (у даљем тексту: посуде за складиштење).

Изузетно отпад од дрвета који садржи опасне супстанце, може се складиштити у затвореном или отвореном складишту, на чврстој стабилној подлози са опремом за сакупљање просутих течности и средствима за одмашћивање, адекватно заштићен од свих атмосферских утицаја, без директног контакта отпада са подлогом, покривен одговарајућим водонепропусним и УВ стабилним покривачима који су фиксирани за подлогу (пластичне фолије или цираде).

Опасан отпад се складишти разврстан по групама и на начин који обезбеђује лак и слободан прилаз ускладиштенем опасном отпаду ради контроле, препакивања, мерења, узорковања, транспорта итд.

Приликом сакупљања, разврставања, складиштења, транспорта, поновног искоришћења и одлагања, опасан отпад се пакује и обележава на начин који обезбеђује сигурност по здравље људи и животну средину. Опасан отпад се пакује у посебне, наменске контејнере који се израђују према карактеристикама опасног отпада (запаљив, експлозиван, инфективан и др.) и обележава.

Паковање опасног отпада

Паковање опасног отпада врши се тако да се обезбеди неопходан ниво сигурности за прихватање упакованог опасног отпада од стране оператера.

Посуда за складиштење опасног отпада треба да буде затворена и израђена од материјала који обезбеђује непропустљивост са одговарајућом заштитом од атмосферских утицаја и да је отпорна на отпад који се у њој налази.

Посуде у којима је ускладиштен опасан отпад, а у чијој близини се налазе посуде за складиштење опасног отпада чији је садржај некомпатибилан, морају бити међусобно заштићене и одвојене преградом, банкином, насипом, зидом или на други безбедан начин.

Складиштење отпада у течном стању се врши у посуди за складиштење обезбеђеном непропуском танкваном која може да прими целокупну количину отпада у случају удеса (процуривања).

Упакован опасан отпад треба да буде обележен видљиво и јасно.

Налепница којом се обележава упакован опасан отпад садржи следеће податке:

- 1) упозорење: ОПАСАН ОТПАД на српском и енглеском језику;
- 2) индексни број и назив отпада из Каталога отпада, у складу са посебним прописом;
- 3) Y ознаку према Листи категорија или сродних типова опасног отпада према њиховој природи или активности којом се стварају (Y листа), у складу са посебним прописом;
- 4) C ознаку према Листи компоненти отпада који га чине опасним (C листа), у складу са посебним прописом;
- 5) H ознаку према Листи карактеристика отпада које га чине опасним (H листа), у складу са посебним прописом;
- 6) податке о власнику отпада који је паковао отпад: назив, седиште, телефон/факс, датум паковања, име и презиме квалификованог лица одговорног за стручни рад;
- 7) физичко својство отпада: прах, чврста материја, вискозна материја, паста, муљ, течна материја, гасовита материја, остало из Извештаја о испитивању отпада, у складу са посебним прописом;

8) количина садржана у паковању, а ако је групно паковање, онда и количина за сваки појединачни пакет.

За поједине врсте отпада због њихове специфичности донети су посебни правилници:

- Правилник о начину и поступку управљања фармацеутским отпадом («Службени гласник» РС, број 49/2019)
- Правилник о начину и поступку управљања истрошеним батеријама и акумулаторима („Службени гласник РС“, број 86/2010)
- Правилник о поступању са отпадом који садржи азбест („Службени гласник РС“, број 75/2010.)
- Правилник о поступању са уређајима и отпадом који садржи РСВ („Службени гласник РС“, број 37/ 2011)
- Правилник о управљању медицинским отпадом («Службени гласник РС», број 78 /2019)
- Правилник о условима, начину и поступку управљања отпадним уљима („Службени гласник РС“, број 71/2010.)
- Правилник о начину и поступку управљања отпадним гумама («Службени гласник РС», број 104/09 и 81/10)
- Правилник о начину и поступку управљања истрошеним батеријама и акумулаторима («Службени гласник РС», број 86/10)
- Правилник о начину и поступку за управљање отпадним флуоресцентним цевима које садрже живу («Службени гласник РС», број 97/10)
- Правилник о начину и поступку управљања отпадним возилима («Службени гласник РС», број 98/10)
- Правилник о листи ПОПс материја, начину и поступку за управљање ПОПс отпадом и граничним вредностима концентрација ПОПс материја које се односе на одлагање отпада који садржи или је контаминиран ПОПс материјама („Сл. гласник РС“, бр. 17/2017)

Кретање опасног отпада

Преузимање, транспорт и предавање отпада врши се на основу закључених уговора.

Кретање опасног отпада прати посебан Документ о кретању опасног отпада који попуњава произвођач, односно **власник и/или други држалац** и свако ко преузима опасан отпад, превозник и прималац отпада.

Образац Документа о кретању опасног отпада састоји се од шест истоветних примерака од којих први примерак представља претходно обавештење.

Образац претходног обавештења се доставља искључиво електронски Агенцији за заштиту животне средине уносом у информациони систем Националног регистра извора загађивања, најмање 48 сати пре започињања кретања отпада. Без унетог претходног обавештења у законски прописаном року, Документ о кретању опасног отпада није могуће креирати.

Претходно обавештење је могуће одјавити најкасније закључно са предвиђеним даном почетка кретања опасног отпада. Уколико произвођач, односно власник отпада, у наведеном периоду не одјави претходно обавештење, а кретање отпада не започне, потребно је да се писмено обрати Агенцији са изјавом.

У претходном обавештењу се попуњавају сви подаци – Део А, Део Б, Део Ц и Део Д са подацима о произвођачу, односно власнику отпада, транспортеру и примаоцу отпада, врсти и процењеној количини отпада, класификацији отпада, врсти превоза и одредишту са унапред дефинисаном рутом кретања, као и процењеним датумом предаје наведеног отпада, коју је потписао произвођач, односно власник.

Креирањем претходног обавештења и његовим попуњавањем, аутоматски се у информационом систему добија образац Документа о кретању опасног отпада попуњен са свим подацима, који је потребно одштампати у пет копија директно из информационог система, како би сви учесници у кретању отпада правовремено имали своју копију.

За податке који у претходном обавештењу не морају бити прецизни (процењени су), могуће је касније, у законском року од 15 дана од почетка кретања опасног отпада, урадити корекције у Документу о кретању опасног отпада. Уколико се тачна маса отпада измерена код примаоца отпада разликује од процењене масе у најави, претходни власник опасног отпада је дужан да ту количину измени у електронском обрасцу Документа о кретању опасног отпада у информационом систему Националног регистра извора загађивања.

Најкасније 15-тог дана од почетка кретања опасног отпада неопходно је у информационом систему извршити потврду Документа, након чега се подаци у Документу више не могу мењати и чиме се закључује процес кретања опасног отпада. Овим се добија комплетан документовани доказ да су операције управљања наведеним отпадом извршене у складу са Законом.

Уколико произвођач/власник опасног отпада не изврши потврду Документа о кретању опасног отпада у законском року, подаци ће бити достављени министарству које ће започети поступак провере кретања отпада.

Произвођач/власник опасног отпада у сваком тренутку може да прегледа сва документа која је креирао у информационом систему Националног регистра.

Претходни власник опасног отпада у року од 15 дана од дана пријема овереног и потписаног шестог примерка, електронски доставља Документ о кретању опасног отпада, уносом података о тачној количини отпада, као и тачним датумом предаје наведеног отпада у информациони систем Националног регистра извора загађивања Агенције за заштиту животне средине.

Произвођач, односно власник и/или други држалац отпада дужан је да копију документа чува трајно и дужан је да је достави Агенцији у електронском облику уносом података у информациони систем Националног регистра извора загађивања.

Документовани доказ да су операције управљања извршене доставља се и на захтев надлежног органа или претходног власника и/или другог држаоца отпада.

Поступак формирања и најаве кретања опасног отпада као и Документ о кретању опасног отпада дефинисани су Правилником о обрасцу Документа о кретању опасног отпада, обрасцу претходног обавештења, начину његовог достављања и упутству за њихово попуњавање («Службени гласник РС», број 17/2017).

Одговорности и обавезе управљања отпадом

Законом о управљању отпадом прописана је одговорност произвођача отпада, власника и држаоца отпада, обавезе превозника отпада, обавезе посредника и трговца, обавезе оператера постројења за третман отпада и обавезе оператера на депонији.

Наведеним законом прописано је:

- **да је власник и/или други држалац** отпада, односно оператер, дужан да класификује отпад на прописан начин, ради утврђивања састава и опасних карактеристика отпада да изврши испитивање опасног отпада, као и отпада који према пореклу, саставу и карактеристикама може бити опасан отпад.
- власник и/или други држалац отпада је одговоран за све трошкове управљања отпадом.
- власништво и/или државина над отпадом престаје када следећи власник и/или други држалац преузме отпад и прими Документ о кретању отпада, у складу са овим законом.
- трошкове одлагања сноси власник и/или други држалац који непосредно предаје отпад на руковање сакупљачу отпада или постројењу за управљање отпадом и/или претходни власник и/или други држалац или произвођач производа од којег потиче отпад.
- одговорност и обавезе власника и/или другог држаоца отпада има и лице које учествује у промету отпада као посредни држалац отпада, а фактички не поседује отпад.

Закључак:

Власници и/или други држаоци отпада, што укључује и предузећа у стечају која имају отпад, у обавези су да спроводе мере и предузимају активности у вези са управљањем отпадом као што су:

- испитивање отпада преко овлашћене лабораторије;
- обележавање и складиштење отпада на прописан начин;
- збрињавање отпада на основу закључених уговора са превозницима и оператерима који имају потребне **дозволе за управљање отпадом**;
- најави кретање опасног отпада и сачини Документ о кретању опасног отпада,

а све у складу са важећим прописима и позитивном законском регулативом.

Прилози:

Образац 1.

Извештај о испитивању отпада

Назив и адреса, број телефона, факса и e-mail-а
овлашћене стручне организације за испитивање
отпада која је вршила испитивања:

Овлашћење за испитивање
отпада бр. _____ од _____
издато од _____

(Место предвиђено за ознаку акредитације)	ИЗВЕШТАЈ О ИСПИТИВАЊУ ОТПАДА	(Место предвиђено за лого Овлашћене стручне организације за испитивање отпада)
Прекогранично кретање ☐ Третман ☐ Одлагање ☐		Број: _____ Датум: _____

Подаци о подносиоцу захтева			
Назив подносиоца захтева:			
Адреса:			
Лице за контакт:	Тел:	Факс:	e-mail:
А. Општи подаци:			
1.	Назив отпада:		
2.	Произвођач отпада:		
3.	Власник отпада:		
3.	Опис поступка настанка отпада:		
4.	Идентификациони број узорка отпада:		
5.	Количина отпада од које је извршено узорковање:		
6.	Физичко својство отпада: ☐ 1. прах ☐ 2. чврста материја ☐ 3. вискозна материја ☐ 4. паста ☐ 5. муљ ☐ 6. течна материја ☐ 7. гасовита материја ☐ 8. остало (прецизирати)		

Б. Класификација отпада	
1	Категорија отпада према Листи категорија отпада (Q листа):
2	Индексни број отпада према Католагу отпада:
3	Карактер отпада опасан/неопасан/инертан
4	Y ознака према Листи категорија или сродних типова опасног отпада према њиховој природи или активности којом се стварају (Y листа):
5	C ознака према Листи компоненти отпада које га чине опасним (C листа):
6	H ознака према Листи карактеристика отпада које га чине опасним (H листа):
7	Напомена:

Ц. Подаци о узорку	
Назив отпада:	
Локација са које је узет узорак:	
GPS координате N ° ' " E O ° ' "	
Идентификациони број узорка:	
Узорковање извршио:	Датум и време:
Начин и метода узорковања:	
Датум и време пријема узорка на испитивање:	
Остали подаци о узорку (ако је релевантно):	
Напомене: (уписују се подаци о неспроведеним испитивањима или се на други начин одступило од захтева за испитивање. Ако је део испитивања обавио подуговарач наводи се да је саставни део овог Извештаја извештај о испитивању Лабораторије која је вршила подуговорена испитивања, наводи се име подуговарача и број извештаја о испитивању Лабораторије која је вршила испитивања)	

Резултати физичко-хемијских, хемијских и биолошких испитивања отпада

Параметар	Нађена вредност	Референтна вредност	Ознака методе

Напомена:

(Уписати посебно назначена документа и називе Правилника по којима је вршено испитивање и остале напомене значајне за врсту испитивања, ако је релевантно)

Место и датум завршетка испитивања: _____

Извршио мерења:

Потпис: _____

Потпис: _____

Потпис: _____

Оверио мерења:

Место и датум израде Извештаја: _____

Извештај урадио:

Одговорно лице:

ДОКУМЕНТ О КРЕТАЊУ ОПАСНОГ ОТПАДА

Део А – Подаци о отпаду (попуњава произвођач/власник и/или други држалац опасног отпада)		
Врста отпада		
Класификација отпада	Индексни број	
	Ознака отпада према Q листи	
	Ознака отпада према Y листи	
	Ознака отпада према C листи	
	UN број и класа	
Опасне карактеристике отпада (H листа)		
Маса отпада (t)		
Начин паковања отпада		
Физичко стање отпада		
Извештај о испитивању отпада	Број	
	Датум издавања	
Одредиште		
Вид превоза		
Посебне напомене за руковање и додатне информације		

Део Б – Произвођач/власник и/или други држалац опасног отпада		
ПИБ произвођача/власника		
Матични број произвођача/власника		
Назив произвођача/власника		
Адреса произвођача/власника	Општина	
	Место	
	Поштански број	
	Улица и број	
	Телефон	
	Телефакс	
Email		
Произвођач/Власник отпада	Произвођач отпада	
	Власник отпада	
	Оператер постројења за управљање отпадом	
Предвиђени начин поступања са отпадом	Операција поновног искоришћења (R листа)	R
	Операција одлагања (D листа)	D
Дозвола за управљање отпадом	Број	
	Датум издавања	

Изјава произвођача/власника опасног отпада	
„Под материјалном и кривичном одговорношћу потврђујем да је опасан отпад одобрен за транспорт, да су испуњени сви захтеви за паковање и обележавање и да је превозник информисан о врсти терета и неопходним предострожностима“.	
Датум предаје отпада:	
Читко име и презиме одговорног лица произвођача/власника отпада	
Број мобилног телефона одговорног лица произвођача/власника отпада	
Потпис и овера произвођача/власника отпада	

Део Ц – Транспорт опасног отпада			
ПИБ превозника отпада			
Матични број превозника отпада			
Назив превозника отпада			
Адреса превозника отпада	Општина		
	Место		
	Поштански број		
	Улица и број		
	Телефон		
	Телефакс		
	Емаил		
Врста превозног средства			
Регистарски број превозног средства			
Рута кретања отпада	Локација утовара		
	Преко (виа)		
	Преко (виа)		
	Преко (виа)		
	Локација истовара		
Изјава превозника опасног отпада:			
„Под материјалном и кривичном одговорношћу потврђујем да је опасан отпад у стању које одговара опису и да су тачни подаци дати у делу А“.			
Дозвола за управљањем отпадом	Број		
	Датум издавања		
Датум пријема отпада			
Читко име и презиме одговорног лица превозника отпада			
Број мобилног телефона одговорног лица превозника отпада			
Потпис и овера превозника опасног отпада			
Датум предаје отпада			
Читко име и презиме одговорног лица превозника отпада			
Број мобилног телефона одговорног лица превозника отпада			
Потпис и овера превозника опасног отпада			

Део Д – Прималац опасног отпада			
ПИБ примаоца отпада			
Матични број примаоца отпада			
Назив примаоца отпада			
Адреса примаоца	Општина		
	Место		
	Поштански број		
	Улица и број		
	Телефон		
	Телефакс		
Email			
Прималац (означити)	Постројење за складиштење отпада		
	Постројење за третман отпада		
	Постројење за одлагање отпада		
Дозвола за управљање отпадом	Број		
	Датум издавања		
Изјава примаоца опасног отпада			
„Под материјалном и кривичном одговорношћу потврђујем да је опасан отпад описан у делу А испоручен превозним средством типа _____, регистарски број _____, као и да одговара условима за прихватање“.			
Датум пријема отпада			
Читко име и презиме одговорног лица примаоца отпада			
Број мобилног телефона одговорног лица примаоца отпада			
Потпис и овера примаоца опасног отпада			

Данка Мајсторовић, судија Привредног суда у Чачку
Рад припремљен за вебинар: "Поступање са опасним отпадом
у стечајном поступку"
31.03.2023.године

ПОСТУПАЊЕ СА ОПАСНИМ ОТПАДОМ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

ПРАВНА РЕГУЛАТИВА

Поводом третмана опасног отпада у Републици Србији нормативни оквир садржан је у:

- * Закону о заштити животне средине
- * Закону о управљању отпадом
- * Закону о транспорту опасне робе
- * Правилнику о начину складиштења, паковања и обележавања опасног отпада
- * Правилнику о категоријама, испитивању и класификацији отпада

У примени су и бројни други правилници који регулишу поступање са разним врстама отпада (фармацеутски, хемијски, технолошки, био отпад и др.).

Битно је напоменути да Закон о принудном поравнању, стечају и ликвидацији, Закон о стечајном поступку и Закон о стечају не садрже ни једну одредбу која регулише поступање са опасним отпадом, а наведени прописи који регулишу ову област не прописују никакве изузетке нити другачију регулативу у колико су у питању фирме у стечајном поступку.

ДЕФИНИЦИЈА ОПАСНОГ ОТПАДА

У члану 7. Закона о управљању отпадом наведене су врсте отпада и то (комунални отпад, комерцијални отпад и индустријски отпад с тим што исти у зависности од опасних карактеристика које утичу на здравље људи и животну средину може бити инертни, неопасан и опасан.

Према Закону о заштити животне средине (значење израза чл. 3. став 1. тачка 20, 21 и 22. отпад јесте свака материја или предмет дефинисан законом којим се уређује управљање отпадом, опасне материје јесу хемикалије и друге материја које имају штетне и опасне карактеристике, док опасна супстанца јесте супстанца дефинисана прописом Европске уније којим се уређује контрола опасности од великог удеса који укључује опасне супстанце.

Опасан отпад је отпад који по свом пореклу, саставу или концентрацији опасних материја може проузроковати опасност по животну средину и здравље људи и има једну од опасних карактеристика утврђених посебним прописима који га чине опасним, укључујући и амбалажу у коју је опасан отпад био и јесте упакован.

КАКО СЕ УПРАВЉА ОПАСНИМ ОТПАДОМ

Управљање је сложен и детаљно Законом дефинисан поступак којим се бави надлежно Министарство за заштиту животне средине. Управљање се врши на начин како би се обезбедио најмањи ризик по угрожавање живота и здравља људи и животне средине.

Опасни отпад може изазвати: загађење ваздуха, воде и земљишта, створити опасност од експлозија и пожара, а има и негативан утицај на природна добра посебних вредности, чиме се негативно утиче на живот и здравље људи.

Лица овлашћења за сакупљање односно транспорт отпада исти сакупљају од произвођача или власника и транспортују га до постројења за управљање отпадом, односно до центра за сакупљање и складиштење.

Сакупљање опасног отпада врши овлашћени оператер који има дозволу за сакупљање опасног отпада издату од надлежног органа.

Транспорт опасног отпада подразумева превоз ван постројења (утовар и истовар отпада) и може се вршити само посебно опремљеним возилима која поседују сертификате и којима управљају возачи са сертификатом о стручној оспособљености за транспорт опасног терета.

ОПАСАН ОТПАД КОД СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

Опасан отпад има утицај на целокупан ток стечајног поступка с тим што се утицај може раздвојити на почетну фазу стечаја до уновчења имовине стечајног дужника као и на фазу уновчења имовине и закључења поступка стечаја.

У овом делу битно је поменути, а што је од пресудног утицаја на ток стечајног поступка и једно од начела Закона о управљању отпадом садржано у чл. 6. став 1. тачка 5 и у чл. 27. став 1. истог Закона, а то је начело **загађивач плаћа** тј. да загађивач мора да сноси пуне трошкове својих активности, тј. власник или други држалац отпада одговоран је за све трошкове управљања отпадом.

У почетној фази стечаја, сходно чл. 27. Закона о стечају, иако то није изричито наведено стечајни управник је дужан да посебну пажњу посвети опасном отпаду уколико постоји и то:

- да га евидентира – попише,
- да провери да ли је исти правилно категорисан, а ако није да крене у поступак категоризације истог,
- да обавести надлежно министарство о постојању отпада, његовој врсти и количини,
- да предузме адекватне мере заштите тј. чувања и обезбеђења истог, (посебно поуздана и проверена лица – радници који ће чувати отпад са потребним знањима и способностима, односно професионално обезбеђење),
- да настави или покрене процедуру уклањања отпада у складу са Законом, Правилником, стратегијом управљања отпадом као и Националним планом

управљања отпадом у оквиру кога постоје и регионални и локални планови управљања отпадом.

У фази уновчења имовине и закључења стечаја

Уколико проблем уклањања отпада није решен до организовања продаје имовине или дела имовине стечајног дужника који поседује опасан отпад потребно је све детаље у вези истог евидентирати у продајној документацији, огласу о продаји и нацрту уговора о продаји, а ради упознавања потенцијалних купаца са постојањем опасног отпада.

Било да се ради о продаји појединачне имовине, имовинских целина или стечајног дужника као правног лица, ако се у склопу имовине налази неки опасни отпад његово уклањање и трошкови око третмана и уклањања не могу пасти на терет будућег купца јер се имовина на истог преноси без терета.

У овој фази поступка односно у току целог стечајног поступка, нерешено збрињавање опасног отпада може значајно да продужи трајање стечајног поступка.

Првенствено може да одврати купце од намеравање куповине.

Може негативно да утуче и утиче на обим стечајне масе у сврху намирења стечајних поверилаца из разлога што трошак чувања, обезбеђења и збрињавања опасног отпада свакако пада на терет стечајног дужника и представља обавезу стечајне масе (чл. 104. Закона о стечају).

ПОСТУПАЊЕ СТЕЧАЈНОГ СУДИЈЕ

- Појачан надзор над радом стечајног управника, (стално извештавање стечајног судије о стању опасног отпада и поступање око његовог адекватног збрињавања.
- Давање сагласности на ангажовање лица за обезбеђење и чување отпада до његовог уклањања.
- Давање сагласности на начин уклањања опасног отпада, избор оператера као и цену за његову услугу.
- То су уобичајена решења стечајног судије којима се даје сагласност односно одобравају радње стечајног управника с тим што треба водити рачуна да се поступак спроведе рационално, брзо и са што мање трошкова.

ПРИМЕР ИЗ ПРАКСЕ ПРИВРЕДНОГ СУДА ЧАКА

У стечајном поступку који је у току у Привредном суду у Чачку (сада је пред закључењем), а ради се о стечајном дужнику који је по делатности хемијска индустрија, стечајни управник и други органи стечајног поступка су се на самом почетку сусрели са проблемом постојања опасног отпада код стечајног дужника. Поступак се води по Закону о стечајном поступку и траје више од 10 година, а активности око законитог третмана и збрињавања отпада су биле континуиране тако што је стечајни управник одмах на почетку ангажовао одговарајућу чуварску службу. Ради се о историјском отпаду који је заостао из

процеса производње, течна материја у количини од око 61 м3 по класификацији опасан због своје генеричке форме и порекла. Због наведеног опасног отпада више заказаних продаја имовине стечајног дужника и стечајног дужника као правног лица је било безуспешно јер у стечајној маси није било средстава за трошкове адекватног збрињавања отпада. Када се појавио заинтересовани купац исти је имао све информације и спецификацију опасног отпада у оквиру продајне документације, а након уплате купопродајне цене уз сагласност стечајног судије ангажован је овлашћени Институт за испитивање отпада и његово адекватно збрињавање. Цена је дефинисана по кгр. отпада и коначно мерење је рађено при преузимању самог отпада.

Коначни трошкови по том основу износили су 15.070.540,80 динара.

У току поступка било је више контрола - надзора инспекције Министарства за заштиту животне средине у којим поступцима је донето више решења којима се забрањује стечајном дужнику као оператеру одлагање отпада које има својства опасних материја на отвореном простору са роком извршења одмах по пријему решења, затим да изврши разврставање, уклањање и безбедно складиштење свих судова са опасним отпадом, а све у складу са Правилником о начину складиштења, паковања и обележавања опасног отпада са роком извршења 15 дана од дана пријема решења као и да се изврши класификација и прибави доказ о карактеризацији отпада који су произведени у технолошким процесима производње, а све у року од 60 дана од дана пријема решења.

Контактирано је Министарство за заштиту животне средине и од стране суда и од стране стечајног управника са молбом за помоћ око збрињавања опасног отпада и регулисања припадајућих трошкова. У једном од одговора Министарства је наведено да исто разматра све неопходне мере у циљу безбедног збрињавања опасног отпада поводом чега је покренут поступак отворене јавне набавке у оквиру које је планирано уклањање и неадекватно одложеног опасног отпада са локација на којима постоји ризик од угрожавања здравља људи и животне средине, те да је поступак јавне набавке у току. Обзиром на то наведено је да је реализација јавне набавке у току са одређеним количинама и локацијама у складу са расположивим средствима па ће локацију овог стечајног дужника Министарство имати у виду за наредну јавну набавку.

ОДГОВОРНОСТ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА ЗА ПРИВРЕДНЕ ПРЕСТУПЕ И ПРЕКРШАЈЕ

Законом о управљању отпадом и Законом о заштити животне средине прописана су кажњива дела привредних субјеката, односно прекршаји и привредни преступи и новчане казне уколико дође до поступања противно Закону што значи да правна лица у стечају могу бити оглашена одговорним за привредни преступ или прекршај.

Поред тога у Закону о заштити животне средине у одељку одговорност за загађивање животне средине у чл. 103. је прописано да загађивач који проузрокује загађење животне средине одговара за насталу штету по начелу објективне одговорности те да је за загађивање животне средине одговорно и правно и физичко лице које је незаконитим или неправилним деловањем омогућило или допустило загађивање животне средине.

Међутим, према Закону о привредним преступима и Закону о прекршајима, правно лице у стечају (уколико се утврди да је извршило привредни преступ или прекршај) оглашава се одговорним, али му се не изриче казна.

Наведено не важи за одговорно лице у правном лицу (претходни директор или стечајни управник) коме се може изрећи новчана казна у зависности од времена када је извршен привредни преступ или прекршај.

ЗАКЉУЧАК

Проблем опасног отпада и његовог адекватног збрињавања у Републици Србији посебно у фирмама у стечају, где га је највише, је велики.

Могло би се рећи да је то питање националне безбедности због недовољног броја депонија опасног отпада у Србији.

Уклањање опасног тзв. историјског отпада треба да буде приоритет државе и без помоћи исте у смислу плана, програма и финансирања, фирме у стечају ће имати и даље великих тешкоћа да пронађу и реализују право и законито решење у безбедном збрињавању опасног отпада.

Постоји и потреба да поступање са опасним отпадом код фирми у стечају, добије своју посебну законску регулативу имајући у виду специфичности стечајног поступка што може бити учињено кроз измене и допуне Закона о стечају или евентуално посебним одредбама у Закону о управљању отпадом и Закону о заштити животне средине.

Ово све да би се у стечајном поступку који је хитан могло правовремено и брзо реаговати, а посебно треба нагласити потребу да држава пружи финансијску помоћ стечајном дужнику у збрињавању опасног отпада те да фирме у стечају имају приоритет при третману.

Предраг Рафаиловић, стечајни управник

**Рад припремљен за вебинар „Поступање са отпадом у стечајном поступку“
31.03.2023.**

Поступање са отпадом у стечајном поступку

Затечени отпад у поседу стечајног дужника може бити опасан и неопасан.

Опасан отпад је отпад који по свом пореклу, саставу или концентрацији опасних материја може проузроковати опасност по животну средину и здравље људи.

Отпад се третира као опасан када има бар једну карактеристику утврђену прописима која га чини опасним.

Како би се избегле опасности по животну средину и здравље људи, као и ради избегавања могућности доласка под удар негативних законских норми, са опасним отпадом се мора управљати на одговарајући начин.

Приликом уласка у посед потребно је да стечајни управник, поред активност прикупљања документације која је предвиђена националним стандардима, затражи и документацију о постојању и управљању опасним отпадом, или информације о опасном отпаду.

У пракси се дешава да се не добију праве информације, или никакве информације о постојању опасног отпада, што стечајном управнику у великој мери у даљем току стечајног поступка може отежати рад.

Након сазнања о постојању опасног отпада неопходно је без одлагања установити да ли је опасан отпад правилно обезбеђен и да ли представља претњу по животну средину и здравље људи.

Под „правилно обезбеђен отпад“ подразумева се да неовлашћена лица немају приступ опасном отпаду и да није изложен атмосферским утицајима.

Опасан отпад мора да се налази под надстрешницом, или у обезбеђеном простору и без директног контакта са земљом.

Због опасности које опасан отпад може проузроковати намеће се да је поступање стечајног управника хитно у свим случајевима када утврди постојање опасног отпада.

Поред хитности у погледу обезбеђивања опасног отпада потребно је ангажовати овлашћену лабораторију за карактеризацију отпада по врстама и количини како би се установило да ли се заиста ради о опасном отпаду и која је врста опасног отпада.

Пре ангажовања потребно је упутити захтев овлашћеним лабораторијама за достављање понуда и на основу добијених понуда предложити стечајном судији давање сагласности за ангажовање најбољег понуђача.

По добијању сагласност закључује се Уговор са овлашћеном лабораторијом након чега њихов овлашћени представник излази на терен где врши узорковање отпада и одређује приближне количине затеченог отпада.

С обзиром да отпад може да се налази у великом броју паковања није потребно радити анализу из сваке појединачне амбалаже било да се ради о бурету, цистерни, резервоару и слично, већ на основу процене узорковача и визуелно идентификованог отпада исте врсте извршити узорковање методом случајног одабира.

Таквим начином узорковања узеоће се одговарајући узорци и избегава се стварање превеликих трошкова који би настали када би се узорци узимали из сваког појединачног паковања.

О начину, методу и количинама потребним за узорак стара се лабораторија која ће одредити и приближне количине опасног отпада.

По добијању извештаја о врсти и количини опасног отпада потребно је одмах извршити видно обележавање са тачним називом и индексним бројем за сваку врсту отпада.

Када је опасан отпад узоркован по врстама и количини са тачним индексним бројевима стечајни управник се обраћа овлашћеним организацијама за управљање опасним отпадом за давање понуда за његово уклањање. Поред захтева за понуду овлашћеној организацији се доставља и извештај лабораторије без кога није могуће добити праву понуду.

Препорука је да се захтев за понуду достави на што више адреса, с обзиром да нису све фирме које се баве преузимањем и уклањањем опасног отпада овлашћене за све врсте отпада.

Приликом захтева за давање понуде обавезно нагласити да је потребно да доставе и све дозволе које имају за управљање опасним отпадом добијеним од Министарства за заштиту животне средине.

Избор најбољег понуђача је једноставан ако се ради о једној или две врсте опасног отпада.

Када је у питању више врста отпада може бити потребан и избор више понуђача у зависности за коју врсту отпада имају одговарајуће дозволе.

Код давања понуде понуђачи настоје да минимализују своје трошкове на начин што желе пренети на наручиоца, односно стечајног дужника обавезу припреме опасног отпада за транспорт, односно његовог обележавања и паковања.

У договору са даваоцем понуде затражити измену понуде где би се обавеза паковања и обележавања односно његова припрема за транспорт пренела на извршиоца.

Стечајни дужник односно стечајни управник не располаже са стручним знањима и капацитетима за ту врсту послова и могу га додатно изложити трошковима.

Тако прикупљене понуде доставити стечајном судији на сагласност за закључење Уговора са најбољим понуђачем или са више њих.

По добијању сагласности и закључењу Уговора може се приступити уклањању опасног отпада у договору са извршиоцем.

С обзиром да је уклањање опасног отпада велики трошак, поготово ако се ради о већим количинама, стечајни управник се суочава са недостатком финасијских средстава за његово уклањање који је нарочито изражен ако пре самог уклањања опасног отпада није било уновчавања имовине стечајног дужника.

Извршиоци посла нису спремни да на себе преузму трошак уклањања опасног отпада до уновчавања имовине стечејаног дужника, већ за уговорени посао захтевају авансно плаћање у целини пре самог започињања посла.

Уколико ситуација налаже да се са уклањањем опасног отпада сачека до продаје имовине, или једног дела имовине стечајног дужника у продајној документацији потребно је да се нагласи следеће.

Стечајни управник напомиње да се у комплексу стечајног дужника, који је предмет ове продаје, налази опасан и неопасан отпад за који је урађен извештај о испитивању отпада, (категоризација), од стране овлашћеног привредног друштва, те овим путем обавештава потенцијалне купце да предметни отпад није предмет продаје и да ће исти бити уклоњен од стране и о трошку стечајног дужника.

Када се стекну услови за уклањање опасног отпада у договору са извршиоцем пре утовара и одвожења на место одлагања потребно је извршити најаву кретања опасног отпада на адресу dko@sepa.gov.rs. У најави кретања отпада потребно је навести назив и седиште наручиоца, односно стечајног дужника, матични број и ПИБ. Поред тога, у најави кретања опасног отпада обавезно је навести и тачан назив, индексни број, место испоруке, место пријема, маршруту кретања и регистарски број возила.

Коначно утврђивање количина врши се на ваги извршиоца посла. Ради правилног мерења и евидентирања предатих количина неопходно је присуство стечајног управника или комисије која се формира за контролу мерења.

За време стечајног поступка од уласка у посед до уклањања опасног отпада, а и након тога, могућ је инспекцијски надзор еколошког инспектора. По налогу еколошког инспектора стечајни управник је у обавези да предочи сву документацију коју је преузео, односно документацију која је израђена у току стечајног поступка и поступка уклањања опасног отпада. Нарочито је важно предочити све активности које су предузете од дана отварања стечајног поступка до дана инспекцијског надзора како би се благовремено унеле у записник о извршеном надзору и ослободиле евентуалне одговорности стечајног управника.

Жељко Мијушковић – стечајни управник
Рад припремљен за вебинар: “Пребијање потраживања
у стечајном поступку”
31.05.2022.

ПРЕБИЈАЊЕ ПОТРАЖИВАЊА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Имовина привредних друштава, начин њеног вредновања и евидентирања

Имовину једног привредног друштва чине сва непокретна и покретна добра и/или права у његовом власништву, која се могу изразити у новцу, односно сва средства која се користе у пословању друштва. Према различитим критеријумима имовина се може поделити на материјалну (зграда, земљиште, машина, рачунари) и нематеријалну (гудвил, лиценца, патент); краткорочну (век трајања до годину дана) и дугорочну (век трајања дужи од једне године), ликвидну тј. лако променљиву у новац (новац, депозити, доспела потраживања, залихе готових производа) и неликвидну тј. теже променљиву у новац (зграде, земљиште, дугорочне инвестиције и сл.).

Имовина се у рачуноводству углавном вреднује према оном износу готовине која је била уложена у њено набављање, одн. према трошковима које је друштво имало да би остварило власништво над тим делом имовине. Финансијски извештај о стању имовине привредног друштва на одређени дан назива се биланс стања.

Када говоримо о структури имовине, она се јавља у облику ствари, права и новца. Ствари чине основна средства (грађевински објекти, опрема) као и обртна средства у његовом власништву (материјал, роба, готови производи, полупроизводи). Права могу да чине право на наплату потраживања, право на заштиту патента, право на употребу лиценце. Новац може чинити новац на текућем рачуну, новац у благајни и сл.

Имовина се према улози у пословном процесу дели на сталну имовину (основна средства, дугорочни финансијски пласмани и нематеријална улагања) и обртну имовину (залихе, потраживања и готовина).

Овако посматрана имовина која приказује структуру средстава привредног друштва, и начин на који су средства у привредно друштво уложена, назива се актива привредног друштва. Са друге стране, када се имовина посматра према власништву тј. према својим изворима и пореклу настанка (колико је сопствених а колико позајмљених средстава), тада говоримо о пасиви привредног друштва. Актива и пасива су једна иста имовина која се посматра са два аспекта (према

намени и према пореклу) па је разумљиво да они морају бити једнаки и у сваком моменту у равнотежи.

Имовина у активи биланса стања поређана је по критеријуму растуће ликвидности, односно од најмање ликвидних до најликвиднијих позиција активе: 1. нематеријална средства; 2. некретнине, постројења и опрема; 3. дугорочни финансијски пласмани; 4. залихе; 5. потраживања; 6. новац и новчани еквиваленти.

Извори финансирања у пасиви биланса стања поређани су по критеријуму растуће доспелости, односно од позиција које најкасније доспевају, ка позицијама које најраније доспевају: 1. сопствени капитал; 2. дугорочне обавезе; 3. краткорочне обавезе; 4. текуће обавезе (добављачи и друге обавезе).

Потраживања привредних друштава

Потраживање је имовинско-правни однос повериоца и дужника у коме поверилац има право да од дужника тражи измирење дуга у новцу, стварима или радом на основу изричитог признања дуга од стране дужника, и на основу утуживих (или вероватно утуживих доказа) о обавези дужника којима поверилац располаже.

Постоје различити критеријуми за поделу потраживања, па се тако према доспећу разликују краткорочна (потраживања са роком доспећа до годину дана) и дугорочна потраживања (потраживања са роком доспећа дужим од једне године); према степену загарантованости разликујемо потраживања без посебног осигурања, хипотеком осигурано потраживање и привилеговано наплативо потраживање (наплативо пре свих других, па и хипотеком осигураних потраживања); према вероватноћи наплативости можемо говорити о наплативим, сумњивим, спорним и ненаплативим потраживањима, док према степену наплативости разликујемо у целости наплатива, делимично наплатива и у целости ненаплатива потраживања.

Наплата потраживања од дужника

Наплаћивање потраживања од дужника је постао један од највећих изазова у савременом пословању који се јавља готово свакодневно, и скоро да не постоје привредна друштва која се не сусрећу са проблемом нередовне наплате потраживања. Она као таква може бити огромно оптерећење за друштво, јер не само што поступак наплаћивања потраживања захтева финансијске и људске ресурсе, већ захтева и одређено време, а нередовна наплата потраживања може да резултује довођењем друштва у незавидну позицију попут неликвидности и немогућности даљег обављања посла.

Ипак, како су претежни циљеви поверилаца да поред тога што ће наплати потраживања, и задржати дужника као клијента или купца, то читаву ову ситуацију додатно компликује и захтева велику опрезност, али и спретност и одређе-

не преговарачке вештине. Зато се за послове наплаћивања потраживања у редовном пословању треба наоружати стрпљењем и разумевањем, јер је у питању често дуготрајан и исцрпљујући процес. За пословање друштва је од пресудног значаја да своја потраживања наплати, по могућству добровољном исплатом дуга од стране дужника, а у крајњем случају и принудним путем.

Отварање стечајног поступка, стечајни управник и стечајна маса

Стечајни поступак отвара стечајни судија доношењем Решења о отварању стечајног поступка којим се усваја предлог предлагача за покретање стечајног поступка. Садржина Решења о отварању стечајног поступка прописана је Законом о стечају, и оно се истог дана када је донето доставља стечајном дужнику, подносиоцу предлога, организацији која спроводи поступак принудне наплате, регистру привредних субјеката, односно другом одговарајућем регистру, а дугим лицима уколико суд процени да за тиме постоји потреба.

Након пријема Решења надлежног суда о отварању стечајног поступка и именовању стечајног управника, као и провере евентуалног сукоба интереса, именовани стечајни управник започиње своје активности на спровођењу стечајног поступка.

Стечајна маса је целокупна имовина стечајног дужника у земљи и иностранству на дан отварања стечајног поступка, као и имовина коју стечајни дужник стекне током стечајног поступка. Из тог разлога, њу чине и новчана средства стечајног дужника, која стечајни управник затекне на текућим рачунима код пословних банака или у благајни стечајног дужника, као и сва будућа новчана средства – потраживања, која ће стечајни управник наплатити од дужника стечајног дужника у току спровођења стечајног поступка, без разлике да ли је ту реч о потраживањима насталим пре отварања стечајног поступка, или је реч о потраживањима насталим у току трајања стечајног поступка.

Потраживања стечајног дужника представљају његова имовинска права од трећих лица и као таква чине стечајну масу стечајног дужника. Наплата потраживања стечајног дужника, насталих пре отварања стечајног поступка, као и оних која настану у току трајања стечајног поступка, је једна од најважнијих активности и послова које обавља стечајни управник, обзиром да њиховом наплатом увећава стечајну масу.

Почетне активности стечајног управника – управљање имовином и правима

Привредна друштва са финансијским проблемима су често у веома несрећном стању. Повериоци врше притиске на дужника да измири своје обавезе, или покрећу судске поступке у циљу наплате свог потраживања, запослени напуштају привредно друштво или штрајкују, а уз све то постоји висок степен ризика да ће имовина бити изгубљена или украдена.

Стечајни управник треба да очекује да ће затећи стање хаоса и дезорганизиције када ступи на дужност. Оно што стечајни управник предузме у циљу успостављања контроле на почетку, у великој мери ће одредити даљи правац његовог деловања. Један од непосредних циљева именовања стечајног управника је да се успостави контрола над имовином, као и да се она обезбеди и заштити.

Даном отварања стечајног поступка престају заступничка и управљачка права директора, заступника и пуномоћника, као и органа управљања и надзорних органа стечајног дужника и та права прелазе на стечајног управника, који преузима у државину целокупну имовину која улази у стечајну масу и њоме управља. Уколико стечајни управник не преузме имовину одмах или у кратком року, он ризикује да буде оптужен да је поступао немарно и оштетио повериоце, па стечајни управник у овом погледу треба да делује што је брже могуће. Изузетно је важно да се што пре преузме имовина.

Овлашћена лица стечајног дужника, пуномоћници и лица која за стечајног дужника врше финансијске послове и послове ревизије, дужна су да стечајном управнику предају рачуноводствене исправе, пословне књиге, печате, кључеве, и шифре стечајног дужника, као и да предају и омогуће приступ рачуноводственом софтверу.

Стечајни управник треба адекватно да обезбеди финансијске податке, тако што ће променити шифре за приступ свим компјутерским системима, како исти не би били измењени или обрисани од стране дотадашњих корисника, те размотрити могућност израде електронских и штампаних копија најважнијих података са компјутера, као и онемогућити неовлашћени приступ компјутерском систему путем интернета.

Веродостојни финансијски подаци, које прати адекватна рачуноводствена и друга пословна документација стечајног дужника, неопходна је управнику да дође до сазнања о обиму и структури стечајне масе.

Попис имовине и обавеза

Стечајни управник израђује потпун и свеобухватан попис имовине стечајног дужника у роковима које прописује Закон о стечају, који обухвата и листу дужника стечајног дужника, листу поверилаца, као и процењену вредност имовине стечајног дужника. За сваког дужника и повериоца у пописним листама се наводе: подаци о пословном имену/имену и седишту/пребивалишту са контакт адресом; износу потраживања са одређивањем главног дуга и обрачуном камата; правном основу потраживања; стварима на којима постоји обезбеђено потраживање. Попис имовине стечајног дужника спроводи комисија коју образује стечајни управник, а број пописних комисија зависи од обима и структуре имовине коју стечајни дужник користи.

Стечајни управник процењује ликвидациону вредност сваког појединачног дела имовине, или имовинске целине уколико се имовина не може појединачно проценити, а она представља новчани износ који би се остварио продајом

имовине на датом тржишту у разумном року, и која треба да буде заснована на најпоузданијим расположивим подацима у тренутку процене. У случају оправданости, поред процене појединачних делова имовине, врши се и процена стечајног дужника као правог лица, у ком случају се користи приносни метод (метод дисконтованих новчаних токова), као и друге методе у складу са МСФИ.

Попис потраживања стечајног дужника, као саставни део свеобухватног пописа целокупне имовине и обавеза стечајног дужника на дан отварања стечајног поступка је врло битна радња стечајног управника, јер је резултат савесног, потпуног и стручног пописа имовине, правилно утврђење садржине стечајне масе.

Пописом и проценом имовине стечајног дужника, стечајни управник утврђује чињенице којима се повериоцима пружају кључне информације о реалном стању, капацитетима и могућностима стечајног дужника, на основу којих повериоци доносе одлуку о могућностима спровођења реорганизације стечајног дужника.

Листа дужника – унос дужника стечајног дужника у ЕРС

Стечајни управник уноси сваког појединачног дужника стечајног дужника у ЕРС и опредељује вредност свог потраживања у делу главног дуга, очекивани проценат наплате потраживања, камату до отварања стечаја, правни основ као и евентуално ствари на којима постоји обезбеђење наплате потраживања. Ликвидациона вредност сваког потраживања, представља мултипликовану вредност његове укупне вредности (главни дуг са обрачунатом каматом) и процењеног степена његове наплативости.

Приликом уноса у ЕРС, процењени степен наплативости може се кретати у распону од 0 - 100 %, у зависности од процене да ли је потраживање у целости ненаплативо, делимично ненаплативо или у целости наплативо. Процена наплативости треба да узме у обзир старост потраживања, обезбеђење, постојање извршне исправе, формалне потврде, квалитет пословне документације која га потврђује, постојање било каквих спорова (основа, висине, обима и квалитета), могућност пребијања, историја плаћања, солвентност дужника, и слично.

Картица за унос потраживања стечајног дужника приказана је на слици:

Потраживања стечајног дужника Excel извештај

Детаљи Приложени документи

Број документа*:

Тип*:

Датум регистравања*: ☐ Затечено потраживање

Датум доспећа (валуте)*:

Датум издавања (ДПО)*:

Купац*:

Вредност*: RSD

Проценат наплате*: %

Камата до стечаја:

ПДВ:

Правни основ:

Образложење:

Позив на број*:

Обезбеђено: ☐

Имовина:

Сачувај и затвори Поништи измене Затвори

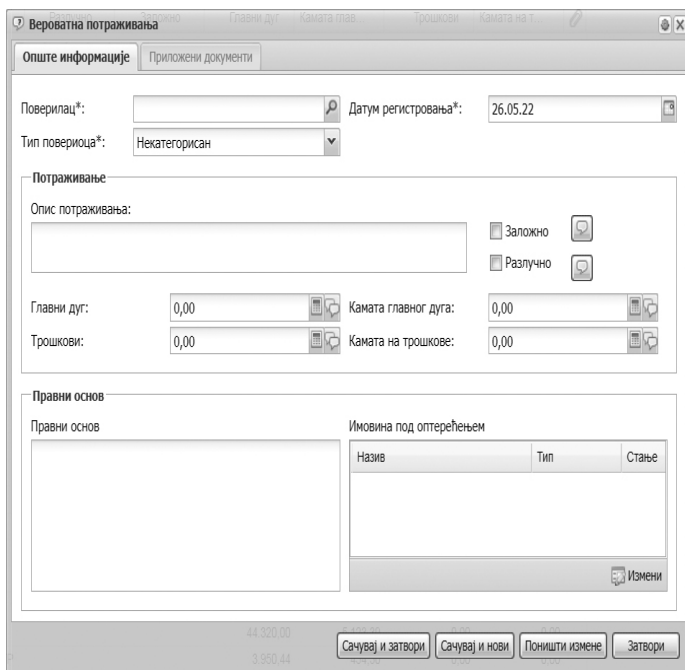
Врло је битно правилно и савесно извршити процену вредности имовине стечајног дужника, као и процену потраживања стечајног дужника, јер паушално процењивање процента наплативости у каснијим фазама стечаја, може створити додатне проблеме стечајном управнику у обављању његових активности на спровођењу стечајног поступка.

Листа поверилаца – унос вероватних потраживања поверилаца у ЕРС

Поред пописа имовине, стечајни управник врши и попис обавеза на дан отварања стечајног поступка, којом приликом саставља листу поверилаца. Унос потраживања поверилаца у ЕРС обавља се попуњавањем поља у којима се одређује тип повериоца, опис потраживања, структура потраживања, евидентира постојање и предмет евентуалног обезбеђења, као и наводи правни основ настанка потраживања. Већ у овој фази евидентирања се врши и разврставање потраживања из листе поверилаца на различне повериоце са навођењем имовине под оптерећењем и на стечајне повериоце по исплатним редовима, у складу са одредбама Закона о стечају.

Основ за унос вредности потраживања поверилаца је књиговодствена документација стечајног дужника, са припадајућим обрачуном камате од дана доспећа до дана отварања стечајног поступка. Основ за унос могу бити и пристигле пријаве потраживања поверилаца, као и други подаци до којих је могуће доћи (листинг повучених налога блокаде НБС, консолидовани упит стања Пореске управе, изводи отворених ставки и записници о усаглашавању стања дуга са повериоцима, подаци из јавних регистара, подаци из судских одлука, и слично).

Картица за унос вероватног потраживања повериоца приказана је на слици:

Вероватна потраживања

Опште информације Приложени документи

Поверилац*: Датум регистрација*: 26.05.22

Тип повериоца*: Некатегорисан

Потраживање

Опис потраживања*:

☐ Заложно ☐ Разлучно

Главни дуг: 0,00 Камата главног дуга: 0,00

Трошкови: 0,00 Камата на трошкове: 0,00

Правни основ

Правни основ

Имовина под оптерећењем

Назив	Тип	Стање

Имени

44 320 00 3 950 44

Сачувај и затвори Сачувај и нови Поништи измене Затвори

Након уноса свих вероватних потраживања поверилаца, у ЕРС-у се генеришу листе вероватних потраживања са % удела (за избор чланова одбора и за гласање о банкротству), а све за потребе одржавања првог поверилачког рочишта.

Почетни стечајни биланс са извештајем о економско финансијском положају

Стечајни управник је дужан да у року од 30 дана од дана преузимања имовине и права стечајног дужника састави почетни стечајни биланс у ком ће навести и упоредити активу и пасиву стечајног дужника.

Почетни стечајни биланс и извештај о економско-финансијском положају са проценом могућности реорганизације подноси се суду (и одбору поверилаца) 5 дана пре одржавања првог поверилачког рочишта.

У почетном стечајном билансу се ставља у однос ликвидациона вредности укупне неоптерећене имовине са укупним трошковима стечајног поступка и обавезама стечајне масе, чиме се утврђује ликвидациона вредност имовине расположиве за намирење потраживања стечајних поверилаца.

Тако добијена утврђена расположива вредност за намирење потраживања стечајних поверилаца, ставља се у однос са укупним обавезама према стечајним повериоцима, па као резултат добијамо ниво презадужености, евентуално остатак за власнике капитала.

Правилно и савесно вршење процене вредности потраживања од стране стечајног управника, од великог је утицаја на добијене резултате у почетном стечајном билансу, што ће помоћи повериоцима да сагледају и предвиде на који начин ће се окончати стечајни поступак.

Пребијање потраживања (компензација) – општи услови

Пребијање потраживања или компензација је појам из облигационог права који представља један од начина престанка облигационог односа, услед потирања међусобних потраживања. Другим речима, дужник може пребити потраживање које има према повериоцу, са оним што овај потражује од њега, ако оба потраживања гласе на новац или друге замениливе ствари истог рода и истог квалитета, и ако су оба доспела до износа мањег потраживања.

Потраживања између дужника и повериоца морају бити узајамна, истородна, доспела и утужива (незастарела), и то су услови који су потребни како би се пребијање могло извршити. Пребијање не настаје када се ови услови стекну, већ је потребно да једна страна (дужник или поверилац) да изјаву другој да врши пребијање, а након што то једна страна учини, сматра се да је пребијање настало оног часа када су се стекли услови за то.

Компензант је лице које врши пребијање изјавом, а компензат лице са којим се пребијање врши. У пракси се пребијање потраживања веома често користи, нарочито између привредних субјеката која се у међусобним односима појављују час у улози дужника, час у улози повериоца, тако што путем пребијања и дужник и поверилац гасе своје обавезе жртвовањем својих потраживања.

Специфичности услова за пребијање у стечајном поступку

Начин на који је Закон о стечају регулисао компензацију представља корекцију општих услова пребијања из Закона о облигационим односима и усклађивање са принципима стечајног поступка. Законом о стечају прописани су рестриктивни услови, којима се тражи да је право на пребијање стечено пре подношења предлога за покретање стечајног поступка, као и да је суду благовремено достављена пријава на целокупан износ потраживања са изјавом о пребијању.

Дакле, за пребијање потраживања у стечајном поступку потребно је да буду испуњени сви општи услови за пребијање из Закона о облигационим односима, као и посебни услови за пребијање из Закона о стечају, уважавајући питање посебних случајева недопуштености пребијања из члана 83. Закона о стечају.

Могућност пребијања потраживања у стечајном поступку представља изузетак од начела паритета, којим се налаже да услови за све повериоце буду једнаки, и да сви снесе последице умањења потраживања услед дужникове неспособности за плаћање. У стечајном поступку је, пребијањем потраживања, омогућено повериоцу да у целости наплати своје потраживање, што га ставља у знатно повољнији положај у односу на остале стечајне повериоце, који се намирују из стечајне масе, сразмерно расположивим средствима, у оквиру одговарајућих исплатних редова.

Пребијање потраживања у стечајном поступку – из угла повериоца

Стечајни поверилац је лице које на дан покретања стечајног поступка има необезбеђено потраживање према стечајном дужнику. После отварања стечајног поступка није могуће вансудско пребијање потраживања на основу једностране изјаве воље стечајног повериоца, већ се пребијање врши по процедури прописаној одредбама Закона о стечају.

У поднетој пријави потраживања, поверилац пријављује целокупно своје потраживање, не умањујући га за износ који ће престати пребијањем са потраживањем стечајног дужника. У противном, уколико пријавом обухвати умањени износ, изгубиће део потраживања у висини умањеног износа, јер ће услед пребијања пријављено потраживање бити пребијено са потраживањем стечајног дужника, без обзира на то што га је поверилац већ умањео.

Неподношењем пријаве потраживања са изјавом о пребијању, до истека рока за пријаву потраживања у поступку стечаја, гасе се повериочева права

према стечајном дужнику, због чега поверилац неблаговремено пријављеног потраживања губи и право пребијања тог потраживања према стечајном дужнику.

Пребијање потраживања, застарелост, камата и блокада рачуна

Закон о облигационим односима прописује да се дуг може пребити са застарелим потраживањем ако оно још није било застарело у часу када су се стекли услови за пребијање. Застарела потраживања се начелно не могу пребијати, уз изузетке у одређеним случајевима. Тако се може пребити застарело потраживање стечајног повериоца, које је раније доспело, ако није било застарело у моменту доспелости противпотраживања стечајног дужника (менту сусретања), иако је било застарело у време давања изјаве о пребијању у пријави потраживања. Пребијање се врши по правилима која важе за урачунавање.

Уколико су рачуни дужника били у блокади ради извршења налога принудне наплате, компензација према преовлађујућем ставу судске праксе није допуштена пре отварања стечајног поступка. После отварања стечајног поступка допуштена је компензација, без обзира на блокаду рачуна дужника која му је претходила, у ком периоду је била недопуштена. Поверилац има право да уз пријаву потраживања достави изјаву о пребијању, односно нову изјаву о пребијању уколико је на претходну истакнут приговор недопуштености.

Случајеви када је пребијање недопуштено – члан 83. Закона о стечају

Забрањено је пребијање потраживања ако је стечајни поверилац потраживање стекао у последњих шест месеци пре дана подношења предлога за покретање стечајног поступка, а знао је или је морао знати да је дужник неспособан за плаћање или презадужен, или ако су се услови за пребијање стекли правним послом или другом правном радњом која се може побијати. Обавеза је стечајног управника да повериоцу чије је потраживање основано, оспори право на пребијање уколико је пребијање недопуштено, под условима из члана 83 Закона о стечају.

Међутим, пребијање може бити допуштено ако је у питању потраживање које је стечено у вези са неиспуњењем извршених уговора или потраживање коме је враћено правно дејство успешним побијањем правног посла или друге правне радње стечајног дужника.

Пример: Ако успешним побијањем споразума о замени испуњења престаје дејство према стечајној маси, поверилац мора да врати у стечајну масу оно што је примио уместо онога што му се дугује (нпр. пренето му је право својине на некој ствари, уместо дуга у новцу), након чега има право да остварује своје противпотраживање као стечајни поверилац подношењем накнадне пријаве потраживања. Поверилац има право да уз накнадну пријаву потраживања достави и изјаву о пребијању свог потраживања са обавезом коју дугује стечајном дужнику, али по неком другом правном основу.

Пребијање потраживања стеченог уступањем после отварања стечајног поступка, са потраживањем стечајног дужника није допуштено, јер није испуњен услов да је стечено пре подношења предлога за покретање стечајног поступка.

Компензациона тужба и компензациони приговор

Ако пријављено потраживање стечајног повериоца, које гласи на законску или уговорну компензацију, буде оспорено у стечајном поступку, стечајни поверилац има право да поднесе тужбу парничном суду против стечајног дужника, а ради утврђења основаности свог потраживања, које проистиче из права на законску или уговору компензацију – компензациона тужба.

Ако није спорно потраживање повериоца, већ само право на пребијање, према преовлађујућем ставу судске праксе није дозвољена тужба ради утврђења права на пребијање, већ поверилац има право да на радњу стечајног управника уложи примедбу, о којој одлучује стечајни судија применом члана 113. став 6. Закона о стечају, а у евентуалној парници по тужби стечајног дужника има могућност истицања материјалноправног (компензационог) приговора.

Изјава о пребијању у/уз пријаву потраживања

Изјава о пребијању представља манифестацију воље повериоца да се пребијање изврши. Може се дати у стандардизованој форми обрасца приказаног на слици, који је временом постао незаменљив у свакодневном пословању.

ПОВЕРИЛАЦ Назив Место Улица и бр. Број Текући рачун ПИБ	
---	--

ДУЖНИК	
Назив	_____
Место	_____
Улица и бр.	_____
Број	_____ ПИБ _____
Текући рачун	_____

ИЗЈАВА О ПРЕБИЈАЊУ - КОМПЕНЗАЦИЈИ бр.

На основу члана 337. Закона о облигационим односима, дајемо изјаву да смо сагласни за КОМПЕНЗАЦИЈУ - ПРЕБИЈАЊЕ следећих међусобно доспелих новчаних потраживања.

[illegible][illegible]

Разлику (салдо) од _____ (словима) _____ динара
у НАШУ - ВАШУ ("") корист платити у законском року, најкасније до _____ године.
Извај о пребријању - компензацији, оверена и потписана, достављена је у _____ примерка, с тим што се повратном поштом у _____ примерка оверено и потписано изјаве враћа поштом ради спровођења књижене.

Одговорно лице повериоца,

(М.П.)

у _____

Датум _____ године

Одговорно лице дужника,

(М.П.)
у _____
Датум _____ годину

(*) Непотребно пресметати

Изјава о пребивању уз пријаву потраживања се може дати и у нестандардизованом облику, слободној форми, али и таква она треба да садржи све податке које садржи образац, као и да буде јасна и недвосмислена. У формалном смислу, изјава о пребивању може бити дата у самој пријави потраживања или посебним поднеском, до истека рока за подношење пријава потраживања.

Поступак уноса потраживања са изјавом о пребијању у ЕРС – фаза у припреми

После истека рока за пријављивање потраживања, стечајни судија доставља стечајном управнику све пријаве потраживања. Унос пријава потраживања у ЕРС обавља се у секцији „Пријављена потраживања поверилаца“ и започиње отварањем картице „у припреми“. Након уноса података о пријави потраживања, стечајни управник евидентира у пољу „Опис потраживања“ захтев повериоца из пријаве, као и да је поверилац у/уз пријаву потраживања доставио и изјаву о пребијању, са износом предложеног пребијања

Картица за унос пријављеног потраживања повериоца приказана је на слици:

Анализа пријављеног потраживања

Циљ анализе пријављеног потраживања је да се утврди основаност, обим и исплатни ред сваког потраживања, као и редослед намирења различитих и заложних поверилаца.

Пријављена потраживања поверилаца

Опште информације Приложени документи

Поверилац*: Датум пријаве*: 26.05.22

Број пријаве*: Испитно рочиште*:

Потраживање

Опис потраживања:

☐ Разлучно

Главни дуг: 0,00 Камата главног дуга: 0,00

Трошкови: 0,00 Камата на трошкове: 0,00

Правни основ

Правни основ:

Имовина под оптерећењем:

Назив	Тип	Стање

Имени

Потраживање је: У припреми Дупликат од:

Сачувај и затвори Сачувај и нови Поништи измене Затвори

Анализа обухвата рачуноводственоу и правну проверу потраживања, а за коју стечајни управник може да ангажује стручна лица (књиговође, ревизоре, адвокате, ...). У оквиру рачуноводствене провере потраживања повериоца, евидентира се и евентуално постојање дуга повериоца према стечајном дужнику, са износом дуговања повериоца, као и периода из ког дуг потиче. У оквиру правне провере посматра се застарелост потраживања, као и евентуалног права на пребијање, те могућност побијања правних радњи које су довеле до правног основа потраживања, а између осталог, уноси се и правно мишљење у вези пријављеног права на пребијање и испитују случајеви када је исто недопуштено.

Стечајни управник, на основу рачуноводствене и правне анализе, признаје или оспорава потраживање, разврстава у исплатне редове, одређује редослед намирања различитих и заложних поверилаца, те прихвата (у целисти или делимично) или одбија предложено пребијање.

Поступак обраде пријављеног потраживања са изјавом о пребијању у ЕРС-у

Након извршене анализе потраживања и пребацивања статуса пријаве потраживања из фазе „у припреми“ у фазу „у обради“, започиње се са обрадом потраживања у ЕРС-у.

Изјашњење стечајног управника евидентира се на картици „Обрада потраживања поверилаца“ попуњавањем поља „Признато“ и „Оспорено“ за све четири врсте потраживања, као и поља „Напомена о оспорењу“ и „Напомена о камати“. Ако стечајни управник прихвати пребијање пријављеног износа у целисти или делимично, за износ за који прихвата пребијање, потраживање се разврстава у „оспорено“, а то се описно образлаже у пољу „Напомена о оспорењу“.

Картица обраде пријављеног потраживања приказана је на слици:

Фаза у обради се завршава променом стања из „У обради“ у стање „Спремно за испитно рочиште“.

Попуњавање поља „Напомена о оспорењу“ код пребијања потраживања

Обрада потраживања повериоца

Опште информације | Парнице | Приложени документи

Поверилац*: Ником - ауто доо Датум пријаве*: 21.11.18
 Број пријаве*: 001 Испитно рочиште: 30.04.19

Пријава потраживања

Опис потраживања:
 извршитељем данцом Чоловић из Крагујевца ИЛВ. 836/2017. Стечајни поверилац је уз пријаву потраживања доставио и предлог за компензацију на износ од 435.091,66 динара.

☐ Разлучно

Главни дуг: 1.018.870,32 Камата главног дуга: 77.437,67
 Трошкови: 80.388,05 Камата на трошкове: 0,00

Обрада потраживања

	Признато:	Оспорено:	У спору:
Главни дуг	583.778,66	435.091,66	0,00
Камата главног дуга	70.517,26	6.920,41	0,00
Трошкови	80.388,05	0,00	0,00
Камата на трошкове	0,00	0,00	0,00

Напомена о камати на различно: Напомена о оспорењу: Имовина под оптерећењем:

Напомена о камати (чл. 85 ст. 3):
 Поверилац потражује и камату од дана отварања стечаја, па до исплате, и иста му се условно

Правни основ:
 Уговор о купопродаји возила од 10.08.2017. године; Рачун ПВВП0808/17-001 од 10.08.2017.

По потраживање је: Промени у стање:
 Утврђено У обради

Имени Признато Оспорено Напомене Приоритет

Сачувај и затвори | Поништи измене | Затвори

Описно поље „Напомена о оспорењу“ садржи изјашњење стечајног управника кроз навођење података о укупном износу оспореног потраживања повериоца по свакој од четири врсте потраживања (главни дуг, камата главног дуга, трошкови и камата на трошкове), као и разлогима за оспоравање.

Када су се за одређени износ, по основу достављене изјаве о пребијању, у складу са чланом 82. и 83. Закона о стечају, стекли услови за пребијање, у даљем тексту Напомене о оспорењу се наводи тај износ, као и да је пребијање потраживања разлог за оспоравање, чиме стечајни управник својим изјашњењем прихвата пребијање. Садржај формулације у пољу “Напомене о оспорењу” којим се оспорава пријављено потраживање због прихватања пребијања са назначе-

ним износом, треба бити јасан, недвосмислен и бројчано егзактан податак, из разлога што је број карактера које је могуће унети у ово поље ограничен.

Комплетан текст “Напомене о оспорењу”, ЕРС имплементира у садржај обрасца Обавештење о оспоравању из члана 113. став 5. Закона о стечају, као и у Листу потраживања из члана 113. став 4. Закона о стечају, што је основ за израду Закључка о листи утврђених и оспорених потраживања.

Обавештење о оспоравању потраживања – прихватање пребијања

Стечајни управник је дужан да изврши личну доставу обавештења оним повериоцима чија су потраживања оспорена, најкасније 15 дана пре одржавања испитног рочишта.

Обавештење о оспоравању је документ који се генерише из ЕРС-а и који садржи податке о стечајном поступку, повериоцу, стечајном управнику, као и износ оспореног потраживања са разлозима за оспоравање. Као разлоге за оспоравање, ЕРС приказује односно повлачи садржај целог поља “Напомена о оспорењу”. У даљем тексту Обавештење садржи инструкцију повериоцу из члана 113. став 5. Закона о стечају, односно могућност за подношење додатних доказа и захтев за поновно прегледавање пријаве пре одржавања испитног рочишта, као и предлога за решавање спорног питања путем медијације. Поверилац се обавештава да услед његове неактивности по примљеном обавештењу, и доношењу закључка о оспоравању, му се даје могућност за покретање парничног поступка ради утврђивања оспореног потраживања.

Закључак о листи утврђених и оспорених потраживања

Потраживање се сматра утврђеним ако није оспорено од стране стечајног управника или од стране поверилаца до закључења испитног рочишта. Стечајни судија Закључком усваја Коначну листу на основу листе потраживања коју је саставио стечајни управник и на основу измена унетих на испитном рочишту. Коначна листа којом се утврђује потраживање и његов исплатни ред обавезујућа је за стечајног дужника и за све повериоце.

Обзиром да је стечајни управник оспорио потраживање повериоца због прихватања пребијања за одређени износ, у Закључку којим се усваја коначна листа утврђених и оспорених потраживања евидентирано је наведено оспоравање, са напоменом да је стечајни управник прихватио пребијање. За овај износ оспореног потраживања, за који је прихваћено пребијање, стечајни поверилац Закључком се не упућује на покретање парничног поступка услед непостојања правног интереса повериоца за вођење парничног поступка.

Техника пребијања неједнаких облигација у ЕРС-у (потраживање повериоца веће)

У случају када је, на дан отварања стечајног поступка, потраживање повериоца стечајног дужника веће од његовог дуговања, пребијање потраживања кроз ЕРС се спроводи на следећи начин:

- Потраживање повериоца за износ прихваћеног пребијања, остаје у статусу „оспорено”.
- За износ целокупног затеченог потраживања дужника од повериоца, врши се отпис потраживања стечајног дужника кроз ЕРС.

На следећим сликама приказана су претходна два корака:

Ефекти описане технике спровођења пребијања у ЕРС-у рефлектују се на поједине секције периодичних финансијских извештаја у извештајном периоду када се евидентира пребијање. Наиме, у периодичним извештајима долази до умањења вредности имовине у секцији потраживања по основу отписа, за износ ликвидационе вредности отписаног потраживања.

Обрада потраживања повериоца

Опште информације | Парнице | Приложени документи

Поверилац*: Ниском - ауто доо Датум пријаве*: 21.11.18
 Број пријаве*: 001 Испитно рочиште: 30.04.19

Пријава потраживања

Опис потраживања:
 ликвидационим дванаестом чланом из крајњег извештаја о стању стечајног повериоца је у пријаву потраживања доставио и предлог за компензацију на износ од 435.091,66 динара.

Главни дуг: 1.018.870,32 Камата главног дуга: 77.437,67
 Трошкови: 80.388,05 Камата на трошкове: 0,00

Обрада потраживања

	Признато:	Оспорено:	У спору:
Главни дуг	583.778,66	435.091,66	0,00
Камата главног дуга	70.517,26	6.920,41	0,00
Трошкови	80.388,05	0,00	0,00
Камата на трошкове	0,00	0,00	0,00

Напомена о камати на различито: Напомена о оспореном: Имовина под отerreњеним:

Напомена о камати (чл. 85 ст. 3): Правни основ:

Поверилац потражује и камату од дана отварања стечаја, па до исплате, и иста му се условно

Уговор о купопродаји возила од 10.08.2017. године; Рачун ПБ8070808/17-001 од 10.08.2017.

Потраживање је: Промени у стање:

Утврђено Утврђено

Измени Признато Оспорено Напомене Приходи

Сачувај и затвори | Пошишти измене | Затвори

Отпис и закључавање потраживања а потраживања 01.07.2013

Да ли сте сигурни да желите да отпишете остатак означеног потраживања?

Датум отписа - закључавања*: 26.05.22

Образложење*:

Сачувај и затвори Поништи измене Затвори

Техника пребијања неједнаких облигација у ЕРС-у (потраживање повериоца мање)

У случају када је, на дан отварања стечајног поступка, потраживање повериоца стечајног дужника мање од његовог дуговања, пребијање потраживања кроз ЕРС се спроводи на следећи начин:

- Потраживање повериоца за износ прихваћеног пребијања, остаје у статусу „оспорено”.
- За износ целокупног затченог потраживања дужника од повериоца врши се отпис кроз ЕРС.
- Креира се ново потраживање дужника од повериоца, за износ разлике отписаног и пребијеног потраживања, и исто се наплаћује у стечајном поступку (уколико већ није наплаћено).

На следећим сликама приказана су прва два корака:

Обрада потраживања повериоца

Обавештења Парнице Приложни документи

Поверилац*: Фокус ПТР Датум пријаве*: 10.12.18

Број пријаве*: 010 Испитно рочиште: 30.04.19

Пријава потраживања

Опис потраживања: стечајни поверилац је пријавио своје неоспорено потраживање по основу неплаћених рачуна за испоручену робу и извршене услуге. Стечајни поверилац је у пријаву потраживања доставио и предлог за компензацију.

Главни дуг: 1.289.217,84 Камата главног дуга: 0,00

Трошкови: 0,00 Камата на трошкове: 0,00

Обрада потраживања

	Признато:	Оспорено:	У спору:
Главни дуг	0,00	1.289.217,84	0,00
Камата главног дуга	0,00	0,00	0,00
Трошкови	0,00	0,00	0,00
Камата на трошкове	0,00	0,00	0,00

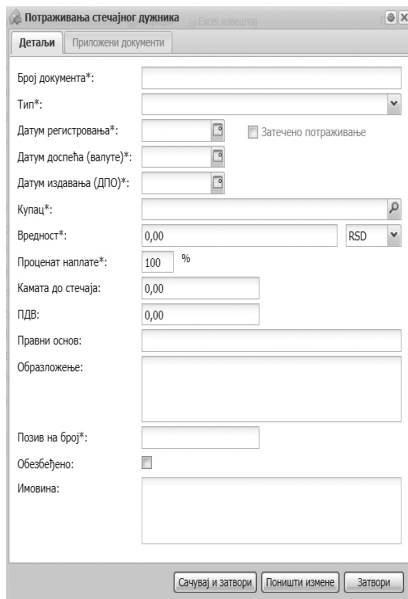
Напомена о камати на различно: Напомена о оспореном: да су се стекли услови за спровођење пријаве међусобних потраживања и обавеза за

Напомена о камати (чл. 85 ст. 3): Правни основ: Изјава о компензацији бр. 09/18; Анализа картација од 01.01.2017. - 31.12.2017. године.

Потраживање је: Промени у статус: Утврђено

Именови под отпорењем: Именови: Признато Оспорено Напомене Прикрили

Сачувај и затвори Поништи измене Затвори

Трећи корак креирања новог потраживања већ је обрађен у овом тексту у оквиру „Листа дужника – унос дужника стечајног дужника у ЕРС“.

Ефекти описане технике спровођења пребијања у ЕРС-у рефлектују се на поједине секције периодичних финансијских извештаја у извештајном периоду када се евидентира пребијање и креирање новог потраживања. Долази до умањења вредности имовине у секцији потраживања, по основу отписа, за износ ликвидационе вредности отписаног потраживања, као и до увећања вредности имовине у секцији потраживања, за износ ликвидационе вредности новоформираног потраживања.

Техника пребијања једнаких облигација у ЕРС-у

У случају када је, на дан отварања стечајног поступка, потраживање повериоца стечајног дужника једнако његовом дуговању, пребијање потраживања кроз ЕРС се спроводи на исти начин као и у случају када је потраживање повериоца мање од његовог дуговања:

- Потраживање повериоца за износ прихваћеног пребијања, остаје у статусу „оспорено“.
- За износ целокупног затченог потраживања дужника од повериоца врши се отпис кроз ЕРС.

- Напомена: Нема креирања новог потраживања дужника од повериоца, обзиром да су међусобне обавезе у целости угашене у једнаком износу.

Ефекти описане технике спровођења пребијања у ЕРС-у рефлектују се на поједине секције периодичних финансијских извештаја у извештајном периоду када се евидентира пребијање. Долази до умањења вредности имовине у секцији потраживања, по основу отписа, за износ ликвидационе вредности отписаног потраживања.

Љиљана Комшић – председник Привредног суда у Сремској Митровици
Рад припремљен за вебинар: “Завршни рачун
и завршни извештај стечајног управника”
15.06.2022.

ЗАВРШНИ РАЧУН И ЗАВРШНИ ИЗВЕШТАЈ СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА

НОРМАТИВНИ ОКВИР:

1. Закон о стечају
2. Закон о стечајном поступку
3. Правилник о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом

Законом о стечају и Законом о стечајном поступку регулисано је одржавање завршног рочишта и закључења стечајног поступка, које следи након подношења завршног рачуна и завршног извештаја стечајног управника.

Националним стандардима број 7 прописани су садржина и обрасци завршног рачуна и прописано је да стечајни управник уз завршни рачун доставља и завршни извештај без детаљнијег прописивања садржине завршног извештаја.

ФАЗЕ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА

Стечајни поступак се може спроводити банкротством или реорганизацијом.

Уколико се стечајни поступак спроводи банкротством, сам поступак има више фаза:

1. Фаза утврђивања потраживања
2. Формирање стечајне масе
3. Уновчавање имовине
4. Деоба
5. Закључење стечајног поступка

Да би се дошло у фазу закључења стечајног поступка све претходне фазе стечајног поступка морају бити окончане.

Након окончаних фаза стечајног поступка стекли су се услови да стечајни управник приступи изради завршног рачуна и завршног извештаја у складу са Националним стандардом број 7.

Уз завршни рачун и завршни извештај стечајни управник и подноси предлоге стечајном судији у вези нерасподељених делова стечајне масе, деобе вишка стечајне масе и другим питањима који су од интереса за закључење стечајног поступка.

ЗАВРШНИ РАЧУН

Завршни рачун се израђује на начин како је то прописано Националним стандардом број 7. Оно што је битно напоменути у вези завршног рачуна је да стечајни судија није стручан да цени финансијско књиговодствене податке у завршном рачуну те да стечајни судија има право да ангажује вештака економско финансијске струке уколико посумња у тачност приказаних података.

ЗАВРШНИ ИЗВЕШТАЈ

Завршни извештај се сачињава у писменој форми, а који по својој природи треба да садржи комплетан ток стечајног поступка који садржи детаљан опис прилива остварених у току стечаја, податке о испитним рочиштима и износе утврђених потраживања по исплатним редовима, детаљан опис одлива насталих у стечајном поступку и то по основу трошкова стечајног поступка, по основу обавеза стечајне масе, по основу намирена поверилаца у поступцима деоба, обрачун коначне награде за рад стечајног управника као и износе резервисане средстава са предвиђеним условима за њихову исплату, као и предлоге који се односе на евентуално нерасподељене делове стечајне масе, евентуално расподеле вишка деобне масе.

ПРЕДМЕТ ЗАВРШНОГ РОЧИШТА

1. Расправља се о завршном рачуну стечајног управника
2. Расправља се о коначним захтевима за исплату награде стечајног управника
3. Расправља се о примедбама на завршни рачун или на поднете захтеве за исплату накнада и награда
4. Одлучује се о нерасподељеним деловима стечајне масе
5. Расправља се о другим питањима која су од значаја за банкрутство стечајног дужника

КОНАЧНИ ЗАХТЕВИ ЗА ИСПЛАТУ НАГРАДЕ СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА

О коначним захтевима за исплату награде стечајног управника одлучиваће се након расправе о завршном рачуну.

Одредбом члана 34. став 1 Закона о стечају прописано је да стечајни управник има право на награду за свој рад и накнаду стварних трошкова, ставом 2. истог члана прописано је да коначну висину награде и накнаде трошкова одређује стечајни судија у време закључења стечајног поступка.

До коначног обрачуна награде, стечајни управник има само право на прелиминарну награду те се исплаћени износи прелиминарне награде одбијају од коначно обрачунате награде за рад стечајног управника и стечајни судија

својим решењем одобрава исплату преосталог износа награде за рад стечајног управника.

Посебан вид награде за рад стечајног управника је награда код намирења разлучних поверилаца. Ова награда се одобрава од стране стечајног судије решењем којим се одобрава исплата разлучног повериоца и то у фази стечајног поступка у ком се разлучни поверилац намирује.

Из напред наведеног произилази да обрачун награде код намирења разлучног повериоца не улази у обрачун коначне награде за рад стечајног управника, те је незаконито сабирање ове две награде.

ОДЛУЧИВАЊЕ О НЕРАСПОДЕЉЕНИМ ДЕЛОВИМА СТЕЧАЈНЕ МАСЕ

Чланом 101. Закона о стечају дефинисан је појам стечајне масе тако да је стечајна маса целокупна имовина стечајног дужника у земљи и иностранству на дан отварања стечајног поступка као и имовина коју стечајни дужник стекне током поступка.

Стечајни управник дужан да након отварања стечајног поступка преузме у државину целокупну имовину која улази у стечајну масу и њоме управља.

Стечајни управник започиње и спроводи продају целокупне имовине стечајног дужника или стечајног дужника као правног лица, након доношења решења о банкротству.

Након извршене продаје, стечајну масу чини новац добијен продајом као и имовина која није била предмет продаје.

У тим изузетним случајевима преостала имовина може се расподелити повериоцима кроз завршну деобу стечајне масе која се спроводи у складу са одредбама закона који регулише главну деобу.

ЗАВРШНА ДЕОБА

Завршној деоби се приступа након уновчења целокупне стечајне масе односно претежног дела стечајне масе, ако главном деобом није обухваћена целокупна деобна маса.

Према стању законодавства на дан 01.01.2019. године када је почела примена последњих Измена и допуна Закона о стечају, чланом 144. прописани су случајеви када се **изузетно** може приступити завршној деоби тако да је додат став 2. који гласи:

„Изузетно, завршној деоби из става 1. овог члана може се приступити и

1. Ако у току поступка стечаја стечајни управник, после више покушаја уновчење имовине стечајног дужника на начин предвиђен законом, не успе да уновчи целокупну стечајну масу, односно њен претежни део или
2. ако су у стечајном поступку намирена потраживања поверилаца у целости са припадајућом каматом у складу са овим Законом“

Завршна деоба се спроводи на начин и под условима спровођења главне деобе.

Завршној деоби се приступа након уновчења целокупне стечајне масе односно претежног дела стечајне масе, ако главном деобом није обухваћена целокупна деобна маса.

Одредбом члана 138. Закона о стечају прописано је да стечајну масу за поделу повериоцима, деобну масу, чине новчана средства стечајног дужника на дан отварања стечајног поступка, новчана средства добијена настављањем започетих послова и новчана средства остварена уновчењем ствари и права стечајног дужника као и потраживања стечајног дужника наплаћена у току стечајног поступка.

Ценећи ову одредбу закона, завршна деоба се спроводи по правилима главне деобе, што значи да је стечајни управник дужан да сачини нацрт за завршну деобу, са садржином идентичном нацрту за главну деобу, да тај нацрт достави одбору поверилаца који је дужан да све повериоце обавести да се нацрт за завршну деобу налази у писарници суда на увиду или на електронској огласној табли суда. Рок за улагање примедби на нацрт за завршну деобу је 15 дана од дана истицања на огласној табли суда, па по истеку рока од 15 дана, стечајни судија заказује рочиште за завршну деобу уколико има примедби на нацрта или доноси решење о завршној деоби ако није било примедби на нацрт.

Питање је да ли се завршна деоба може спровести на завршном рочишту. Моје мишљење је да може али уз поштовање процесних одредби који регулишу главну деобу. Ово је могуће јер је чланом 145. Закона о стечају прописано да се на завршном рочишту одлучује између осталог и о нерасподељеним деловима стечајне масе, да рок за одржавање завршног рочишта не може да буде краћи од 8 дана односно дужи од 30 дана од дана објављивања позива за његово одржавање.

ПРЕНОС СТЕЧАЈНЕ МАСЕ КОЈА НИЈЕ МОГЛА БИТИ УНОВЧЕНА ТОКОМ ПОСТУПКА

Уколико постоје делови стечајне масе који нису распоређени у моменту закључења стечаја, онда се њена расподела врши решењем о завршној деоби које се доноси на завршном рочишту на ком се и стечајни поступак закључује.

Посебан случај расподеле делова стечајне масе је завршна деоба преносом имовине стечајног дужника на повериоце.

Важно је истаћи да се овом начину расподеле приступа изузетно и то уколико после више покушаја уновчавања имовине стечајног дужника на начин предвиђен законом, стечајни управник није успео да уновчи целокупну стечајну масу или њен претежни део.

У случају да се изузетно завршна деоба стечајне масе стечајног дужника спроводи преносом покретне и непокретне имовине на повериоце, неопходно да се претходно изврши процена њене вредности од стране стручног овлашћеног лица а у складу са важећим Националним стандардом за управљање стечајном масом.

У овој ситуацији на завршном рочишту се решењем које се доноси на завршном рочишту преноси преостала имовина на повериоце и то сразмерно висини њиховог потраживања утврђених коначном листом и исказаним процентима у решењу о главној деоби, а уз обавезно означавање и процењене вредности пренете имовине.

Предвиђени удели поверилаца на основу којих стичу одређена конкретна прва, те их на основу решења остварују та права у правном промету. Сваки поверилац стиче сувојину на пренетој имовини у делу који је сразмеран висини потраживања појединачног повериоца, преосталог након испате по решењу о главној деоби у укупно процењеној вредности пренете имовине. Овде се ради о стицању права својине у складу са одредбом члана 20. став 2 Закона о основама својинскоправних односа. Сматрам да стечајни судија може да наложи РГЗ СКН да у складу са решењем којим се преноси имовина упише право својине-сувојине у корист поверилаца на које је пренета.

У складу са чланом 140. Закона о стечају, решење о главној деоби је извршна исправа, па самим тим и одлука суда којом се врши пренос преостале стечајне масе стечајног дужника на повериоце у сврху намирења мора да садржи списак поверилаца којима се имовине преноси, вредност имовине која се расподељује и проценат намирења, при чему је параметар висина процењене вредности имовине, односно евентуално висине потраживања које се преноси.

Што се тиче поступања стечајног управника након правноснажности решења којим се преноси имовина повериоцима у сврху намирења, потребно је да се изврши примопредаја имовине, како непокретне тако и покретне и да се о томе сачини записник.

ВИШАК ДЕОБНЕ МАСЕ

Чланом 147. став 1. Закона о стечају прописано је да у случају да се у поступку деобе, пре завршне деобе или у завршној деоби, могу у пуном износу намирити потраживања стечајних поверилаца, стечајни управник је дужан да преостали вишак деобне масе расподели имаоцима удела или акција у привредном друштву у складу са правилима поступка ликвидације, а у ставу 2. да вишак деобне масе у делу који је сразмеран учешћу друштвеног капитала у укупном капиталу стечајног дужника уплаћује на рачун буџета Републике Србије и распоређује се у складу са законом којим се уређује приватизације.

Идентично решење прописано је и чланом 124. Закона о стечајном поступку.

Иако није прописан начин и садржина предлога стечајног управника за пренос вишка деобне масе, сматрам да би стечајни управник морао у свом предлогу за заказивање завршног рочишта да сачини и списак уделичара или акционара са исказаним процентом њиховог власничког права над стечајним дужником, као и детаљан приказ вредности преосталог стечајног вишка и начина његове расподеле.

По важећем законодавству чланом 147. је прописано да је стечајни управник дужан да преостали вишак деобне масе као и евентуално неуновчену имовину

стечајног дужника расподела члановима привредног друштва, те да се решењем о завршној деоби налаже брисање свих терета на имовини која се расподељује члановима привредног друштва. А вишак деобне масе у делу који је сразмеран учешћу вредности задружне својине у укупној имовини стечајног дужника, односно задружног капитала у укупном капиталу стечајног дужника се преноси републичком задружном савезу чија је задруга била чланица односно задружном савезу основаном на територији на којој је било седиште те задруге и користи се за оснивање нове задруге односно за развој задруге на територији на којој је било седиште те задруге.

ЗАКЉУЧЕЊЕ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА

Чланом 148. Закона о стечају прописано је да стечајни судија доноси решење о закључењу стечајног поступка на завршном рочишту.

Оно што је значајно у складу са важећим законодавством је да стечајни судија може на предлог стечајног управника да донесе решење о закључењу стечајног поступка у случају уновчене целокупне имовине али уз постојање парница које су у току само ако је донето решење о главној деоби.

У тим случајевима с стечајни управник именује за заступника стечајног управника стечајне масе стечајног дужника коју чине средства издвојена по основу оспорених потраживања и средства која се остваре окончањем парница у корист стечајног дужника.

Чланом 148. Закона о стечају детаљно је прописано поступање стечајног управника у различитим исходима у парничним поступцима након закључења стечајног поступка.

Зорица Марковић – супервизор у Центру за надзор и развој професије у Агенцији за лиценцирање стечајних управника
Рад припремљен за вебинар: “Завршни рачун и завршни извештај стечајног дужника”
15.06.2022.

Завршни рачун и завршни извештај стечајног дужника

I Законски оквир

Делокруг послова стечајног управника, је дефинисан чланом 27. Закона о стечају, ставом 1. наведеног члана, тачком 14) прописано је да је стечајни управник нарочито дужан да састави нацрт решења за главну деобу стечајне масе и нацрт завршног рачуна, тачком 16) прописано је да је стечајни управник нарочито дужан да достави завршни рачун.

Чланом 29. ставом 8. прописано је да стечајни управник доставља завршни рачун стечајном судији, одбору поверилаца и овлашћеној организацији.

Чланом 40. став 1. тачком 4) прописано је да одбор поверилаца даје сагласност на завршни рачун стечајног дужника.

Чланом 145. Закона о стечају, ставом 1. прописано је да стечајни судија решењем одређује завршно рочиште на ком се:

- 1) расправља о завршном рачуну стечајног управника;
- 2) расправља о коначним захтевима за исплату награде стечајног управника;
- 3) поднесе примедбе на завршни рачун или на поднете захтеве за исплату накнада и награда;
- 4) одлучује о нерасподељеним деловима стечајне масе;
- 5) одлучује о другим питањима од значаја за банкрутство стечајног дужника.

Чланом 149. ставом 5. прописано је да о уновчењу и деоби накнадно пронађене имовине стечајни управник доставља допунски завршни рачун стечајном суду.

Форма и садржина извештаја и начин сачињавања извештаја – Образац завршног рачуна прописан је Правилником о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом и то Националним стандардом број 7 о завршном рачуну стечајног управника („Службени гласник РС“ бр. 62/18). **Прилог завршног рачуна чини завршни извештај чија је садржина такође прописана овим стандардом.**

Начин достављања и рок за достављање завршног рачуна – додај да је прописано НС4 17) завршни рачун стечајног управника, путем посеб-

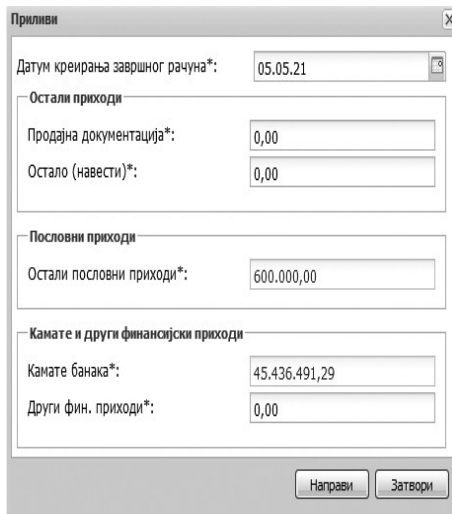
ног информационог система за аутоматско вођење стечајних поступака и електронско извештавање, са завршним извештајем стечајног управника, и то истовремено са подношењем извештаја суду и одбору поверилаца, у електронској форми – са напоменом да се завршни извештај доставља на еНадзор

II- Анализа позиција завршног рачуна и начин креирања завршног рачуна у ЕРС-у

Начин креирања завршног рачуна у ЕРС-у се врши кроз секције у апликацији/ програму. Креирањем сваке од три секције пружена је могућност стечајном управнику да одређене податке унесе кроз саму секцију, иако се већи део података у завршном рачуну аутоматски попуњава, на основу унетих података у систем ЕРС током спровођења стечајног поступка.

Генерисање секције приливи и приказивање података у завршном рачуну

Генерисањем секције приливи добија се следећа маска за унос података, **стечајни управник уноси датум креирања завршног рачуна** – датум на који дан стечајни управник жели да изради завршни рачун. Наиме, битно је да се пре израде завршног рачуна у систему унесу све промене у стечајном поступку до дана израде (приливи, одливи, утврђена и оспорена потраживања и др.) да би се исте приказале у завршном рачуну.

Приливи	
Датум креирања завршног рачуна*:	05.05.21
Остали приходи	
Продајна документација*:	0,00
Остало (навести)*:	0,00
Пословни приходи	
Остали пословни приходи*:	600.000,00
Камате и други финансијски приходи	
Камате банака*:	45.436.491,29
Други фин. приходи*:	0,00
Направи Затвори	

Заглавље завршног рачуна – сви подаци у заглављу су већ унети у систем, у заглављу је наведен скраћени назив Закона о стечају који се примењује на конкретан стечајни поступак. У зависности који закон се примењује на конкретан стечајни поступак, зависи и који Национални стандард примењује,

као и који образац је прописан којим Националним стандардом. За пример који се обрађује узет је Закон о стечају („Службени гласник РС“ бр. 104/09, 99/11-др. закон, 71/12-одлука УС, 84/14, 113/17, 44/18 и 95/18) и Правилник о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом („Службени гласник РС“ бр. 62/18).

Привредни суд: Привредни суд у Београду

Број предмета: 11 Ст 185/2019

Назив стечајног дужника: Друштво за развој пројеката о некретнинама ONCE ДОО, Београд

Матични број: 27009484

Датум отварања стечајног поступка: 29.07.2019.

Закон по ком се води стечајни поступак: Закон о стечају 2017

ЗАВРШНИ РАЧУН СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА

ПРИЛИВИ		Износ(дин.)
1	Готовина и готовински еквиваленти у благајни и у банкама на дан преузимања дужности	264.727,63
2	Предујам за покретање стечајног поступка	32.624,60
3	Реализована средства од уновчења имовине стечајног дужника	0,00
	а) Непокретности	0,00
	б) Биолошка средства	0,00
	в) Опрема	0,00
	г) Удели или акције код других лица	0,00
	д) Залихе	0,00
	ђ) Лиценце и патенти	0,00
	е) Остала имовина	0,00
3а	Реализована средства од уновчења стечајног дужника као правног лица	254.728.404,00
4	Пословни приходи	600.000,00
	а) Закуп	0,00
	б) Остали пословни приходи	600.000,00
5	Остали приходи	45.436.491,29
	а) Камате банке	45.436.491,29
	б) Уплаћени депозити	0,00
	в) Продајна документација	0,00
	г) Остало (навести)	0,00
6	Планирани приливи до закључења стечајног поступка	0,00
7	УКУПНИ ПРИЛИВИ (1+2+3+3а+4+5+6)	301.062.247,52

- 1. Готовина и готовински еквиваленти у благајни и у банкама на дан преузимања дужности** – податак који се уноси приликом сачињавања извештаја о економско финансијском положају стечајног дужника, нема могућност измене.
- 2. Предујам за покретање стечајног поступка** – је предујам који је настао у трансакцијама стечајног дужника, приликом евидентирања предујма уплаћеног од стране предлагача и чекирањем поља предујам за покретање стечаја.

- 3. Реализована средства од уновчења имовине стечајног дужника** – позиције се аутоматски попуњавају на основу евидентирања спроведене продаје у систему ЕРС.

4 Пословни приходи	600.000,00
а) Закуп	0,00
б) Остали пословни приходи	600.000,00

- 4. Пословни приходи – а) закуп-** исти се приказује уколико је у току стечајног поступка било евидентирања потраживања по основу закупа. Пословни приходи представљају збир пословних прихода остварених по основу закупа и осталих пословних прихода. Наведени пословни приходи се односе и на потраживања која су настала пре отварања стечајног поступка и наплаћена у току стечајног поступка, а евидентирана на наведени начин.

Потраживања стечајног дужника

Детаљи | Приложени документи

Број документа*:

Тип*:

Датум регистрација*: 01. Потраживања по основу закупа

Датум доспећа (валуте)*: 02. Потраживања по основу аванса

Датум издавања (ДПО)*: 03. Остала потраживања

Купац*:

Вредност*: 0,00 RSD

Процент наплате*: 100 %

Камата до стечаја: 0,00

ПДВ: 0,00

Правни основ:

Образложење:

Позив на број*:

Обезбеђено: ☐

Иновина:

Сачувај и затвори | Поништи измене | Затвори

5 Остали приходи	45.436.491,29
а) Камате банке	45.436.491,29
б) Уплаћени депозити	0,00
в) Продајна документација	0,00
г) Остало (навести)	0,00

5. Остали приходи – као што је приказано остали приходи се састоје од прилива по основу камате на орочење средстава стечајног дужника као и других камата, уплате по основу депозита, продајне документације и осталих прилива.

Приливи

Датум креирања завршног рачуна*: 05.05.21

Остали приходи

Продајна документација*: 100.000,00

Остало (навести)*: 0,00

Пословни приходи

Остали пословни приходи*: 500.000,00

Камате и други финансијски приходи

Камате банака*: 45.436.491,29

Други фин. приходи*: 0,00

Направи | Затвори

Стечајним управницима је у делу евидентирања осталих прихода у завршном рачуну пружена могућност да приликом креирања завршног рачуна и то креирањем секције прилива, да евидентирају који део се од укупних осталих прихода односи на приход по основу продајне документације и осталих прихода. Имајући у виду да приликом евидентирања насталих потраживања у извештајном периоду у систему ЕРС не постоји опција избора типа потраживања по основу продајне документације, овим је омогућено да стечајни управници издвоје приход по основу продајне документације. Уносом неког износа, умањују се приливи на позицији остали пословни приходи.

6 Планирани приливи до закључења стечајног поступка	0,00
7 УКУПНИ ПРИЛИВИ (1+2+3+3а+4+5+6)	301.062.247,52

6. Планирани приливи до закључења стечајног поступка – представљају приливе које су извесни да ће се реализовати пре закључења стечајног поступка. Наведено је битно са аспекта расподеле планираних прилива, да се о предметној расподели средстава расправља на завршном рочишту, као и да повериоци кроз завршни рачун буду упознати са наведеним. Планирани приливи до закључења стечајног поступка се евидентирају у планираним приливима у ЕРС-у. Битно је напоменути да се планирани приливи евидентирају као планирани у месецу који је после месеца у ком се израђује завршни рачун.

Мај, 2021

Планирани прилив | Приложени документи

Имена детаља

Број	Назив прилива	Планирани и...
01	Камате и други финансијски приходи	0,00
02	Наплата потраживања	0,00
03	Залихе	0,00
04	Друга финансијска средства (удели и акције)	0,00
05	Некретнине, постројења и опрема	0,00
06	Закуп (у извештајном периоду)	0,00
07	Потраживања (у извештајном периоду)	0,00
08	Остало	0,00

Страна 1 од 1

Приказана 1 - 8 од 8

Сачувај и затвори | Затвори

7. Укупни приливи - Представљају укупне приливе у стечајном поступку на дан сачињавања завршног рачуна за стечајног дужника, као и планиране приливе до закључења стечајног поступка.

Генерисање секције одливи и приказивање података у завршном рачуну

Одливи	
Судски трошкови	
Судске таксе*:	0,00
Вештачења и процене*:	0,00
Трошкови оглашавања*:	0,00
Остало*:	0,00
Укупно*:	0,00
Награда стечајног управника	
Награда привременог стечајног управника*:	0,00
ПРЕЛИМИНАРНА награда за рад разрешеног стечајног управника*:	0,00
ПРЕЛИМИНАРНА награда за рад стечајног управника*:	1.200.000,00
Укупно*:	1.200.000,00
Накнада трошкова стечајног управника	
Накнада трошкова привременог стечајног управника*:	0,00
Коначна накнада трошкова стечајног управника*:	0,00
Укупно*:	0,00
Резервација средстава	
Резервација средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе за период до закључења стечаја*:	0,00
Резервација средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе по закључењу стечаја*:	0,00

Направи Затвори

Приликом генерисања секције одливи у завршном рачуну у ЕРС-у отвара се секција одливи у којој је стечајним управницима дата могућност да поједине податке могу да евидентирају пре генерисања завршног рачуна.

ОДЛИВИ	Износ(дин.)
8 Судски трошкови	0,00
а) Судске таксе	0,00
б) Вештачења и процене	0,00
в) Трошкови оглашавања	0,00
г) Остало	0,00

8. Судски трошкови – у завршном рачуну представљају збир судских такси, вештачења и процена, трошкова оглашавања и остало.

Наиме, приликом евидентирања стварних трошкова у систему ЕРС, стечајни управник има на располагању да евидентира 33 врсте стварно насталог трошка, а под ред бр. 1 и могућност да евидентира судске трошкове. Имајући у виду да постоје различите врсте судских трошкова, приликом генерисања секције стечајним управницима је пружена могућност да одреде на коју врсту судског трошка се конкретно односи одлив који је плаћен у стечајном поступку.

Стварни трошкови и обавезе

Детаљи Приложени документи

Број*:

Тип*:

Датум пријема (ДПО)*:

Поверилац*:

Износ*:

ПДВ:

Опис:

Позив на број*:

01. Судски трошкови
 02. Прелиминарна награда стечајног управника
 03. Награда стечајног управника по основу намирања р...
 04. Разлика између исплаћене и коначне награде стеча...
 05. Накнада трошкова стечајног управника
 06. Накнада трошкова чланова одбора поверилаца
 07. Остали трошкови
 08. Канцеларијски материјал
 09. Електрична енергија
 10. Комуналне услуге
 11. Гориво и мазиво
 12. Пошта и телефон
 13. Набавка сировина и репроматеријала
 14. Текуће одржавање
 15. Платни промет

9. Повраћај предујма за покретање стечајног поступка - представља одлив по основу повраћаја предујма, а који је као такав евидентиран у систему ЕРС и који је плаћен, а што је објашњено у приливима у завршном рачуну.

10. Накнада трошкова чланова одбора поверилаца – представља накнаду трошкова одбора поверилаца која је као таква евидентирана у систему ЕРС као стварно настала и плаћена.

9 Повраћај предујма за покретање стечајног поступка	32.624,60
10 Накнада трошкова чланова одбора поверилаца	0,00
11 Награда за рад и накнада трошкова привременог стечајног управника	0,00
а) Награда привременог стечајног управника	0,00
б) Накнада трошкова привременог стечајног управника	0,00
12 Коначна награда за рад стечајног управника	1.200.000,00
а) Прелиминарна награда за рад разрешеног стечајног управника	0,00
б) Прелиминарна награда за рад стечајног управника	1.200.000,00
в) Неисплаћена средства до износа обрачунате награде за рад ст. управника	0,00
13 Коначна накнада трошкова стечајног управника	0,00
14 Укупни трошкови стечајног поступка (8+9+10+11+12+13)	1.232.624,60

Стварни трошкови и обавезе

Детаљи Приложени документи

Број*:

Тип*:

Датум пријема (ДПО)*:

Поверилац*:

Износ*:

ПДВ:

Опис:

Позив на број*:

- 01. Судски трошкови
- 02. Прелиминарна награда стечајног управника
- 03. Награда стечајног управника по основу намирења р...
- 04. Разлика између исплаћене и коначне награде стеча...
- 05. Накнада трошкова стечајног управника
- 06. Накнада трошкова чланова одбора поверилаца
- 07. Остали трошкови
- 08. Канцеларијски материјал
- 09. Електрична енергија
- 10. Комуналне услуге
- 11. Гориво и мазиво
- 12. Пошта и телефон
- 13. Набавка сировина и репроматеријала
- 14. Текуће одржавање
- 15. Платни промет

11. - 12. – 13. Награда за рад и накнада трошкова привременог стечајног управника и коначна награда за рад стечајног управника

- представља збир накнаде трошкова и награде привременог стечајног управника, тај податак се уноси приликом генерисања секције одливи и те податке стечајни управник сам евидентира. Наиме, имајући у виду да се у завршном приказују само одливи који су евидентирани до дана сачињавања завршног извештаја, награда која је приказује у завршном извештају је награда која је исплаћена и која не представља коначну награду стечајног управника. Такође, у предметној награди је обухваћена и награда на терет разлучних поверилаца која је исплаћена, а која не чини коначну награду стечајног управника. Могућност која је стечајном управнику пружена јесте да расподели износе награде и накнаде трошкова који су исплаћени по датим категоријама привременом стечајном управнику и разрешеном стечајном управнику. Након уноса наведених категорија одлив по основу прелиминарне награде треба да буде једнак награди која је исплаћена стечајном управнику који је именован у поступку на дан подношења завршног рачуна. Коначна награда стечајног управника, уколико није исплаћена евидентира у завршном рачуну у резервацији средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе по закључењу стечаја.

14. Укупни трошкови стечајног поступка- представљају збир плаћених трошкова који су унети.

15	Обавезе стечајне масе	49.041.523,44
	а) Канцеларијски материјал	0,00
	б) Електрична енергија	0,00
	в) Комуналне услуге	10.737,16
	г) Гориво и мазиво	0,00
	д) Пошта и телефон	9.610,00
	ђ) Набавка сировина и репроматеријала	0,00
	е) Текуће одржавање	0,00
	ж) Платни промет	30.841,44
	з) Премија осигурања	0,00
	и) Трошкови професионалног обезбеђења имовине	0,00
	ј) Вештачења и процене	370.000,00
	к) Дневнице и путни трошкови	0,00
	л) Бруто зараде по основу уговора о раду	0,00
	љ) Бруто зараде по основу уговора о делу	1.542.933,59
	м) Књиговодствене услуге	420.000,00
	н) Накнаде за заступања (адвокати, брокери)	0,00
	њ) Порези (на имовину, добит, капиталну добит)	355.135,80
	о) Административне таксе	2.855,00
	п) ПДВ	0,00
	р) Камате и други финансијски расходи	0,00
	с) Трошкови оглашавања	352.463,00
	т) Закупнина	0,00
	ћ) Повраћај депозита за продају, закуп	0,00
	у) Тарифа АЛСУ	1.500.000,00
	ф) Остало	44.446.947,45

15. Обавезе стечајне масе – садрже исте врсте плаћених трошкова које су садржане у тромесечним извештајима. Исте се попуњавају евидентирањем одлива у систему ЕРС, а у завршном рачуну се приказују само подаци који су евидентирани. Стечајни управници немају могућност промене наведених података приликом израде завршног рачуна.

16	Резервација средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе за период до закључења стечаја	0,00
17	Резервација средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе по закључењу стечаја	0,00
18	УКУПНИ ОДЛИВИ ПРЕ ИСПЛАТЕ ПОВЕРИЛАЦА (15+16+17)	50.274.148,04

16. Резервација средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе за период до закључења стечајног поступка – у ову резервацију се уносе трошкови који су већ настали и одобрени од стране надлежног суда, али из неког разлога нису исплаћени пре дана израде завршног рачуна.

17. Резервација средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе за период по закључењу стечаја – у ову резервацију се уносе трошкови који ће настати након доношења решења о закључењу стечајног поступка од стране надлежног суда, то су најчешће трошкови такси, износ коначне награде ако није исплаћен и други трошкови.

Износ резервација (ред. бр. 16 и 17) треба да буде једнак стању новчаних средстава на дан израде завршног рачуна и планираних прилива до закључења стечајног поступка, у случају да не постоје резервације по основу оспорених потраживања поверилаца.

18. Укупни одливи пре исплате поверилаца – представљају збир плаћених обавеза стечајне масе и резервације средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе за период до закључења стечајног поступка и од закључења стечајног поступка.

19. Располагаива средства за намирење поверилаца (7-18)

250.788.099,48

19. Располагаива средства за намирење поверилаца – добија се када се од укупних прилива одузму укупни одливи пре исплате поверилаца.

Креирање секције деобе и намирење и приказивање података у завршном рачуну

Намирења и деобе	Износ
Средства резервисана за оспорена потраживања заложних поверилаца*:	0,00
Преостале непокретности дужника, које нису обухваћене приливима*:	0,00
Преостала биолошка средства дужника, која нису обухваћена приливима*:	0,00
Преостала опрема дужника, која није обухваћена приливима*:	0,00
Преостала потраживања дужника, која нису обухваћена приливима*:	0,00
Преостали удели и акције дужника, које нису обухваћене приливима*:	0,00
Преостале залихе дужника, које нису обухваћене приливима*:	0,00
Преостале лиценце и патенти дужника, који нису обухваћени приливима*:	0,00
Преостала остала имовина дужника, која није обухваћена приливима*:	0,00

Направи Затвори

Приликом креирања секција намирења и деобе, кроз креирање секције иста нуди могућност уноса појединих података. Имајући у виду да заложни повериоци у стечајном поступку нису обавезни да поднесу пријаву потраживања већ само обавештавају стечајног управника о постојању заложног права, и да се о наведеном не расправља на испитном рочишту и не утврђује заложно потраживање на класичан начин као код других поверилаца, исто се и не обрађује кроз пријаве потраживања у ЕРС-у, па је и сам начин евидентирања резервације другачији у ЕРС-у у односу на друге повериоце. Због наведеног је пружена могућност стечајним управницима да евидентирају износ резервисаних средстава за оспорена потраживања заложних поверилаца.

У преосталих 8 категорија је омогућен унос података односи се на преосталу имовину стечајног дужника која није обухваћена приливима.

Изглед расподеле и резервације средстава повериоцима у завршном рачуну

Намирење			
	Утврђена потраживања (дин)	Процент намирења	Износ намирења (дин)
20 а) Разлучни повериоци	0,00	0,00	0,00
б) Средства резервисана за оспорена потраживања разлучних поверилаца		0,00	0,00
в) Заложни повериоци	0,00	0,00	0,00
г) Средства резервисана за оспорена потраживања заложних поверилаца			0,00
			0,00
	Утврђена потраживања (дин)	Процент намирења	Износ намирења (дин)
21 а) Стечајни повериоци	8.645.327,09	20,57	1.778.744,38
I исплатни ред	16.020,63	100,00	16.020,63
II исплатни ред	4.614.123,21	38,20	1.762.723,75
III исплатни ред	1.176.577,26	0,00	0,00
IV исплатни ред	2.838.605,99	0,00	0,00
б) Средства резервисана за оспорена потраживања стечајних поверилаца		0,00	0,00
1. Деоба		16,20	1.400.611,01
I исплатни ред		100,00	16.020,63
II исплатни ред		30,01	1.384.590,38
III исплатни ред		0,00	0,00
IV исплатни ред		0,00	0,00
2. Завршна деоба (предвиђено за исплату)		4,37	378.133,37
I исплатни ред		0,00	0,00
II исплатни ред		8,20	378.133,37
III исплатни ред		0,00	0,00
IV исплатни ред		0,00	0,00

20. а) се односи на намирење разлучних поверилаца, наведени подаци о утврђеним потраживањима су евидентирани кроз утврђена потраживања у ЕРС-у и приказана су аутоматски. Овде је битно истаћи да у случају да разлучни поверилац није намирен у износу 100% утврђеног потраживања, а да је стечајни управник вршио расподелу по деоби стечајним повериоцима након намирења разлучног повериоца, разлучно право је умањено у износу за колико поверилац није намирен, а за исти износ је увећан 3. исплатни ред.

б) Уколико постоји резервација средстава по основу разлучног права, исто је неопходно да се евидентира у утврђеним потраживањима као потраживање у спору.

в) Приказана су утврђена и исплаћена потраживања заложних поверилаца,

- г) Средства резервисана за оспорена потраживања заложних поверилаца – стечајни управник наведено уноси кроз део приликом генерисања секције намирења и деобе.
- 21. а) Приказује збир намирења и износ намирења из свих претходних деоба, подељен по исплатним редовима.**
- б) Уколико постоји резервација средстава по основу оспореног стечајног потраживања, исто је неопходно да се евидентира у утврђеним потраживањима као потраживање у спору.
1. Деоба и 2. Завршна деоба – овде су приказани проценти намирења и износи намирења по појединачним деобама које су реализоване у стечајном поступку.

22	Укупна средства исплаћена повериоцима (20а+20в+21а)	244.328.258,22
23	Укупан износ резервисаних средстава за оспорена потраживања (20б+20г+21б)	0,00

- 22. Укупна средства исплаћена повериоцима** - представљају збир исплаћених средстава различитим повериоцима, заложним повериоцима и стечајним повериоцима по свим деобама.
- 23. Укупан износ резервисаних средстава за оспорена потраживања** – представљају збир резервисаних средстава за оспорена потраживања различитих поверилаца, заложних поверилаца и стечајних поверилаца.

24	Исплаћена средства власницима капитала	0,00
-----------	---	-------------

- 24. Исплаћена средства власницима капитала** – приказују се средства која су евидентирана као исплаћена власницима капитала. Наведена врста трошка се уноси у ЕРС-у кроз стварно настале трошкове и након исплате власницима и спровођења кроз систем ЕРС трошка као плаћеног исти се приказује у завршном рачуну.

- 25. Стање** – стање у завршном рачуну представља разлику између расположивих средстава за намирење поверилаца умањену за укупна средства исплаћена повериоцима, резервисаних средстава за оспорена потраживања и средстава исплаћених власницима капитала.

26 Преостала имовина дужника, која није обухваћена приливима		
а) Непокретности		0,00
б) Биолошка средства		0,00
в) Опрема		0,00
г) Потраживања стечајног дужника и дати аванси		0,00
д) Удели или акције код других лица		0,00
ђ) Залихе		0,00
е) Лиценце и патенти		0,00
ж) Остала имовина		0,00

У случају да постоји преостала имовина стечајног дужника која није обухваћена приливима, иста ће бити евидентирана на позицији 26. завршног рачуна. Као што је већ објашњено наведени подаци се уносе приликом генерисања секције одливи.

Након евидентирања података кроз секције и креирање сваке секције понаособ, стечајни управник треба у ЕРС-у да генерише завршни извештај. Након генерисања извештаја и провере евидентираних података, када стечајни управник утврди да је завршни рачун исправан, исти треба да се одобри у систему ЕРС. Тек након одобравања стечајни управник доставља предметни завршни рачун, заједно са прилогом који чини завршни извештај, Привредном суду, члановима одбора поверилаца и Агенцији кроз систем ЕРС.

Рокови за доставу Агенцији - истовремено са подношењем одбору поверилаца и суду (електронским путем – ЕРС, скениран завршни извештај са пријемним печатом суда), уз обавезан саставни део извештаја Завршни извештај (а који се доставља скениран оригинал потписаног извештаја и приложи уз извештај).

IV Завршни рачун стечајног управника је сумарни приказ:

- свих прилива и одлива у току стечајног поступка,
- резервација средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе за период до и након закључења стечајног поступка
- резервације средстава за оспорена потраживања поверилаца и
- спецификација преостале имовине стечајног дужника на дан израде завршног рачуна.

Одбор поверилаца даје сагласност на завршни рачун и завршни извештај, судија решењем о закључењу усваја завршни рачун са завршним извештајем.

Битно је напоменути да **позиција Стање у завршном рачуну** представља разлику (а) укупних одлива пре исплате поверилаца (укључујући резервације),

(б) укупних средстава исплаћених повериоцима, (в) укупних средстава резервисаних за оспорена потраживања и (г) укупних средстава исплаћених власницима капитала стечајног дужника и увек има вредност 0,00 динара – што је и логична претпоставка предлога стечајног управника за закључење стечајног поступка (да је уновчена имовина стечајног дужника у целисти, да су плаћени трошкови и обавезе стечајне масе, односно резервисани за плаћање и да намиреени повериоци у расположивом износу).

Завршни извештај је прилог, односно саставни део завршног рачуна чија је садржина прописана одредбама Националног стандарда број 7 који садржи детаљније описане остварене активности у току стечајног поступка, и то:

- 1) Детаљан опис прилива остварених у току стечаја;
- 2) Податке о испитним рочиштима и износе утврђених потраживања по исплатним редовима;
- 3) Детаљан опис одлива насталих у стечајном поступку, и то: по основу трошкова стечајног поступка, по основу обавеза стечајне масе и по основу намирења поверилаца у поступцима деоба;
- 4) Обрачун коначне награде за рад стечајног управника;
- 5) Износе резервисаних средстава са предвиђеним условима за њихову исплату;
- 6) Информацију о предузетим, односно планираним активностима и трошковима у циљу архивирања документације стечајног дужника;
- 7) Детаљан опис преостале имовине стечајног дужника на дан израде завршног рачуна стечајног дужника и спорова у току.

Имајући у виду да се на основу завршног рачуна стечајног управника доносе значајне одлуке (о закључењу стечајног поступка, о коначном износу награде стечајног управника и о нерасподељеним деловима стечајне масе), важно је да исти буде тачан, потпун и детаљно образложен у завршном извештају.

НАЈЧЕШЋЕ ГРЕШКЕ ПРИЛИКОМ ИЗРАДЕ ЗАВРШНОГ РАЧУНА И ЗАВРШНОГ ИЗВЕШТАЈА

1. Стање у завршном рачуну (ред. бр. 25 Завршног рачуна) није 0.

Овде бих да нагласим да стање на рачуну стечајног дужника на дан израде завршног рачуна увећан за планиране приливе мора да буде једнак збиру:

- Резервације средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе за период до закључења стечајног поступка;
- Резервација средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе за период по закључењу стечаја;
- Резервација по основу оспорених потраживања заложних, разлучних и стечајних поверилаца.

Да се најчешће дешава да резервација средстава за трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе до закључења и од закључења није једнака стању на рачуну или се резервација уопште не унесе.

Ради провере, надлежном супервизору се доставља извод са рачуна на дан израде завршног рачуна.

2. Завршни извештај не садржи све детаљније описане остварене активности у току стечајног поступка.
3. У тромесечном извештају преостане имовина стечајног дужника коју стечајни управник не прикаже у завршном рачуну и завршном извештају (најчешће за потраживања и уделе и акције).
4. У обрачун коначне награде стечајног управника садржан је и обрачун награде на терет разлучних поверилаца.
5. Не садржи опис и износе резервисаних средстава са предвиђеним условима за њихову исплату, по структури трошкова.
6. Стечајни управници не достављају ЗР и ЗИ Агенцији у року, тј. чекају да прође завршно рочиште. Дакле, ЗР је један и исти за све који треба да га приме. Да ако се одлаже рочиште или треба да се мења до рочишта, на образложени захтев СУ, супервизор ће исти откључати ради измене.

Др Марко Радовић
Судија Привредног суда у Београду
Рад припремљен за вебинар: “Побијање правних радњи
у стечајном поступку”
19.09.2022.

Побијање правних радњи у стечајном поступку

Апстракт

Циљ аутора је да тумачењем законског текста у раду прикаже основне карактеристике побијања правних радњи у стечајном поступку. Иако се ради о традиционалном институту римског права, његова примена у савременој привредној пракси и даље узрокује бројне дилеме. У том смислу, уз анализу позитивних законских решења указано је на одређена спорна питања и предложена су одређена решења.

1. Појам побијања правних радњи стечајног дужника

Иако дужник, начелно, самостално одговара за дугове целокупном својом имовином, повериоци не могу остати без икаквог утицаја на његову имовину. Поједини правни писци, нарочито француски, сматрају чак да повериоци имају тзв. општу залогу на дужниковој имовини. Међутим, овакав приступ у стварности, више представља једну „стилску фигуру“, него стварну залогу.¹ С правом се приговара да за постојање тзв. опште залог не недостају две основне особине права залог: право првенствене наплате и право слеђења.² Но, и поред оповргавања теорије опште залог на дужниковој имовини, ипак су повериоцу дозвољена одређена права којима може утицати на дужникову имовину, јер, повериоцу не може бити свеједно да ли се имовина дужника смањује или увећава. Због тога му наш државно-правни поредак признаје овлашћење да се, под одређеним условима, „умеша у имовинскоправне односе свога дужника“.³ Циљ овог мешања јесте да се дужникова имовина макар сачува, ако не и увећа, како би наплата потраживања поверилаца била извеснија.

У позитивном праву Србије ово мешање у имовинскоправне односе дужника од стране поверилаца омогућава се путем института побијања дужникових

1 Ј. Радишић (2004), стр. 195.

2 Б. С. Марковић, *Право побијања изван стечаја*, Београд, 1935, стр. 10.

3 Ј. Радишић (2004), стр. 195.

правних радњи.⁴ Поменути институт датира још из римског права, познатији под називом паулијанска тужба (лат. *actio Pauliana*).⁵ У случају када дужник поседује довољно вредну имовину за намирење поверилаца, интерес за побијањем дужникових правних радњи није нарочито изражен. Ово питање добија на значају тек када имовина дужника није довољна за подмирење свих његових обавеза.⁶ Наравно, дужник не мора бити инсолвентан да би побијање било могуће, мада је то у пракси најчешћи случај. Управо због тога су посебно изражена два појавна облика побијања дужникових правних радњи, у виду изван стечајног и стечајног побијања. Иако су суштински оба појавна облика побијања посвећена истим циљевима, основна разлика се огледа у томе што побијање изван стечаја „има значај појединачне заштите интереса“, док се стечајним побијањем тежи „заштити свих поверилаца његових“.⁷

У том подухвату свакако је нужно поћи од појма побијања правних радњи стечајног дужника. Тако се право стечајног побијања дефинише као овлашћење поверилаца стечајног дужника и стечајног управника, који иступа у име стечајног дужника односно стечајне масе, да оспоравају радње стечајног дужника предузете пре отварања стечајног поступка, којима се нарушава равномерно намирење, односно оштећују повериоци или се поједини повериоци стављају у повољнији положај, с циљем да се у односу на стечајну масу поништи њихово правно дејство, а потом се у њу врате имовинске користи стечене из побијених радњи од стране противника побијања.⁸

Из поменуте дефиниције уочљиво је да се сврха побијања не огледа у намери да се правни однос између стечајног дужника и противника побијања у потпуности обеснажи, већ да се материјалне користи проистекле из тог односа врате у стечајну масу. Притом, побијена правна радња остаје пуноважна према свим трећим лицима, али губи правну снагу једино према повериоцима стечајног дужника.⁹ То је и суштинска разлика института побијања у односу на институте ап-

4 У правној теорији, поред побијања дужникових правних радњи, као вид мешања у имовину дужника од стране поверилаца помиње се и употреба дужникових занемарених права. Овај вид правне заштите поверилаца познат је у француском праву. Видети: Француски грађански законик (фра: *Code Civil*), Art. 1166.

5 С. Перовић (1995), стр. 645.

6 Д. Слијепчевић, С. Спасић, *Коментар Закона о стечајном поступку*, Београд, 2006, стр. 353.

7 В. Митровић, *op. cit.*, стр. 73.

8 Слично: Т. Делибашић, *op. cit.*, стр. 72 – 73; М. Велимировић, „Остваривање права побијања у стечају“, *Правни информатор*, бр. 7-8/2011, стр. 19; Г. Илић-Попов, Н. Јовановић, Ј. Јовановић (ур.), стр. 246.

9 Д. Слијепчевић, „Услови и начини стечајног побијања по Закону о стечају“, *Правни информатор*, бр. 4/2010, Београд, стр. 30.

солутне и релативне ништавости, услед чијег проглашења правна радња остаје без дејства према свим учесницима правног промета.

Под „правном радњом“ која се побија, може се подвести сваки поступак дужника услед којег се његова имовина у нечију корист материјално умањује, чиме се отежава или онемогућује намирење његових поверилаца.¹⁰ Предмет побијања превасходно чине активне дужникове правне радње, попут ступања у одређене грађанскоправне односе, било једностране или двостране. Дакле, под појам „правне радње“ потпадају сви акти који су од значаја за имовину дужника, попут уговора или једностраних правних послова.¹¹ Међутим, побијати се могу и дужникова свесна пропуштања очекиваних користи¹² или она која су довела до умањења дужникове имовине.¹³ Нужно је нагласити да се побијати могу и свесна пропуштања појединих процесних радњи, због којих је узрокован неповољан процесноправни положај дужника, а до чега не би дошло да су предузете основне процесне активности. На крају, могуће је побијати и извесне дужникове деликтне радње према његовој имовини, којим се на посредан или непосредан начин могу окористити трећа лица.

10 С. Перовић (1995), стр. 650; Д. Слијепчевић, С. Спасић, *op. cit.*, стр. 354.

11 Т. Делибашић, *op. cit.*, стр. 287.

12 У правној литератури су присутна и становишта да се не могу побијати правне радње којима је стечајни дужник одбио могућност обogaћења, односно увећања своје имовине. О томе: Г. Илић-Попов, Н. Јовановић, Ј. Јовановић (ур.), стр. 259.

Овде се полази од тврдње да се не може побијати дужникова „изјава да се не прима понуђеног наслеђа, јер се он не одриче нечега већ прибављеног, односно стеченог, што би се сматрало његовим.“

Наведено образложење није прихватљиво. Наиме, у наследном праву Србије не постоји могућност давања тзв. „изјаве да се дужник не прима или прихвата туђег наслеђа“. Заоставштина по сили закона прелази на оставиочеве наследнике у тренутку његове смрти. Видети: Закон о наслеђивању, чл. 212 ст. 1.

Наследник се једино, према Закону о наслеђивању (чл. 213), може одрећи наслеђа изјавом датом пред судом, након чега се сматра да није ни био наследник. Међутим, у том случају радња одрицања од наслеђа представља активну дужникову правну радњу. Сходно томе, таква радња се може побијати по правилима побијања других активних правних радњи дужника.

Због тога, нема законских сметњи да и правне радње којима се свесно пропушта објективно очекивана корист, могу бити успешно побијане.

13 Закон о стечају, чл. 119 ст. 2.

2. Претпоставке побијања правних радњи стечајног дужника

Побијање правних радњи се не врши ради спречавања богаћења противника побијања. Смисао установе побијања у стечајном поступку видљив је у тежњи да се њоме спречи оштећење поверилаца и очува принцип њиховог равномерног намирења.¹⁴ Но, да би побијање било могућно, нужно је остварити одређене опште и посебне услове. Одређење ових услова произлази из позитивне стечајне регулативе. Отуда, при разматрању општих услова за побијање правних радњи, ваља поћи од самог законског одређења да се побијати могу правне радње предузете пре отварања стечајног поступка, којима се нарушава равномерно намирење стечајних поверилаца или оштећују повериоци, или којима се поједини повериоци стављају у погоднији положај.¹⁵ Побијање се може вршити од дана отварања стечајног поступка до дана одржавања рочишта за главну деобу.¹⁶

Из наведене регулативе произлази да у опште услове побијања спадају следеће околности, чије је испуњење нужно: 1) да је отворен стечајни поступак; 2) да су правне радње које се побијају предузете пре отварања стечајног поступка; 3) да постоји недовољност стечајне масе дужника за намирење потраживања поверилаца; 4) да се правном радњом остварују законом прописане последице у односу на повериоце стечајног дужника; 5) да је побијање предузето у законом прописаном временском оквиру.

Пре отварања стечајног поступка не може бити говора о стечајном побијању. Отуда се као прва општа претпоставка побијања намеће потреба да стечајни поступак буде отворен. То говори да се правне радње у стечају могу побијати почев од наступања правних последица отварања стечаја.¹⁷ Но, то не значи да се поступак побијања не може окончати успехом побијача, уколико се у току његовог трајања оконча стечајни поступак, било закључењем или обустављањем након потврђивања усвајања плана реорганизације. У случају када у току парнице за побијање правних радњи дође до деобе стечајне масе и закључења стечајног поступка, евентуална средства остварена услед успеха у поступку побијања представљаће накнадно пронађену имовину. С друге стране, уколико у време трајања парнице за побијање дође до усвајања плана реорганизације, самим планом реорганизације могуће је предвидети посебне мере усмерене ка побијању правних радњи.¹⁸

14 Т. Делибашић, *оп. cit.*, стр. 203.

15 Закон о стечају, чл. 119 ст. 1.

16 Закон о стечају, чл. 119 ст. 4.

17 Закон о стечају, чл. 73 ст. 1.

18 Д. Слијепчевић (2010), стр. 21. Иначе, даље се напомиње да се побијање може вршити по општим правилима стечајног побијања само у случају реорганизације у стечају, а не и реорганизације по унапред припремљеном плану.

Побијати се могу само правне радње које су предузете пре отварања стечајног поступка. Притом, није нужно постојање временске везе између предузимања правне радње и настанка потраживања стечајних поверилаца.¹⁹ И сваки правни посао мора бити закључен пре отварања стечајног поступка да би се могао побијати. Иначе, у погледу времена закључења правног посла, позитивном стечајном регулативом је предвиђено да се има сматрати да је правни посао закључен онда када су испуњени услови за његову правноснажност. Ако је за његову правноснажност потребан упис у одређену јавну књигу или регистар, сматра се да је правни посао закључен онда када је захтев за упис поднет одговарајућем органу.²⁰

Ваља поменути да се побијање правних радњи у стечају врши само уколико имовина стечајног дужника није довољна за намирење свих његових поверилаца.²¹ Једино је у том случају могуће поједине повериоце привилеговати у односу на друге или нарушавати равномерно намирење. Уколико је имовина стечајног дужника довољна за намирење свих поверилаца, потреба за побијањем није изражена. Због тога се недовољност имовине стечајног дужника намеће као други општи услов побијања.

Да би побијање било могуће неопходно је да се правном радњом остварују законом прописане последице у односу на повериоце. Нужно је да се њоме оштећују повериоци, нарушава њихово равномерно намирење или да се поједини повериоци стечајног дужника погодују. Да би се постојање оштећења утврдило потребно је доказати да би повериоци стечајног дужника, у случају успеха у поступку побијања, дошли у бољи материјалноправни или формалноправни положај.²² Нарушавање равномерног намирења поверилаца постоји када је један од поверилаца стечајног дужника, пре момента отварања стечајног поступка, побојном радњом успео да своје потраживање у потпуности или делимично намири на штету других поверилаца. С друге стране, поговдавање повериоцу наступа у случају када је побојном радњом одређено лице, које у стечајном поступку има статус повериоца, стављен у погоднији положај у односу на друге повериоце.²³

19 Т. Делибашић, *op. cit.*, стр. 195.

20 Закон о стечају, чл. 127 ст. 2.

21 Д. Слијепчевић, С. Спасић, *op. cit.*, стр. 356.

22 Б. С. Марковић, *op. cit.*, стр. 84.

23 Поједини аутори сматрају да се поговдавање поверилаца не треба издвајати од нарушавања равномерног намирења. Тако се појашњава да свако поговдавање подразумева и нарушавање равномерног намирења, па се отуда оно ваља подвести под појам нарушавања равномерног намирења. Због тога „поговдавање поверилаца“, као посебан појам, у стечајној регулативи није потребан. О томе: М. Живковић, *Право побијања дужникових правних радњи*, докторска дисертација, Правни факултет у Београду, Београд, 2016, стр. 340.

Међутим, „нарушавање равномерног намирења“ се не може у потпуности изједначити са појмом „поговдавања поверилаца“. Наиме, нарушавање равномерног намирења може успле-

Последњи општи услов побијања тиче се временског оквира у коме се стечајно побијање може вршити. Тако је предвиђено да се поступак побијања може покренути најраније од дана наступања правних последица отварања стечајног поступка по стечајног дужника, док је као крајњи рок предвиђен дан одржавања рочишта за главну деобу.

Уз испуњење свих општих услова, за побијање правних радњи у стечају, неопходно је испуњење и макар једног од прописаних посебних услова. У позитивној стечајној регулативи дефинисано је пет посебних побојних разлога: 1) уобичајено намирење; 2) неуобичајено намирење; 3) непосредно оштећење поверилаца; 4) намерно оштећење поверилаца; 5) послови и радње без накнаде или уз незнатну накнаду.²⁴ Ови се посебни услови даље могу класификовати у две групе. У прву групу би могли бити сврстани објективно субјективни разлози за побијање, односно они који поред објективних чињеница захтевају и одређени субјективни однос противника побијања према побијаној радњи. Ту се сврставају уобичајено намирење, непосредно оштећење поверилаца и намерно оштећење поверилаца. У другу се групу сврставају само објективизирани услови, а у које се убрајају неуобичајено намирење и послови и радње без накнаде или уз незнатну накнаду.²⁵

Иначе, до уобичајеног намирења или обезбеђења долази на основу радње којом се неком стечајном повериоцу омогућује обезбеђење или намирење потраживања на начин и у време које је у складу са његовим правом.²⁶ Једино се побијање дозвољава јер је испуњење ваљано настале и доспеле обавезе уследило у „незгодно време“.²⁷ То је време краће од шест месеци пре подношења предлога за покретање стечајног поступка, а у које је стечајни дужник био неспособан за плаћање.²⁸ Међутим, да би побијање у овој ситуацији било могуће, нужно је постојање одређеног субјективног односа уобичајено намиреног повериоца према стечајном дужнику. Наиме, овај поверилац у односу на побијану правну радњу уобичајеног намирења мора показати одређен степен несавесности. Нужно је да је он знао или морао знати да је у време уобичајеног намирења стечајни дужник био неспособан за плаћање. Стање такве свести потребно је једино на страни повериоца уобичајеног намирења, а не и на страни стечајног дужника.²⁹ Како би доказивање знања или скривљеног незнања о неспособности плаћања било у

дити и у ситуацији када одређени поверилац, побојном радњом у потпуности намири своје потраживање пре отварања стечајног поступка. Због тога он у моменту отварања стечајног поступка нема више статус повериоца, па се тако не може сматрати „повериоцем“ коме се погодује у стечају у односу на друге повериоце.

24 Закон о стечају, чл. 120-124.

25 Д. Слијепчевић, С. Спасић, *op. cit.*, стр. 357.

26 М. Велимировић (2004), стр. 128.

27 *Ibidem*.

28 Закон о стечају, чл. 120 ст. 1.

29 Д. Слијепчевић, С. Спасић, *op. cit.*, стр. 364; Д. Слијепчевић (2010), стр. 23.

практи олакшано, законски је регулисана и претпоставка постојања овог стања свести. Тако је прописано да ће се знање или скривљено незнање о неспособности плаћања стечајног дужника сматрати постојаним, уколико је поверилац уобичајеног намирења знао за околности из којих се на несумњив начин може закључити да постоји неспособност плаћања, нарочито ако је рачун дужника био у непрекидној блокади у трајању од најмање тридесет дана, односно да је поднет предлог за покретање стечајног поступка.³⁰ Претпоставка знања о неспособности плаћања стечајног дужника у време предузимања побојне радње, или о чињеници подношења предлога за покретање стечајног поступка, нарочито важи и за лица повезана са стечајним дужником.³¹

Под неуобичајеним намирењем подразумева се правна радња којом се одређеном повериоцу пружа обезбеђење или даје намирење које он уопште није имао право да тражи или је имао право да тражи али не на начин и у време када је предузето.³² За испуњење овог посебног услова побијања нужно је постојање само објективизираних разлога. Први разлог се односи на само намирење повериоца као противника побијања. Потребно је, дакле, да он буде намирен правном радњом која не ужива судску заштиту или радњом са пуноважним правним дејством, али је реализација те радње уследила „у време или на начин који не одговара природи или садржини тог права“.³³ Други разлог тиче се периода у ком је неуобичајено намирење уследило. Тако је испуњење овог посебног услова могуће једино уколико је радња неуобичајеног намирења или обезбеђења предузета у последњих шест месеци пре подношења предлога за покретање стечајног поступка.³⁴

Као посебан услов побијања правних радњи регулише се и утврђење чињенице непосредног оштећења стечајних поверилаца.³⁵ Поред доказивања постојања непосредног оштећења, као општег услова, нужно је и испуњење алтернативно постављених предуслова. Први предуслов³⁶ односи се на чињеницу да је непосредно оштећење уследило радњом стечајног дужника, предузетом у последњих шест месеци пре подношења предлога за покретање стечајног поступка, а у време закључења посла стечајни дужник је био неспособан за плаћање и ако је саговорач стечајног дужника знао за његову неспособност плаћања. Дакле, овај први предуслов се састоји од два објективна и једног субјективног елемента. Објективни његови елементи односе се на временски интервал предузимања правне радње од шест месеци пре подношења предлога и постојање неспособности за

30 Закон о стечају, чл. 120 ст. 3.

31 Закон о стечају, чл. 120 ст. 4.

32 Закон о стечају, чл. 121.

33 Д. Слијепчевић, С. Спасић, *op. cit.*, стр. 369.

34 Закон о стечају, чл. 121.

35 Закон о стечају, чл. 122.

36 Закон о стечају, чл. 122 ст. 1 тач. 1.

плаћање стечајног дужника у то време. Субјективни елемент овог предуслова односи се на постојање знања сауговорача стечајног дужника о његовој неспособности за плаћање. И у овом случају се знање неспособности за плаћање претпоставља уколико је сауговорач стечајног дужника знао за околности из којих се на несумњив начин може закључити да постоји неспособност плаћања, посебно ако је рачун дужника био у непрекидној блокади у трајању од најмање тридесет дана, односно да је поднет предлог за покретање стечајног поступка, као и уколико је у питању лице које је повезано са стечајним дужником.³⁷ Други алтернативно предвиђени предуслов,³⁸ такође подразумева испуњење објективно и субјективно постављеног елемента. Објективни елемент овог предуслова односи се на нужност да је правни посао, којим је уследило непосредно оштећење, био закључен после подношења предлога за покретање стечајног поступка. С друге стране, субјективан однос сауговорача према стечајном дужнику односи се на његово знање или скривљено незнање, као и претпостављено знање,³⁹ да је стечајни дужник неспособан за плаћање, односно да је поднет предлог за покретање стечајног поступка. Трећи предуслов⁴⁰ се састоји само из објективизираних елемената. За његово испуњење нужно је доказати да је до непосредног оштећења поверилаца дошло радњом предузетом од стечајног дужника или пропуштањем предузимања радње стечајног дужника, а којом он губи неко своје право или због које он то право више не може остварити. Притом, као други објективни елемент овог предуслова, чије је постојање нужно, односи се на потребу да је поменути радња предузета или пропуштена у последњих шест месеци пре подношења предлога за покретање стечајног поступка. Тек по испуњењу једног од поменутих три предуслова, а потом и доказивања општег услова непосредног оштећења, односно постојања радње којом се повериоци непосредно оштећују, могуће је остварити успех у побијању правних радњи с позивом на описани посебни законски услов за побијање.

Разматрање намерног оштећења поверилаца као посебног услова за побијање правних радњи стечајног дужника захтева посебну пажњу. Не само да је у питању најстарији облик побојне тужбе,⁴¹ већ је, у примени права, позивање на овај посебни побојни разлог, често заступљено у пракси. Разлози учесталости позивања на овај побојни разлог превасходно леже у чињеници да се њиме дозвољава највећа временска дистанца у оквиру које је дозвољено побијање. Наиме, због намерног оштећења поверилаца могуће је побијање правних радњи предузетих у последњих пет година пре подношења предлога за покретање стечајног

37 Закон о стечају, чл. 122 ст. 3.

38 Закон о стечају, чл. 122 ст. 1 тач. 2.

39 Закон о стечају, чл. 122 ст. 3.

40 Закон о стечају, чл. 122 ст. 1 тач. 3.

41 Т. Делибашић, *op. cit.*, стр. 209.

поступка или након тога.⁴² Међутим, поменути учесталост позивања на наведени побојни разлог није праћена адекватном сразмером у остваривању успеха у поступцима побијања. Напротив, позивање на овај побојни разлог често резултира неуспехом у судском поступку, а све због бројних потешкоћа у његовом доказивању. Првенствено ваља указати да значајна временска удаљеност периода закључења побијане правне радње од момента отпочињања поступка побијања, по природи ствари, отежава доказивање овог побојног разлога. Но, то није једина отежавајућа околност. Суштински, проблем лежи у самим чињеничним претпоставкама које морају бити испуњене да би побијање уз позивање на овај побојни разлог уопште било могуће. Ове чињеничне претпоставке су објективне и субјективне природе. У објективне, поред већ поменуте нужности да је правна радња предузета у последњих пет година пре подношења предлога за покретање стечајног поступка, односно пре момента његовог отварања, спада и обавеза доказивања постојања штете настале побијаном радњом по једног или више поверилаца. Субјективне чињеничне претпоставке чини, с једне стране, потреба доказивања намере стечајног дужника да оштети једног или више поверилаца побијаном правном радњом, док, с друге стране, њу чини и нужност утврђивања чињенице да је саговорач стечајног дужника, у том побијаном послу или правној радњи, знао за наведену намеру стечајног дужника. Управо су описане субјективне чињеничне претпоставке, у практичној примени права, изузетно тешко доказиве. Чак и уколико се докаже постојање намере оштећења поверилаца од стране стечајног дужника, као његовог психичког односа према повериоцима у времену предузимања побијане радње, обавеза истовременог знања његовог саговорача за ову намеру, чини поступак доказивања овог побојног разлога крајње сложеним.⁴³

42 Закон о стечају, чл. 123 ст. 1

43 Овде је важно нагласити да у бројним примерима у примени права, чак и након утврђења очигледне намере стечајног дужника да предузетом правном радњом оштети повериоце, побијање правних радњи није дозвољено по основу разлога намерног оштећења поверилаца, уз образложење да није доказано знање његовог саговорача о овој намери стечајног дужника. Нарочито је занимљиво поменути већ устаљено становиште судова да у учесталим примерима оптерећивања имовине зависних друштава према банкама, зарад обезбеђења њиховог кредитног потраживања према матичном друштву (било заснивањем залоге на имовини зависног друштва, преузимањем дугова матичног друштва од стране зависног, приступањем, а уз поседовање информација банака о очигледној кредитној неспособности зависних друштава (на основу уредних података Кредитног бироа), потом учесталој неспособности плаћања (на основу јавно доступних извештаја Народне банке Србије о стању пословних рачуна) и непостојању икакве користи по зависна друштва од овог вида оптерећења њихове имовине (утврђеном на основу налаза и мишљења вештака економско-финансијске струке обављеног у сложеном поступку вештачења економско-финансијских токова свих повезаних лица), не постоји „знање банке о намери зависног

У стечајној регулативи као посебан услов побијања било предвиђено је и полагање уз накнаду или уз незнатну накнаду.⁴⁴ Међутим, од измена Закона о стечају 2017. он даље не егзистира као самосталан побојни услов, већ је присјеђињен намерном оштећењу поверилаца. Ипак, због његовог значаја, како са упоредноправног и историјскоправног становишта, тако и са становишта савремених потреба праксе, биће му посвећено неколико речи као самосталном услову. Оваквим приказом је могуће указати и на негативну страну мењања закона у правцу елиминисања овог значајног побојног услова, као самосталног. Наиме, овај услов је био заснован на објективним претпоставкама. Прва се претпоставка односила на време предузимања правне радње без накнаде или уз незнатну накнаду. Тако се ове радње могу побијати само уколико су предузете у последњих пет година пре подношења предлога за покретање стечајног поступка. Друга се претпоставка тиче неадекватне накнаде за предузету правну радњу стечајног дужника. Тако се побијати може правна радња која није праћена икаквом накнадом, као и она која је само незнатна. Овде се намеће потреба за дефинисањем правне радње без накнаде, као и оне уз незнатну накнаду. Под правном радњом без накнаде обухватају се „све правне радње стечајног дужника којима умањује сопствену имовину у корист другог лица, при чему заузврат не добија нити треба да добије неку противвредност“.⁴⁵ Под овим радњама се могу сврстати разнолике једностране и двостране правне радње. Типичне једностране добротине правне радње чине отпуст дуга, дереликција, јавно обећање награде.⁴⁶ Стечајна регулатива посебну пажњу посвећује појединим процесним чинидама, односно пропуштањима, а које се подразумевају радњама без накнаде. Тако се правном радњом без накнаде нарочито сматра пропуштање улагања жалбе, приговора, одговора на тужбу или изостанак са рочишта, ако је сауговорач стечајног дужника од таквог пропуштања стекао одређену имовинску корист.⁴⁷ Такође се и одрицање од наследства са аспект-

друштва као стечајног дужника, да овим оптерећењем своје имовине оштети своје повериоце“. Примери: Пресуда Привредног апелационог суда Пж. 2137/12 од 18. априла 2013. године; Пресуда Привредног апелационог суда Пж. 1769/14 од 27. јула 2015. године; Пресуда Привредног апелационог суда Пж. 7527/14 од 30. јуна 2016. године; Решење Врховног касационог суда Прев. 23/2015 од 15. септембра 2015. године.

44 Ипак, постоји интенција изражена код српских законописаца да се „словима и радње без накнаде или уз незнатну накнаду“ не сматрају више посебним разлогом за побијање, већ да се у одређеној мери овакво поступање подведе под намерно оштећење поверилаца. Видети: Нацрт Закона о изменама и допунама Закона о стечају из октобра 2016. године, чл. 25. Доступно на: www.privreda.gov.rs (сајт посећен 20. октобра 2016. године).

45 В. Радовић, „Побијање правне радње без накнаде или уз незнатну накнаду у стечајном поступку“, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 1/2013, стр. 79.

46 *Ibidem*.

47 Закон о стечају, чл. 124 ст. 2.

та стечајне регулативе сматра радњом без накнаде.⁴⁸ С друге стране, и двостране правне радње могу бити без накнаде. Овде се на првом месту намеће закључење уговора о поклону, потом куповина очигледно ненаплативог потраживања, накнаде исплаћене члановима управе без правног основа и сл.⁴⁹ Посебну пажњу у правној литератури изазива тврдња да „испуњење, преузимање или обезбеђење туђег дуга, без добијања противвредности, представља добротину правну радњу“.⁵⁰ Наведено становиште је изложено оштрој критици од стране појединих правних писаца, нарочито у расправи о „теретности“ уговора о јемству у привреди.⁵¹ Но, овако жупна критика,⁵² није утемељена на реалним правним основама. Наиме, својим правим умећем, заступници другачијег правног виђења од напред поменутог, при разматрању „теретности“ уговора о јемству, пажљиво анализирају сложену установу јемства. Тако ову правну установу тумаче као тространи однос, између јемца и повериоца (уговор о јемству), потом јемца и дужника (уговор о јемчењу) и између повериоца и дужника, „који је по правилу, али не и нужно уговорни, којим је одређено потраживање за које се јемчи“.⁵³ Потом, на основу изнетог тумачења, закључује се да „убедљиво делује претпоставка да јемац уговор о јемству закључује рачунајући да ће суброгацијом у права повериоца добити од дужника оно шта је за њега платио. То је нарочито наглашено код јемства за потраживања из комерцијалних уговора, а код њих се једино поставља питање ове квалификације с обзиром на могућност побијања у стечају“.⁵⁴ Међутим, након констатације да је „тешко замислило да комерцијална правна лица закључују овај уговор као пријатељску услугу јемца дужнику“,⁵⁵ ипак је остављена резерва да је таква чињенична ситуација

48 Закон о стечају, чл. 124 ст. 3.

49 В. Радовић (2013), стр. 80-81.

50 *Ibidem*.

51 Д. Хибер, „Побијање уговора о јемству у стечајном поступку“, Анали Правног факултета у Београду, бр. 1/2015, стр. 68; М. Живковић, „Јемство у привреди и могућност побијања овог правног посла на основу члана 124. Закона о стечају“, Правни информатор, бр. 9/2015, стр. 20-29; М. Живковић (2016), стр. 418-419.

52 Д. Хибер, *op. cit.*, стр. 68. Наведени аутор у свом раду превасходно погрешно наводи да је „Вук Радовић изнео став да је уговор о јемству добротина“. Међутим, Вук Радовић је, разматрајући правне радње без накнаде, у свом раду, на уопштен начин, истакао да „испуњење, преузимање или обезбеђење туђег дуга, без добијања противвредности, представља добротину правну радњу“ (видети: В. Радовић (2013), стр. 80-81). То значи да је само на посредан начин, никако не изричито, учинио могућим да, између осталих средстава обезбеђења, и уговор о јемству буде окарактерисан као правни посао или правна радња без накнаде.

53 Д. Хибер, *op. cit.*, стр. 62-63.

54 *Ibid.*, стр. 72.

55 *Ibidem*.

ција могућа „када се ради о повезаним лицима“.⁵⁶ Чак је и у крајњој оцени, по којој је начелно установљено да уговор о јемству представља теретан посао, потврђено да ће јемство „бити добродино ако се у односу између јемца и дужника може утврдити намера дарежљивости (лат. *intentio liberalis*), када је јемство прихваћено као пријатељска услуга дужнику, код које јемац често олако држи да неће бити позван на плаћање“.⁵⁷ Следствено наведеном, могуће је закључити да је заправо исправна тврдња да свако „...обезбеђење туђег дуга, без добијања противвредности...“⁵⁸, дакле уз постојање „намере дарежљивости“, представља добротину правну радњу. Могућност њеног побијања нарочито постаје актуелна у случају „дарежљивог“ обезбеђења кредитног дуга матичног друштва од стране зависних друштава.⁵⁹

56 *Ibidem*.

57

58 В. Радовић (2013), стр. 80-81.

59 Овде је нужно указати да корен наведене правне проблематике заправо потиче из актуелне примене права. Спорност наведеног питања проистекла је из учесталих судских спорова поводом побијања правних радњи зависних друштава - у стечају, путем којих су, на различите начине (уговорима о јемству, приступањем дугу, преузимањем дуга и сл.), обезбеђивали кредитна задужења матичног друштва. Вредност ових спорова изузетно је велика. Првобитно становиште Привредног апелационог суда у овим споровима, било је засновано на тврдњи да уговор о јемству у привреди може бити добротин, па га је отуда могуће побијати као правну радњу без накнаде. (изне-то у: Билтен судске праксе привредних судова, бр. 4/2014, Привредни апелациони суд, Београд, 2014, стр. 227-228.) Међутим, доцније је, у судским одлукама, првобитно заузети став значајно промењен (видети: Пресуда Привредног апелационог суда Пж. 2137/12 од 18. априла 2013. године; Пресуда Привредног апелационог суда Пж. 1769/14 од 27. јула 2015. године; Пресуда Привредног апелационог суда Пж. 7527/14 од 30. јуна 2016. године). Тако су у поменутих одлукама суда одбијени као неосновани тужбени захтеви за побијање правних радњи зависних друштава, којима су обезбеђивана кредитна задужења матичног друштва, уз образложење да јемства дата од стране привредних субјеката не могу бити тумачена као радње без накнаде. Овакво образложење суда одређено је чак и у ситуацијама када је било очигледно да зависно друштво „давањем обезбеђења“ или из саме вредности коју је матично друштво остварило кредитним задужењем, није остваривало никакву корист (нпр. сложеним економско-финансијским вештачењем целокупног пословног односа читавог система повезаних лица установљено је непостојање икакве користи зависног друштва од кредитног задужења матичног друштва; изостанак користи зависних друштава јасно произлази и из изјава чланова управног и извршног одбора, саслушаних у својству сведока, а који су били изричитии у тврдњи да, при одобравању средстава обезбеђења зарад кредита који је остварило матично друштво, руководиоци зависног друштва нису водили рачуна о интересима зависног друштва, већ су били приморани да искључиво поступају по налозима власника матичног друштва а који је истовремено

Све наведено, као општа правна размена мишљења и ставова најугледнијих поклоница стечајног права, заснована на аргументацији за и против „теретности“ уговора о јемству, преузимању дуга и приступу дугу у привреди, окончана је изменама законског текста у 2017. години, када је одредба чл. 124 Закона о стечају која регулише овај побојни разлог избрисана, а исти је присједињен услови намерног оштећења, где је начелно потребно доказивати постојање заједничке намере оштећења поверилаца приликом предузимања побојне радње. Овакав приступ је наишао на бројне критике како научне, тако и стручне јавности.

Иначе, уз изнете радње без накнаде, предмет побијања могу бити и правне радње стечајног дужника којима се умањује вредност његове имовине у корист другог лица, а заузврат се добија само незнатна вредност. Овде знатне потешкоће ствара питање која је то вредност незнатна и на који начин је утврдити.⁶⁰ Одговор на ова спорна питања даће једино суд, при чему ће у сваком конкретном случају „проценити све околности под којима је овакво располагање извршено и сагласно томе одлучити да ли конкретна радња располагања уз незнатну накнаду може бити предмет побијања“.⁶¹ Притом, при свакој процени треба имати у виду да је реч о објективном стандарду, па су субјективне околности (лични ставови, мишљења, личне процене, евентуална заблуда дужника и трећег лица) правно ирелевантне.⁶²

На крају, од начелног приступа да све правне радње могу бити предмет побијања, у стечајној регулативи предвиђен је изузетак. Тако се не могу побијати правне радње: предузете ради извршења усвојеног плана реорганизације; предузете након отварања стечајног поступка; радње предузете ради настављања послова предузетих после отварања стечајног поступка; правне радње предузете ради исплате по меницама или чековима, ако је друга страна морала примити исплату да не би изгубила право на регрес против осталих меничних односно чековних обвезника; правне радње које се сматрају уобичајеним, односно неу-

био и контролни члан читавог система повезаних лица). Симптоматично је и да је након првобитно заузетог становишта Привредног апелационог суда (по којем је било оцењено да уговор о јемству у привреди може бити правни посао без накнаде), уследила читава кампања, превасходно од пословних банака, чије је ангажовање и разумљиво, с обзиром да, оне најпре, а можда код нас и искључиво, брину о својим економским интересима. Међутим, оно што нарочито забрињава јесте да се овај утицај остварује бескомпромисно, кроз разне формалне и неформалне структуре. Отуда је посебно важна улога судова, у овом случају привредних, који никако не смеју поклекнути пред овим, све јачим и утицајнијим притисцима разних центара моћи, формалних и неформалних, већ да се њима морају одупрети, водећи се искључиво начелима правде и правичности.

60 United Nation Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *Legislative Guide on Insolvency Law*, 2005, стр. 143.

61 Д. Слијепчевић, С. Спасић, *оп. cit.*, стр. 376.

62 В. Радовић (2013), стр. 85.

обичајеним намирењем, ако је стечајни дужник истовремено или у кратком времену пре или након предузете правне радње примио једнаку вредност у виду противнакнаде од повериоца или другог лица, за чији рачун је предузета правна радња; правне радње које представљају уобичајено или неуобичајено намирење поверилаца, односно којим се повериоци непосредно оштећују, ако су предузете пре подношења предлога за отварање стечајног поступка, или на основу оквирног уговора дефинисаног у оквиру стечајне регулативе, као и ако су предузете у складу са уобичајеном пословном праксом за извршавање уговора такве врсте.⁶³

3. Начин и дејство побијања правних радњи стечајног дужника

Правне радње стечајног дужника могу побијати повериоци и стечајни управник, у име и за рачун стечајног дужника односно стечајне масе.⁶⁴ Они то могу чинити тужбом или приговором и противтужбом у већ отпочетој парници.⁶⁵ Тужба се подноси против лица према коме је предузета побијана правна радња, као и против стечајног дужника, уколико он није тужилац.⁶⁶ Подношење тужбе за повериоце представља правно овлашћење, док на страни стечајног управника постоји обавеза њеног подношења увек када оцени испуњеност услова за побијање правних радњи стечајног дужника. За подношење побојне тужбе стечајном управнику није нужна сагласност одбора поверилаца.⁶⁷ Циљ подношења тужбе није усмерен ка спровођењу санкције према пасивно легитимисаним лицима, већ да се користи остварене путем побијане правне радње врате у стечајну масу. Због тога се тужбени захтев опредељује тако што се у једном делу захтева декларација да је нападнути посао без правног дејства према стечајној маси, док се у другом делу захтева да се противник побијања обавезе да у стечајну масу врати сву имовинску корист коју је стекао на основу побијеног правног посла.⁶⁸ Уколико имовинска корист у време побијања још увек није изашла из стечајне масе на основу побијане правне радње, биће довољно одредити декларативну тужбу којом би се само одузео учинак побијаној правној радњи.⁶⁹

Из наведеног произлази да се дејство побијања састоји у томе да уколико побојни захтев буде правноснажно усвојен, побијена правна радња неће имати дејство према стечајној маси стечајног дужника. То значи да побијена правна радња остаје пуноважна према трећим лицима, али једино према стечајној маси, односно повериоцима стечајног дужника, неће производити правно дејство. Противник побијања ће тада бити у обавези да у стечајну масу дужника врати сву имовинску корист коју је на

63 Закон о стечају, чл. 126.

64 Закон о стечају, чл. 129 ст. 1.

65 Закон о стечају, чл. 128.

66 Г. Илић-Попов, Н. Јовановић, Ј. Јовановић (ур.), стр. 264.

67 Закон о стечају, чл. 129 ст. 1.

68 Ф. Цимерман, Ј. Обућина, И. Миловановић, *op. cit.*, стр. 37.

69 Т. Делибашић, *op. cit.*, стр. 234-235.

основу побијене правне радње стекао.⁷⁰ Уколико је ствар коју је противник побијања стекао на основу предузете побојне правне радње пропала, не постоји сметња да се побојном тужбом тражи враћање адекватне новчане противвредности.⁷¹

Након што противник побијања врати имовинску корист стечену побијеном правном радњом у стечајну масу стечајног дужника, има право да остварује своје противпотраживање као стечајни поверилац, подношењем накнадне пријаве потраживања.⁷² Овде се јавља дилема поводом рока до ког се ова накнадна пријава може поднети. Некако у примени права доминира становиште да се ова накнадна пријава може најдоцније поднети до доношења решења за главну деобу.⁷³ Такво решење неће изазивати дилеме у случају да парница поводом побијања правних радњи буде окончана пре поменутог момента. Међутим, може се десити да се парница поводом побијања правних радњи може окончати и након овог момента. У том случају наведено решење није прихватљиво. Можда је прикладније решење којим би стечајни управник, приликом састављања нацрта за главну деобу, узео у обзир евентуална средства која могу припасти противнику побијања у случају да накнадно пријави потраживање по извршеном враћању имовинске користи стечене побијеном правном радњом, и иста резервише сразмерно планираном проценту намирења других стечајних поверилаца истоветног исплатног реда. На тај начин би противнику побијања било омогућено да и у периоду након деобе стечајне масе поднесе накнадну пријаву потраживања и оствари наплату свог потраживања као стечајни поверилац, а с друге стране би стечајни поступак могао бити окончан и пре окончања парнице за побијање правних радњи.

Уместо закључка

Иако се ради о традиционалном институту римског права, сви домети овог института још увек нису у довољној мери досегнути, да би се у потпуности могао сматрати ефикасним у борби против злоупотребе права и обогаћењу стечајне масе. Уз све више радова да поред њега у стечајном праву треба инкорпорирати и друге правне институте, попут института пробијања правне личности и сл.⁷⁴, препознаје се и потреба за даљим развијањем овог правног института и бољим разумевањем његове суштине и крајњих домета од стране свих учесника у стечајном поступку.

70 Закон о стечају, чл. 131.

71 Ф. Цимерман, Ј. Обућина, И. Миловановић, *op. cit.*, стр. 158-159.

72 Закон о стечају, чл. 130 ст. 2.

73 М. Живковић (2016), стр. 488.

74 Више о томе: М. Радовић, *Пробијање правне личности у стечајном поступку*, Београд, 2018.

Јанко Јоксимовић

Правни саветник у Центру стечај у Агенцији за лиценцирање стечајних управника

Рад припремљен за вебинар „Завршетак започетих незавршених послова стечајног дужника“

31.10.2022.

Завршетак започетих незавршених послова стечајног дужника

Приликом одржавања вебинара, као правна литература коришћено је следеће:

- Закон о стечајном поступку (Службени гласник РС бр. 84/04 и 85/05);
- Закон о стечају (Службени Гласник РС бр. 104 од 16.12.2009. године, 99 од 27.12.2011. – др. Закон, 71 од 25.07.2012. године – УС, 83 од 05.08.2014. године, 113 од 17.12.2017. године, 44 од 08.06.2018. године, 95 од 08.12.2018. године);
- Закон о облигационим односима („Сл. Лист СФРЈ“, бр 29/78, 39/85, 45/89-одлука УСЈ и 57/89, „Сл.лист СРЈ“, бр. 31/93, „Сл.лист СЦГ“, бр. 1/2003-Уставна повеља и „Сл. Гласник РС“, бр. 18/2020);
- Закон о раду („Сл. Гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017-одлука УС, 113/2017 и 95/2018)

Пре свега самим излагањем хтео сам да направим упоредни приказ делокруга послова стечајног дужника прописаних Законом о стечају и Законом о стечајном поступку.

Када говоримо о радњама од изузетног значаја самим вебинаром и презентацијом цитирана је одредба закона дефинисана чланом 28.

У наставку презентације навођени су примери из праксе.

Пре свега једним примером одлука Одбора поверилаца, којом се стечајном управнику препоручује да изврши процену целисходности докомплетирања залиха.

У наставку је приказан пример Обавештења стечајном судији од стране стечајног управника, којим се обавештава о предузимању радњи од изузетног значаја од стране стечајног управника.

Такође, као пример приказан је текст обраћања Одбору поверилаца ради предузимања радњи од изузетног значаја.

Вебинаром је такође било речи о претходном стечајном поступку, где је на почетку цитиран члан 60. Закона о стечају, којим је дефинисано ово питање.

Наведен је и члан 62., којим је учесницима вебинара предочено овлашћење стечајног судије приликом покретања претходног стечајног поступка.

Надаље је цитиран и члан 66 Закона о стечају, којим је наведено следеће:

- **Ако је изречена мера обезбеђења забране располагања имовином, овлашћење располагање имовином стечајног дужника прелази на привременог стечајног управника, који је дужан да заштити и одржава имовину и да настави са вођењем послова стечајног дужника, осим ако стечајни судија не одреди прекид послова.**
- **Привремени стечајни управник има овлашћења одређена решењем о његовом именовању.**
- **Овлашћења привременог стечајног управника престају доношењем решења о отварању стечајног поступка.**

Након појашњавања претходног стечајног поступка, наведени су примери из праксе, где дужност стечајног управника обавља Агенција за лиценцирање стечајних управника.

Као примери, наведене су сагласности дате на предузимање одређених радњи у претходном стечајном поступку, као и захтеви за давање сагласности.

Такође дати су и коментари на члан 66. Закона о стечају.

Стечајни управник, именован у претходном стечајном поступку подноси извештај о свом раду са подацима о економско-финансијском стању стечајног дужника и резултатима рада у претходном стечајном поступку.

Све наведено у претходном ставу овог Извештаја, са посебним освртом на активности које предузима стечајни управник у претходном стечајном поступку.

Даљим излагањем цитиране су законске одредбе дефинисане чланом 77. Закона, којим се наводи следеће:

- Отварање стечајног поступка је разлог за отказ уговора о раду, који је стечајни дужник закључио са запосленима.
- Стечајни управник одлучује о отказу уговора о раду из става 1. овог члана и о отказу обавештава одговарајући орган, односно организацију за запошљавање на чијој територији се налази седиште стечајног дужника
- Стечајни управник може, поред запослених којима није дат отказ уговора о раду, да ангажује потребан број лица ради окончања започетих послова.

На исти члан дат је и следећи коментар:

Приликом давања отказа уговора о раду и доношења одлуке да задржи на послу одређени број и конкретну структуру запослених, стечајни управник мора да се руководи економском целисходношћу и објективном проценом компетентности, стручности и ефикасности запослених код стечајног дужника. Практично стечајни управник ће задржати запослене стечајног дужника, који по својој квалификацији и стручности одговарају потребама завршетка започетих послова и окончања стечаја.

Вебинаром је обухваћена и тема која се односи на право стечајног управника на избор двостранотеретних уговора.

Између осталог цитиране су законске одредбе на следећи начин:

- Ако стечајни дужник и његов сауговорач до отварања стечајног поступка нису у целости или делимично извршили двостранотеретни уговор који су

закључили, стечајни управник може, уместо стечајног дужника остварити своје потраживање као стечајни поверилац

- Ако сауговарач стечајног дужника, позове стечајног управника да се изјасни о испуњавању уговора, стечајни управник је дужан да сауговарача стечајног дужника у року од 15 дана од дана пријема позива, писмено обавести о томе да ли намерава.
- Ако стечајни управник остане код испуњења уговора, па у току стечајног поступка престане да га извршава, потраживање по основу тог уговора сматра се обавезом стечајне масе.
- Одредбе овог члана примењују се на све двостранотеретне уговоре, осим ако је овим законом за одређене уговоре другачије прописано.

Надаље су наведени примери врста уговора са навођењем примера из праксе са којим смо се ми као стечајни управник сусретали у пракси, са упоредним приказом двостранотеретних уговора са тренутним и трајним престајајима.

Дат је и коментар на не/оправданост испуњавања обавеза по двостранотеретним уговорима са економско финансијском анализом оправданости.

На самом крају одржавања вебинара дотакао сам се и теме закупа, који чини ми се представља најчешћи вид започетих, а незавршених послова стечајног дужника, са пре свега навођењем и цитирањем законских одредби које гласе:

- Закуп непокретности не престаје отварањем стечајног поступка.
- Сауговарач стечајног дужника може своја права која су настала пре отварања стечајног поступка према стечајном дужнику остваривати само као стечајни поверилац.
- Уговоре о закупу стечајни управник може отказати независно од законских и уговорених рокова, са отказним роком од 30 дана. Право на накнаду штете због отказа закупа закуподавац остварује у износу који не може бити виши од износа полугодишње закупнине.
- Стечајни управник може имовину стечајне масе издати у закуп, али најдуже до продаје имовине која је предмет закупа.

Након цитирања законски одредби, наведени су примери из праксе, а који се односе на закуп, као и коментар, којим је донет следећи закључак:

За све стечајне поступке који се воде по Закону о стечају (Сл.гласник РС, бр. 83/2014,113/2017,44/2018 и 95/2018), приликом формирања поверилачких органа, тражити сагласност Одбора поверилаца да постојећи уговори остану на снази, имајући у виду да се ради о радњама од изузетног значаја, све у смислу чл. 28 ст.1 Закона о стечају.

Радиша Шулић, стечајни управник

Рад припремљен за вебинар „Примопредаја стечајне масе и документације стечајног дужника, попис и заштита имовине са посебним освртом на кварљиву робу“
26.12.2022.

Примопредаја стечајне масе и документације стечајног дужника

Често се у свакодневном животу сусрећемо са термином „примопредаја“ која се извршава односно обавља. Појам примопредаје можемо дефинисати као. „Радњу или поступак у коме један субјект прима оно што му други субјекат предаје“.

У стечајном поступку примопредаја је једна од првих радњи које стечајни управник предузима од тренутка именовања за стечајног управника.

Закон о стечају („СЛ гласник РС“, бр. 104/2009, 99/2011 – др. закон, 71/2012 – одлука УС, 83/2014, 113/2017, 44/2018 и 95/2018) садржи одредбе које се посредно или непосредно односе на примопредају дужности и имовине стечајног дужника а садржане су у:

- Члану 27 у коме је у ст.1 т.1 наведено да је Стечајни управник нарочито дужан да: предузме све неопходне мере за заштиту имовине стечајног дужника, укључујући и спречавање преноса имовине, њено печатење или одузимање уколико је то неопходно, као и радње побијања, ако би се побијањем увећала стечајна маса;
- Члану 33, стоји да по разрешењу, стечајни управник и новоименовани стечајни управник извршиће, без одлагања, примопредају целокупне имовине и документације. Стечајни управник који је разрешен дужан је да извештај о току стечајног поступка и стању стечајне масе од дана отварања стечајног поступка до дана разрешења достави стечајном судији и одбору поверилаца. Извештај о току стечајног поступка и стању стечајне масе садржи све податке из члана 29. став 6. овог закона. Обавеза из става 1. овог члана у погледу предаје документације важи и за трећа лица, ако се документација стечајног дужника налази у њиховом поседу у тренутку разрешења стечајног управника. Ако стечајни управник који је разрешен или лице из става 2. овог члана одбије примопредају имовине или документације или одуговлачи са том примопредајом, стечајни судија ће на захтев новоименованог управника без одлагања наложити примопредају под претњом принудног извршења. У случају непоступања по налогу из става 3. овог члана стечајни судија ће према стечајном управнику који је разрешен или лицу из става 2. овог члана спровести мере принуде ради извршења. Разрешени

стечајни управник и лице из става 2. овог члана одговарају за штету насталу услед неблаговремене примопредаје.

- Члану 61 Обавеза стечајног дужника да пружи потребне податке- Овлашћена лица стечајног дужника, пуномоћници и лица која за стечајног дужника врше финансијске послове и послове ревизије обавезна су да стечајном судији и стечајном управнику, на њихов захтев и без одлагања, пруже све податке и обавештења. Обавеза из става 1. овог члана односи се и на чланове извршног, управног и надзорног одбора стечајног дужника којима је престала дужност отварањем стечајног поступка, као и на контролне чланове друштва. Лица из ст. 1. и 2. овог члана дужна су да стечајном управнику одмах по позиву предају рачуноводствене исправе, пословне књиге, печате, кључеве и шифре стечајног дужника и да предају или омогуће приступ рачуноводственом софтверу. Стечајни судија може решењем, против којег није дозвољена жалба, наложити стечајном дужнику, као и лицима из ст. 1. и 2. овог члана да, у одређеном року, предају писани извештај о економско-финансијском стању стечајног дужника, као и све податке, односно документацију за које стечајни судија оцени да су релевантни за даљи ток поступка. Ако стечајни дужник, односно лица из става 1. овог члана не поступе по налогу стечајног судије, стечајни судија може одредити и спровести мере принудног извршења у складу са овим законом. Лица из става 1. овог члана одговорна су повериоцима за накнаду штете коју су проузроковали ускраћивањем података и обавештења, као и несавесно састављеним извештајем о економско-финансијском стању стечајног дужника или ускраћивањем тог извештаја. Банке имају обавезу да без накнаде на захтев стечајног управника доставе бројеве свих девизних и динарских рачуна, све изводе у електронској форми са свих динарских и девизних рачуна, све уговоре о орочеоу средстава стечајног дужника, као и све уговоре о сефу. Јавни регистри имају обавезу да без накнаде на захтев стечајног управника доставе податке о имовини и правима стечајног дужника за период до пет година пре отварања стечајног поступка.
- Члану 74, Даном отварања стечајног поступка престају заступничка и управљачка права директора, заступника и пуномоћника, као и органа управљања и надзорних органа стечајног дужника и та права прелазе на стечајног управника. Правни посао располагања стварима и правима која улазе у стечајну масу, који је стечајни дужник закључио после отварања стечајног поступка, не производи правно дејство, осим у случају располагања за која важе општа правила поуздања у јавне књиге, а друга страна има право да захтева враћање противчинидбе из стечајне масе као стечајни поверилац. Пуномоћја која је дао стечајни дужник, а која се односе на имовину која улази у стечајну масу, престају отварањем стечајног поступка.
- Члану 105, Отварањем стечајног поступка стечајни управник преузима у државину целокупну имовину која улази у стечајну масу и њоме управља. Ако треће лице у било којој фази поступка одбије да изврши предају ствари

које држи без правног основа или по основу правног посла чија је важност престала, а које улазе у имовину стечајног дужника, стечајни управник ће од стечајног судије затражити да хитно наложи и спроведе принудно извршење. Уз налог за предају ствари, стечајни судија може према трећем лицу одредити и мере принуде ради спровођења извршења. У том случају лице које је одбило да преда ствари које држи без правног основа или по основу правног посла чија је важност престала, а које улазе у имовину стечајног дужника и које не поступи по налогу суда одговара за штету која је настала услед таквог поступања. Одлуке из става 2. овог члана стечајни судија доноси у форми решења, на које право жалбе имају стечајни управник и треће лице из става 2. овог члана. Ако се у имовини стечајног дужника нађу готов новац, хартије од вредности или драгоцености, стечајни управник одређује начин њиховог чувања или улагања уз сагласност одбора поверилаца.

Напред наведене законске одредбе дају правну снагу и легитимитет стечајном управнику да радњу примопредаје изврши професионално и квалитетно.

Саму радњу примопредаје дужности и имовине стечајног дужника можемо посматрати у ширем и у ужем смислу. У ширем смислу примопредаја о обухвата припремне радње, сам чин примопредаје и завршне радње примопредаје. Док у ужем смислу радњу примопредаје можемо посматрати само као радњу и којој стечајни управник преузима имовину, документацију и печате стечајног дужника од законског заступника или неког трећег лица (правилно је од законског заступника, али ситуације могу бити разне у стварном животу).

Припремне радње

Пре предузимања било које радње у стечајном поступку неопходно је извршити припрему.

Припремне радње усмерене су на прикупљање података и информација о стечајном дужнику и лицима која су била законски заступници, пуномоћници, књиговође, власници и сл. Ове радње имају за циљ да се стечајни управник на основу прикупљених информација припреми за примопредају дужности.

У садашњим условима само прикупљање информација о горе наведеним лицима доста је олакшано имајући у виду степен дигитализације и доступности информација (интернет).

Стечајни управник, треба одмах по пријему решења о отварању стечајног поступка да приступи прикупљању података из такозваних екстерних извора (АПР, НБС, РГЗ, пореска управа). Путем интернет претраживача као и коришћењем друштвених мрежа може се доћи до великог броја информација које могу бити веома корисне за даљи рад стечајном управнику.

Приликом припреме за примопредају треба обратити пажњу ко је предлагач покретања стечајног поступка. Законом о стечају, чл.55, као предлагачи стечајног поступка наведени су: поверилац, дужник или ликвидациони управник.

Зашто је потребно обратити пажњу и на ову чињеницу. Због тога што уколико је предлагач дужник, законски заступник је сагледао ситуацију у којој се друштво налази и сматрао је да је стечајни поступак логично решење за ту ситуацију. Уколико је поверилац предлагач, поједини заступници-власници друштва не могу да се помире са чињеницом да је отворен стечајни поступак па у неким ситуацијама могу да врше опструкцију односно да успоравају рад стечајног управника. Код оваквих ситуација управник мора да буде спреман да у потпуности искористи своја законом предвиђена овлашћења (овде се првенствено мисли на примену чл.105 Закона о стечају).

У оквиру припремних радњи спада и успостављање контакта са законским заступником или пуномоћником. Ова радња представља први контакт управника са законским заступником након што је отворен стечајни поступак и именован управник. До контакт података може се доћи увидом у списе стечајног предмета, у којима се налазе подаци о пуномоћнику односно заступнику друштва, на основу података у АПР-у у делу адресе (седиште, електронска адреса за пријем поште, адреса за слање писмена, разне платформе које имају податке о привредним друштвима и сл.).

На основу прикупљених података стечајни управник сачињава позив за примопредају дужности и увођење у посед стечајног управника. Сам позив може бити у форми захтева, налога или наредбе.

Приликом креирања позива неопходно је да позив садржи податке наведене у решењу о отварању стечаја, списак документације коју је потребно припремити за предају нпр:

- Билансе стања и билансе успеха за последњих 5 година од дана отварања стечајног поступка,
- Закључни лист и картице аналитичких конта на дан доношења решења о покретању стечајног поступка,
- Списак запослених лица на дан покретања стечаја,
- Податке о регистрацији предузећа (статусно-правна документација), као и потврде о поседовању акција или удела код других правних лица,
- Списак покретне и непокретне имовине са доказом о власништву (пописне листе),
- Листу спорова и документацију везану за спорове (са назнаком критичних рокова),
- Полисе о осигурању имовине,
- Неизвршене двострано -теретне уговоре, као и оне који су у току (уговоре о пословно техничкој сарадњи, уговоре о закупу, делу и сл.),
- Списак возила са пратећом документацијом (саобраћајна дозвола, полиса осигурања, кључеви),
- Остала непредата документација за коју је по закону прописано обавезно чување,
- Списак потраживања (листа дужника),
- Списак обавеза (листа поверилаца),

- Документацију у вези продатих непокретности у последњих 10 година (уколико је у наведеном периоду било продаја),
- све деловодне књиге стечајног дужника у последњих 5 година од отварања стечајног поступка,
- све архивске књиге стечајног дужника
- списак софтвера-програма или апликација, које је дужник користио у раду, са информацијама о лиценцама (до када је важност), приступним шифрама кодовима и подацима о администраторима односно о лицима која су овлашћена за коришћење истих.

Поред горе наведеног у позиву обавезно треба навести да је за примопредају неопходно припремити и све печате и штамбиље стечајног дужника, као и контакт податке стечајног управника (мобилни и фиксни телефон, Е-mail, адреса за доставу поште).

Уколико је управник добио контакт телефон неког од овлашћених лица стечајног дужника може пре слања позива одмах договорити термин примопредаје и исти унети у позиву.

Примопредаја

Примопредаја имовине, документације и печата је прва радња у низу почетних радњи коју карактерише директан контакт управника са законским заступником, власником или пуномоћником стечајног дужника.

Ово је једна од најзначајнијих радњи коју управници морају да обаве уз висок степен позорности и професионалности. Квалитетно извршена примопредаја дужности и имовине стечајном управнику омогућава стечајном управнику да у каснијим фазама поступка далеко лакше наступа и поступа, ову радњу можемо дефинисати као камен темељац. У каснијим фазама поступка не мали број пута управник ће се враћати на преузету документацију.

Примопредаја се врши на **заказаном месту у заказано време**. Место примопредаје је најчешће седиште стечајног дужника али у пракси то може бити и неко друго, на пример просторије књиговође, адвокатска канцеларија и сл. Разлози за не вршење примопредаје на адреси седишта дужника су многобројни (седиште је регистровано у раније изнајмљеном стану, седиште је регистровано на адреси на којој је сада изграђен нови објект, седиште је регистровано на адреси локаларадње и сл.).

Примопредаја се врши између стечајног управника и заступника дужника пре стечаја. Самој примопредаји поред управника и заступника могу присуствовати и друга лица, то су најчешће неко од сарадника стечајног управника, књиговођа дужника, адвокат дужника, неко од запослених код дужника.

Сам чин примопредаје отпочиње разговором између стечајног управника и законског заступника. Ток разговора води стечајни управник. У овом делу управник поставља питања заступнику и осталим присутним лицима о самом дужнику, разлозима који су довели до проблема у пословању, овај део је значајан

због каснијег састављања уводног дела Економско финансијског извештаја. Након овог уводног дела разговор се усмерава на прикупљању информација о имовини стечајног дужника и то :

- непокретна имовина (где се налази, карактеристике исте, пратећа документација, оптерећеност хипотеком и сл.)
- покретна имовина (пописна листа последњег пописа, шта чини покретну имовину дужника, где се налази, у каквом је стању и сл.)
- потраживања дужника (највећи дужници, јесу ли покренути поступци за наплату и сл.)

На крају овог почетног разговора стечајни управник затражиће и информацију о документацији стечајног дужника конкретно где се налази (уколико је веће привредно друштво најчешће је документација код самог дужника у тзв. књиговодству, док мања друштва ангажују књиговодствене агенције код којих држе документацију).

Након разговора приступа се самој примопредаји дужности и увођење стечајног управника у посед. О примопредаји се сачињава **ЗАПИСНИК** који мора да садржи следеће:

- податке о месту примопредаје
- податке о лицима која врше примопредају као и о лицима која су присутна на примопредаји и у ком својству
- списак имовине која је предата стечајном управнику
- списак документације која је предата
- списак печата са отисцима
- време почетка и завршетка примопредаје
- потписи свих присутних

Место примопредаје је најчешће седиште стечајног дужника али у појединим ситуацијама сама примопредаја се врши ван седишта дужника.

Време примопредаје, одређује стечајни управник.

Присутна лица, самој примопредаји поред стечајног управника и законског заступника могу присуствовати сарадници управника, адвокат дужника, књиговођа као и друга лица, сва лица морају бити унета у записник.

Стечајном управнику заступник дужника предаје целокупну имовину стечајног дужника што се записнички констатује и то:

- **Непокретна имовина** – Списак непокретности, где се иста налази листови непокретности, основ стицања, заложене изјаве уколико је непокретност оптерећена и слично. Уколико стечајни дужник нема непокретну имовину на записник се уноси изјава заступника да дужник нема непокретности.
- **Покретна имовина** – Списак покретне имовине са пописним листама уз назнаку где се иста налази у каквом је стању (у функцији или не), основ стицања (рачуни уговори и сл.). У погледу покретне имовине стечајни управник посебну пажњу треба да обрати уколико се ради о возилима дужника. У тој ситуацији преузимају се кључеви возила (по правилу увек постоје два кључа), саобраћајне дозволе и полисе

осигурања. Записнички се све констатује, посебно бројеви полиса и бројеви саобраћајних дозвола. Уколико стечајни дужник нема покретну имовину на записник се уноси изјава заступника да дужник нема покретну имовину.

- **Документација** – Списак документације која се предаје стечајном управнику са назнаком ко је књиговођа стечајног дужника да ли се на дан примопредаје предаје сва документација или њен део, код кога се налази документација која није предата, по ком основу је то лице држи и када ће бити предата.
- **Сеф и благајна** – На дан примопредаје врши се и предаја благајне и сефа уколико их стечајни дужник поседује.
- **Печати** – заступник је у обавези да преда све печате дужника стечајном управнику. На записник се врши отискивање свих предатих односно презетих печата.
- **Разно** – Ово је последња секција Записника у којој се уносе неке информације до којих се дошло током саме примопредаје дужности.

Након сачињавања записника учесници примопредаје потписују записник на последњој страни а пожељно је да на свим странама записника у доњем делу стране, иста буде парафирана од стране учесника.

НАПОМЕНА: Приликом вршења примопредаје стечајни управник од заступника друштва од којег преузима имовину и документацију друштва, треба да добије и приступ информацијама и о документацији која се налази у електронском облику на рачунарима или серверима (овде се најчешће ради о књиговодственим подацима), затим податке о електронској кореспонденцији (Е-маил) и приступ истој. Заступник друштва је у обавези да стечајном управнику да све приступне шифре са подацима о кориснику налога као и податке о лицима - администраторима ових података.

Стечајни управник може током примопредаје да саму примопредају документује и фотографијама уколико за то има потребе, ово се раду у ситуацијама када имате велику количину документације- регистратора у више просторија, или је у питању неки већи фабрички комплекс.

Завршне радње

Након потписивања Записника стечајни управник у циљу заштите преузете имовине и документације предузима и спроводи завршне радње којима се сама примопредаја окончава. Ове радње усмерене су на заштити преузете имовине и документације стечајног дужника. Најчешће се просторије закључавају и печате са истакнутим упозорењем да је приступ могућ само уз одобрење стечајног управника.

Још једанпут бих нагласио да је пожељно фотографисање, као вид документовања стања које је затечено у тренутку примопредаје.

Након окончања ове радње, препоручљиво је извештавање стечајног судије о примопредаји а у прилогу обавештења доставља се записник о примопредаји. На овај начин и стечајни судија већ од самог почетка стечаја, има увид у рад стечајног управника.

Примопредаја стечајне масе и документације стечајног дужника између стечајних управника

Закон о стечају,чл.33 ("СЛ гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 – др. закон, 71/2012 – одлука УС, 83/2014, 113/2017, 44/2018 и 95/2018) препознаје и нормира ситуацију примопредаје дужности између разрешеног стечајног управника и новоименованог стечајног управника.

У ситуацији када дође до разрешења управника исти мора са новоименованим управником без одлагања да изврши примопредају целокупне имовине и документације.

Разрешени управник у обавези је да сачини извештај о току стечајног поступка и стању стечајне масе и да исти достави стечајном судији и одбору поверилаца. Овим чланом предвиђена је и одговорност разрешеног управника у ситуацији да одбије или одуговлачи са примопредајом.

Код овакве ситуације сама примопредаја стечајне масе и документације спроводи се по усталеном начину напред наведеном, али има и своје специфичности. Основна специфичност огледа се у томе да примопредају врше два стечајна управника при чему један предаје а други преузима стечајну масу и документацију стечајног дужника. С обзиром да је реч о лицима који професионално обављају дужност стечајног управника од самих актера се и очекује да сама примопредаја прође без икаквих проблема, несугласица, као и да сва предата, односно преузета имовина и документација стечајног дужника, буде правилно евидентирана.

Код примопредаје стечајних управника посебну пажњу треба обратити на имовину која се преузима, односно на садржину пописних листа које је претходни стечајни управник сачинио у ранијем периоду, на документацију која се преузима, која је сада у овој ситуацији увећана и за документацију која се односи на период по покретању стечајног поступка.

У погледу имовине која се преузима, управник који преузима имовину треба да изврши заједно са управником који предаје имовину, обилазак имовине и да упореди пописне листе које се односе на имовину дужника са затеченом ситуацијом. Приликом преузимања документације новоименовани управник посебну пажњу треба да обрати на следећу документацију:

- Документацију о имовини стечајног дужника
- Рачуноводствену документацију – у физичком и електронском облику
- Стечајна документација у оквиру које се налазе:
 - Пријаве потраживања
 - Документација о испитним рочиштима

- Закључци са испитних рочишта
- Решења о измени листе утврђених потраживања
- Извештаји о процени вредности имовине
- Документација о спроведеним продајама
- Деобе уколико их је било
- Извештаји о парничним поступцима који су у току и који су завршени
- Квартални извештаји – нарочито за последњи квартал који претходи примопредаји.

- Стање на рачуну/има стечајног дужника
- Деловодник

Новоименовани стечајни управник преузима и све печате стечајног дужника чији се отисак налази у записнику о примопредаји.

Приликом примопредаје пожељно је извршити фотографисање имовине, како покретне тако и непокретне.

О извршеној примопредаји сачињава се записник о примопредаји, приликом сачињавања записника поред места и времена примопредаје треба у исти унети и затечено односно евидентирано стање у Електронском систему за вођење стечаја (ЕРС)

По извршеној примопредаји стечајни управник врши контролни попис и упоређује затечено стање са стањем у преузетој документацији (ОБАВЕЗНО УРАДИТИ КОНТРОЛНИ ПОПИС).

ПОПИС И ЗАШТИТА ИМОВИНЕ СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА КВАРЉИВУ РОБУ

Права, обавезе као и одговорност стечајног управника приликом вршења пописа имовине стечајног дужника у стечајном поступку уређени су законским и подзаконским актима и то:

- Законом о стечају („Службени гласник РС», бр. 104/09, 99/11 - др. закон и 71/12 - одлука УС и 83/2014, 113/2017, 44/2018 и 95/2018),
- Правилником о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом („Сл. гл. РС», број 62/18 од 10. августа 2018. године) – Национални стандард о попису имовине, процени вредности и почетном стечајном билансу стечајног дужника - Национални стандард број 2; и
- Кодексом етике за стечајне управнике („Службени гласник РС», број 11/10 од 05. марта 2010. године).

Закон о стечају, у члану 27 дефинише делокруг послова стечајног управника, према овом члану Закона, поред осталих послова који су таксативно наведени стечајни управник је дужан да :

- предузме све неопходне мере за заштиту имовине стечајног дужника, укључујући и спречавање преноса имовине, њено печатење или одузимање уколико је то неопходно;

- започне пописивање имовине стечајног дужника у року од десет дана од дана именовања и оконча њено пописивање у року од 30 дана од дана именовања;

- уз сагласност стечајног судије, на терет стечајне масе, осигура имовину стечајног дужника, у целини или делимично, ако је то потребно ради њене заштите;

Чланом 106, Закона о стечају, одређено је да стечајни управник пописује ствари које улазе у стечајну масу, уз назначење њихове процене у висини очекиваног уновчења. Ако је то потребно, стечајни управник ће, уз сагласност стечајног судије, процену вредности ствари поверити вештаку. Стечајни управник може, пошто је преузео стечајну масу, пре пописа ствари или после њега, према околностима, затражити да службено лице стечајног суда запечати просторије у којима се налазе ствари стечајног дужника.

Стечајни дужник обавештава стечајног судију и одбор поверилаца о печатењу и скидању печата.

Поступање стечајног управника приликом пописа имовине стечајног дужника уређено је и **Националним стандардом о попису имовине, процени вредности и почетном стечајном билансу стечајног дужника - Национални стандард број 2, док Кодекс етике за стечајне управнике, провејава током свих радњи које предузима стечајни управник.**

Након пријема Решења о отварању стечаја, и утврђивања седишта стечајног дужника и законског заступника, стечајни управник предузима почетне радње ради преузимања целокупне имовине која улази у стечајну масу, а којом стечајни управник уу дањем току поступка управља.

Стечајну масу чини целокупна имовина стечајног дужника у земљи и иностранству на дан покретања стечајног поступка, као и имовина коју стекне током стечајног поступка.

Од ажурности стечајног управника и квалитета предузетих радњи на преузимању стечајне масе у првим данима спровођења стечајног поступка у највећој мери зависи и успешност намирења поверилаца у стечајном поступку.

Попис имовине стечајног дужника

Након извршене примопредаје стечајне масе, стечајни управник сачињава план и врши припрему за предстојећи попис имовине стечајног дужника као једне од најзначајнијих радњи у почетној фази поступка стечаја. Сама припрема за попис као и план пописа условљена је специфичностима самог стечајног дужника. Стечајни управник треба да сагледа структуру имовине, њен обим, локацију/е на којима се имовина налази, расположиву књиговодствену и осталу документацију, стручна лица која су затечена на раду код стечајног дужника као и расположива новчана средства за спровођење пописа. Ово у пракси уопште није једноставно јер време - рок и новчана средства са којим управник располаже представљају ограничавајуће факторе у већини случајева. Потребно је за рела-

тивно кратко време са веома малим средствима извршити овако значајну радњу. Као један од битних услова за квалитетно спровођење ове радње јесте кадар који врши попис имовине, односно сама оспособљеност лица која су ангажована за попис. Због недостатка стручних лица најбоље решење је да стечајни управник у попис имовине укључи и своје сараднике који имају искуства на овим пословима.

Стечајни управник врши попис целокупне имовине и то:

- 1) сваког појединачног дела имовине који је затечен на локацији или локацијама стечајног дужника, без обзира на власнички статус исте;
- 2) сваког појединачног дела имовине која је у власништву стечајног дужника али се у тренутку отварања стечаја не налази у државини стечајног дужника;
- 3) дужника стечајног дужника;
- 4) удела или акција код других правних лица;
- 5) лиценци, патената;

Поред пописа имовине, стечајни управник дужан је да изврши попис обавеза на дан отварања стечајног поступка, којом приликом саставља листу поверилаца.

Како имовина стечајног дужника обухвата и његова имовинска права према трећим лицима, то попис имовине стечајног дужника неизоставно обухвата и сачињавање листе дужника стечајног дужника, односно евидентирање потраживања стечајног дужника.

Попис имовине стечајног дужника спроводи **Комисија** коју образује стечајни управник. Број пописних Комисија зависи од обима и структуре имовине коју стечајни дужник користи.

Рок за окончање вршења пописа је 30 дана од дана именовања стечајног управника, а стечајни управник је дужан да започне пописивање имовине у року од 10 дана од именовања.

Предузимање ове радње захтева једно брзо и координисано поступање лица која су ангажована на попису, али истовремено не на штету квалитета спровођења радње.

Надзор над радом пописне комисије врши стечајни управник. За идеалну ситуацију можемо рећи да постоји када је у једном дану извршена примопредаја стечајног дужника и спроведен попис имовине. Али ово су ретке ситуације.

Пре него што се приступи попису имовине стечајног дужника стечајни управник треба да прикупи информације које ће омогућити да се сама радња квалитетно изврши. Извори информација су: обавештења добијена од законског заступника, информације садржане у преузетој документацији стечајног дужника, катастар непокретности, запослени, АПР – регистар залога, Централни регистар хартија од вредности, и сл.

На основу прикупљених података и стања на терену стечајни управник сачињава план пописа који обухвата:

- Дефинисање пакета имовине (под пакетом имовине подразумева се скуп имовине која представља једну целину)
- Одређивање приоритетне имовине за пописивање;

- Одређивање пописних комисија – броја комисија, и њихових задатака;
- Именовање чланова пописних комисија;
- Одређивање рокова за вршење пописа
- Пописивање имовине

У зависности од особености самог стечајног дужника зависиће и број пописних комисија као и који ће им задаци бити додељени. Пописна Комисија се у пракси састоји од најмање четири члана, од којих је један председник, а један заменик председника комисије, остали су чланови. У пракси се среће централна пописна комисија која координира и обједињује рад свих пописних комисија (комисија за непокретну и покретну имовину, документацију и сл.)

Пописивање имовине стечајног дужника

Само пописивање имовине стечајног дужника врши се тако што чланови пописне комисије излазе на локацију где се имовина налази, врше њену идентификацију, обележавају је са одговарајућом налепницом или маркером и уносе у образац пописне листе који носе са собом.

Приликом вршења пописа ВЕОМА ЈЕ ВАЖНО да се изврши правилна идентификација и индивидуализација имовине, ово је посебно важно код покретних ствари.

У пракси се често дешава да се приликом пописа уносе општи називи предмета а при чему се не уносе подаци који индивидуално одређују једну покретну ствар од осталих. Након овако сачињеног пописа и пописних листа и уношења података у ЕРС систем, долази до проблема у каснијим фазама поступка а нарочито приликом подношења излучних захтева, стечајни управник у таквој ситуацији није у могућности да изврши идентификацију предмета чије се излучење тражи. Други проблем приликом пописа јавља се као групно пописивање ствари нпр. „машине за производњу мотора“, не наводећи притом пописују већ само вредност имовине итд.

Приликом пописа имовине пописна комисија би требала да након означавања предмета пописа, изврши фотографисање истог са посебним акцентом на индивидуалне карактеристике предмета (инвентарске плочице, фабричке плочице са подацима и карактеристикама предмета који су унети од самог произвођача.

Након спроведеног пописа, пописна комисија сачињава извештај у коме наводи чланове комисије, место, време (трајање пописа од – до) евентуална запажања током пописа у погледу имовине. Пописне листе сачињавају се у прописном обрасцу који садржи редни број, стечајни број, назив предмета, опис предмета, количину, напомену у вези предмета и процењену вредност. Извештај потписују сви чланови комисије.

Прилог Извештају чине пописне листе које су потписане од стране чланова комисије као и сачињене фотографије у електронском формату (усб-флеш меморија).

Овако сачињен извештај доставља се стечајном управнику и заводи у деловодну књигу стечајног дужника, а даље уколико код стечајног управника постоје услови врши се скенирање овог документа и улагање у архиву.

На крају сваке календарске године поново се врши попис - годишњи попис имовине са усаглашавањем стања.

У највећем броју случајева сама радња пописивања имовине стечајног дужника траје више дана, па је на стечајном управнику обавеза да предузме мере ради заштите преузете имовине стечајног дужника која још увек није пописана у циљу спречавања њеног отуђења од стране других лица. Члан 106 став 2 Закона о стечају даје могућност стечајном управнику да након преузимања стечајне масе а пре пописа или после њега према околностима затражити да службено лице суда запечати просторију у којима се налазе ствари стечајног дужника. Поред ове законске одредбе као меру заштите имовине стечајног дужника управник може заменити браве на вратима просторија у којима се налази имовина на видним местима поставити обавештење са упозорењем да је отворен стечајни поступак и да сваки неовлашћени улазак у простор без претходне сагласности стечајног управника повлачи законску одговорност. У појединим ситуацијама када је имовина стечајног дужника велике вредности треба размотрити могућност ангажовања физичко техничко обезбеђења имовине. Подразумева се да и након завршетка пописа имовина мора бити заштићена све до њеног уновчења.

У складу са технолошким развојем друштва, све већи број привредних друштава има посебне просторије у којима су смештени уређаји за складиштење података – сервери као и посебна одељења са рачунарима који на својим дисковима садрже податке о стечајном дужнику. У оваквим случајевима посебну пажњу треба обратити на ове просторије јер су напред наведени уређаји веома осетљиви и свако неправилно руковање са њима може довести до губљења података и оштећења ове имовине чија вредност није мала. У наредном периоду стечајни управници сусретаће се све више са оваквом ситуацијом те би морали да имају у виду да је делатност појединих привредника друштава израда одређених програма - програмских решења (за управљање производњом, транспортом, књиговодством) који користе и други субјекти који су међусобно повезани преко неке базе података. Оваква ситуација захтева од стечајног управника да са великим степеном пажње приступи заштити података јер свако нестручно поступање може довести до велике штете трећим лицима односно корисницима тих база или програма. У овој ситуацији стечајни управник би требао без одлагања да уз сагласност стечајног судије ангажује стручно лице које ће предузети адекватне мере на заштити података. Наравно оваква ситуација повећава трошкове поступка али то ће у наредном периоду бити честа појава.

Пописом и проценом имовине стечајног дужника стечајни управник утврђује чињенице којима ће се повериоцима пружити кључне информације о реалном стању, капацитетима и могућностима стечајног дужника, на основу којих ће повериоци доносити одлуку о банкротству или о могућностима спровођења реорганизације стечајног дужника.

КВАРЉИВА РОБА

Након отварања стечајног поступка код стечајног дужника у неким ситуацијама може се затећи и имовина која је по својим физичким и хемијским својствима подложна кварењу, односно да услед неадекватног чувања или протеча времена губи своја својства а самим тим и своју вредност. Најчешће се ради о залихама сировина, готових и полуготових производа, које су затечене у магацинима стечајног дужника или код трећих лица.

Као кварљива роба најчешће се појављују пољопривредни производи (воће и поврће), месо и месне прерађевине, разни други готови прехранбени производи, хемијски производи, фармацеутски производи у виду лекова и раствора, као и имовина која због својих особености може бити сврстана у ову категорију имовине и др.

Прва сазнања о постојању имовине стечајног дужника која је подложна кварењу стечајни управник (требало би) добија приликом преузимања имовине стечајног дужника од законског заступника.

У оваквим ситуацијама, одмах без одлагања треба изаћи на лице места где се кварљива имовина налази. Изласком на лице места управник стиче потпуну слику о овој имовини, у каквом је стању, о условима у којима се имовина налази, о врсти имовине, количини и сл. по упознавању са ситуацијом управник планира даље поступање са њом.

Након обиласка и увида о каквој имовини је реч и њеном стању, стечајни управник би требао да консултује прописе, литературу, стручњаке из одређених области,

Да у појединим ситуацијама обавести и неке надлежне органе. Код специфичне имовине стање кварљивости може бити веома значајан фактор, наиме у неким ситуацијама се чак имовина не може ни продавати, већ се мора уништити на прописан начин, јер по својим својствима може утицати на здравље људи, животиња и биљака.

Код оваквих случајева прво се врши попис кварљиве имовине.

Приликом пописа обавезно је извршити њено евидентирање у смислу врста, стање, количина, датум производње, датум истека рока употребљивости, фотографисање и сл.

Од стечајног управника се у овој ситуацији захтева посебно брзо поступање јер свако даље одлагање или одуговлачење доводи до пропадања имовине стечајног дужника, односно умањење стечајне масе и настанка штете.

Законодавац је препознао могућност да се у стечајном поступку затекне имовина која је подложна брзом кварењу, те је чланом 137, Закона о стечају, предвиђено да ће стечајни управник изложити продаји ствари подложне лакој кварењу уз обавештавање стечајног судије о намеравању продаји. Уколико

стечајни судија у року од 24 сати од пријема обавештења не обавести стечајног управника о доношењу закључка о уновчењу кварљиве робе стечајни управник може приступити продаји. Стечајни управник код ове продаје није дужан да спроведе поступак продаје из члана 133 Закона о стечају.

Према напред наведеној законској одредби стечајни управник доставља стечајном судији обавештење о намери продаје и ако у року од 24 сата, судија не донесе закључак о уновчењу управник може продати робу. Имајући у виду да је реч о једној специфичној ситуацији која налаже хитност у поступању стечајни управник може одмах по сазнању да контактира стечајног судију телефоном, да га извести о оваквој имовини и да му најави да ће послати обавештење о намери продаје. Овакво поступање има за циљ да се благовремено са ситуацијом упозна стечајни судија и да очекује обавештење стечајног управника о намераваној продаји.

Приликом продаје кварљиве робе, поставља се логично питање вредности саме имовине, односно по којој цени се иста продаје.

Национални стандард број 2 – Национални стандард о попису имовине, процени вредности и почетном стечајном билансу стечајног дужника, у III глави -Процена вредности, овлашћује стечајног управника да приликом пописа имовине врши и процену ликвидационе вредности сваког појединачног дела имовине, осим у случају када је природа имовине таква да се не може продавати појединачно, већ само заједно са другом имовином стечајног дужника, у ком случају се ликвидациона вредност такве имовине процењује као целина. Ликвидациона вредност представља новчани износ који би се остварио продајом имовине на датом тржишту у разумном року.

Књиговодствена вредност имовине стечајног дужника не узима се у обзир, **осим у случају када је та вредност од значаја за утврђивање ликвидационе вредности.** Процена ликвидационе вредности треба да буде заснована на најпоузданијим расположивим подацима у тренутку процене.

На основу напред наведених одредби Националног стандарда бр.2, процену вредности имовине која је подложна кварењу врши стечајни управник.

Приликом процене вредности имовине стечајни управник може користити податке из књиговодствене документације стечајног дужника, да се преко средстава јавног информисања обавести о имовини и њеној вредности на тржишту, итд.

По одређивању вредности имовине, стечајном судији се доставља обавештење о намери продаје кварљиве робе и по испуњености услова – протек времена или закључак судије продаје робу.

Из напред наведеног поступање стечајног управника када у стечајној маси затекне кварљиву робу огледа се у брзом поступању на: попису имовине, њеној процени, обавештавању стечајног судије и извештавању о продаји, а све у циљу да не дође до умањења вредности стечајне масе односно до наступања негативних последица по стечајну масу и повериоце.

Урош Лековић, Центар за стечај у Агенцији за лиценцирање
стечајних управника

Рад припремљен за вебинар: “Лизинг у стечајном поступку”
27.04.2023.

ФИНАНСИЈСКИ ЛИЗИНГ У СТЕЧАЈУ

1) Предмет финансијског лизинга

Чланом 2 Закона о финансијском лизингу прописано је да посао финансијског лизинга представља **посао финансијског посредовања** који обавља давалац лизинга и који подразумева да **давалац лизинга, задржавајући право својине над предметом лизинга, на примаоца лизинга преноси, на одређени временски период, овлашћење држања и коришћења предмета лизинга**, са свим ризицима и свим користима повезаним са правом својине, а **прималац му за то плаћа лизинг накнаду**, уколико је испуњен најмање један од следећих услова:

- 1) предмет лизинга је одређен од стране примаоца лизинга;
- 2) право својине над предметом лизинга се преноси са даваоца на примаоца лизинга истеком рока на који је закључен уговор и по извршеној исплати укупно уговореног износа лизинг накнаде;
- 3) прималац лизинга има уговорено право опције откупа предмета лизинга по извршеној исплати укупно уговореног износа лизинг накнаде;
- 4) прималац лизинга има право да продужи рок трајања уговора о лизингу;
- 5) период на који се закључује уговор о лизингу одговара периоду у коме се амортизује целина или најбитнији део предмета лизинга.

Предмет финансијског лизинга може бити покретна непотрошна ствар (опрема, постројења, возила и сл.) и непокретна ствар која може бити предмет права својине у смислу закона који уређује својинскоправне односе.

2) Субјекти финансијског лизинга

Према Члану 9 Закона о финансијском лизингу, субјекти у послу финансијског лизинга су:

а) давалац лизинга,

Давалац лизинга је друштво са ограниченом одговорношћу или акционарско друштво са седиштем у Републици Србији, које има дозволу Народне банке Србије за обављање послова финансијског лизинга. Давалац лизинга обавља делатност финансијског лизинга као претежну делатност, у смислу прописа којима се уређује класификација делатности.

б) прималац лизинга,

је правно или физичко лице на кога давалац лизинга преноси овлашћење држања и коришћења предмета лизинга, на уговорено време и уз уговорену накнаду.

в) испоручилац предмета лизинга

Испоручилац предмета лизинга је правно или физичко лице које на даваоца лизинга преноси право својине на предмету лизинга, ради његове предаје примаоцу лизинга на држање и коришћење, на уговорено време и уз уговорену накнаду.

3) Појам уговора о финансијском лизингу

Уговор о лизингу је уговор закључен између даваоца лизинга и примаоца лизинга, којим се давалац лизинга обавезује да на примаоца лизинга пренесе овлашћење држања и коришћења предмета лизинга, на одређено време, у коме прималац лизинга ужива све користи и сноси све ризике у вези са власништвом, а прималац лизинга се обавезује да му за то плаћа уговорену накнаду, у уговореним роковима.

Уговор о лизингу обавезно садржи набавну вредност предмета лизинга, укупан износ лизинг накнаде, износ појединачних рата лизинг накнаде и њихову структуру, њихов број и време плаћања, рок на који је уговор закључен, место, рок, начин и услове испоруке предмета лизинга, начин и услове преноса својине над предметом лизинга, односно начин и услове продужења рока трајања уговора.

Уговор о лизингу мора бити закључен у писаној форми.

Давалац лизинга је дужан да захтев за упис уговора о финансијском лизингу поднесе Регистру финансијског лизинга у року од седам дана од дана испоруке предмета лизинга, ако је то одређено уговором о финансијском лизингу може и прималац лизинга.

Према Члану 30 Закона о финансијском лизингу, на предлог уговорних страна, суд ће одредити рочиште на коме ће у записнику утврдити да су се уговорне стране споразумеле да, у случају неплаћања лизинг накнаде од стране примаоца лизинга о доспелости у складу са уговором, давалац лизинга има право да предмет лизинга преузме у државину. Потписани записник о споразуму уговорних страна има снагу судског поравнања.

Ако прималац лизинга не испуни обавезу плаћања лизинг накнаде о доспелости у складу са уговором и даваоцу лизинга не преда добровољно предмет лизинга, давалац лизинга може суду поднети захтев за доношење решења о одузимању предмета лизинга и предаји тог предмета даваоцу лизинга у државину.

Против решења о одузимању предмета лизинга, прималац лизинга може, у року од три дана од дана пријема решења, уложити приговор да је извршио обавезу исплате, о чему мора поднети писмене доказе. Приговор не одлаже извршење. О приговору одлучује суд, у складу са законом којим се уређује извршни поступак.

На поступак за стицање државине на предмету лизинга примењује се закон којим се уређује извршни поступак, ако овим законом није друкчије одређено.

4) Стечај и лизинг

б) Поступак стечаја над даваоцем лизинга

Члан 13к Закона о финансијском лизингу

Агенција за осигурање депозита врши функцију стечајног управника у поступку стечаја над даваоцима лизинга. **У поступку стечаја даваоца лизинга, стечајну масу не чине непокретне ствари које су предмет уговора о лизингу.**

На поступак стечаја даваоца лизинга, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује поступак стечаја и ликвидације друштава за осигурање. У поступку стечаја даваоца лизинга, на редослед намирења поверилаца, примењују се одредбе закона којим се уређује поступак стечаја привредних друштава.

Законом о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање уређени су услови и поступак стечаја над даваоцем финансијског лизинга. У поступку стечаја над давалаца финансијског лизинга није дозвољена продаја стечајног дужника као правног лица. На поступак стечаја давалаца финансијског лизинга сходно се примењују одредбе Закона о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање. На редослед намирења поверилаца у поступку стечаја давалаца финансијског лизинга примењују се одредбе Закона о стечају.

а) Поступак стечаја над примаоцем лизинга

Члан 15 Закона о финансијском лизингу

У случају стечаја примаоца лизинга, давалац лизинга има право на издвајање предмета лизинга (излучно право) из стечајне масе примаоца лизинга, у складу са законом којим се уређује стечајни поступак. **Прималац лизинга и суд надлежан за спровођење стечајног поступка, дужни су да без одлагања обавесте даваоца лизинга о покретању стечајног поступка.**

И Поступак стечаја над примаоцем лизинга и судбина неисплаћених лизинг накнада до тренутка отварања стечајног поступка:

За неизмирене лизинг накнаде важи општи режим пријављивања и утврђивања потраживања у складу са одредбама Закона о стечају. Дакле **за доспеле лизинг рате које нису плаћене до отварања стечаја над примаоцем лизинга, давалац лизинга ће поднети пријаву потраживања и оствариће права као стечајни поверилац.**

Обавезе стечајног дужника према даваоцу лизинга које доспевају након отварања стечајног поступка сматрају се обавезама стечајне масе.

II Поступак стечаја над примаоцем лизинга – временски период од отварања стечајног поступка (покретања претходног стечајног поступка) до доношења одлуке о банкрутству, односно до потврђивања плана реорганизације:

Давалац лизинга има право да захтева да му се из стечајне масе примаоца лизинга излучи предмет лизинга под условима из члана 95 Закона о стечају.

До доношења одлуке о банкрутству, односно до потврђивања усвојеног плана реорганизације, на даваоца лизинга примењује се забрана извршења и намирења (члан 93) на остваривање права на излучење из стечајне масе предмета лизинга што представља основну разлику правног положаја даваоца лизинга и других излучних поверилаца а то је орочено дејство забране извршења и намирења које се односи на даваоце лизинга.

У случају да стечајни дужник или стечајни управник нису на адекватан начин заштитили предмет лизинга тако да је његова безбедност изложена ризику давалац лизинга може захтевати укидање мера обезбеђења, односно забране извршења и намирења, односно право на адекватну заштиту. На овај начин је правни положај даваоца лизинга уподобљен правном положају разлучног, односно заложног повериоца. На одлучивање по захтеву даваоца лизинга примењују се чланови 93а и 93в Закона о стечају.

Према члану 93а Закона о стечају давалац лизинга може да предложи укидање мера обезбеђења из члана 62 став 2 тачка 4) Закона о стечају или забране извршења и намирења из члана 93 став 1 Закона, у односу на предмет лизинга, на период од девет месеци почев од дана објављивања огласа из члана 93в став 1 Закона, ако стечајни дужник или стечајни управник нису на адекватан начин заштитили предмет лизинга тако да је безбедност предмета изложена ризику.

Према члан 93в Закона о стечају о предлогу даваоца лизинга одлучује стечајни судија решењем, у року од 15 дана од дана пријема предлога. У случају укидања мера обезбеђења, односно забране извршења и намирења, стечајни судија по правноснажности тог решења објављује оглас о укидању мера обезбеђења, односно забране извршења и намирења. Давалац лизинга је у обавези да по закључку суда предујми трошкове објављивања огласа, у супротном суд ће одбацити предлог. По правноснажности решења, стечајни управник нема право да на било који начин располаже предметом лизинга, укључујући давање у закуп или оптерећивање те имовине.

Поступак извршења односи се на предају предмета лизинга, а као средство извршења примењују се правила о предаји покретних ствари, односно испражење и предаја непокретности. Према члану 41 став 1 така 3) Закона о извршењу и обезбеђењу, извод из регистра финансијског лизинга представља извршну исправу, и извршење на основу извода из регистра финансијског лизинга спроводи се само на предмету лизинга.

Извршна исправа може да буде и потписани записник о споразуму уговорних страна који има снагу судског поравнања из члана 30 Закона о финансијском лизингу.

Стечајни судија може, на предлог стечајног управника, и пре одлуке о банкротству, односно усвајања плана реорганизације, да наложи предају даваоцу лизинга предмета лизинга који није од кључног значаја за реорганизацију стечајног дужника.

Стечајни управник уколико процени да није целисходно да предмет лизинга задржава до одлуке о банкротству односно до потврђивања и усвајања плана реорганизације јер рате лизинга које доспевају након отварања стечајног поступка представљају обавезу стечајне масе и процени да то представља непотребно оптерећење за стечајну масу може да предложи стечајном судији да се изда налог за предају даваоцу лизинга, уколико предмет лизинга није од кључног значаја за реорганизацију.

III Поступак стечаја над примаоцем лизинга – временски период након доношења одлуке о банкротству:

У случају одлуке о банкротству, давалац лизинга има право на излучење предмета лизинга, а стечајни судија без одлагања одлучује о излучном захтеву. Ако је излучни захтев усвојен, стечајни управник је дужан да преда предмет лизинга даваоцу лизинга без одлагања, а најкасније у року од 30 дана од доношења решења одлуке о банкротству, у супротном давалац лизинга има право да захтева повраћај државине и извршење на предмету лизинга у складу са уговором односно законом.

Изузетно, стечајни судија може, на предлог стечајног управника и уз сагласност одбора поверилаца, одбити излучни захтев и одредити исплату пуног уговореног износа лизинг накнаде. Уколико таква исплата не буде извршена у року од 30 дана од доношења одлуке о банкротству, давалац лизинга има право да захтева повраћај државине и извршење на предмету лизинга у складу са уговором односно законом.

IV Поступак стечаја над примаоцем лизинга – временски период након потврђивања плана реорганизације:

У случају реорганизације, стечајни дужник односно стечајни управник је дужан да предмет лизинг преда даваоцу лизинга у року од осам дана од дана потврђивања усвојеног плана реорганизације, уколико усвојени план реорганизације не предвиђа наставак коришћења предмета лизинга и плаћање лизинг накнада у складу са уговором о лизингу.

Ако стечајни дужник односно стечајни управник не изврши предају предмета лизинга, односно не извршава обавезе из уговора о лизингу након потврђивања усвојеног плана реорганизације, давалац лизинга има право да захтева повраћај државине и извршење на предмету лизинга у складу са уговором односно законом.

Коришћена Законска регулатива:

- Закон о стечају („Службени Гласник РС“ бр. 104/99, 99/2011. – др. закон, 71/2012 – УС, 83/2014, 113/2017, 44/2018 и 95/2018)
- Закон о финансијском лизингу („Службени гласник РС“, бр. 55/2003, 61/2005, 31/2011 и 99/2011 – др. закони)
- Закон о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање („Сл. Гласник РС“, бр. 15/2015 и 44/2018 – др. закон)
- Закон о извршењу и обезбеђењу („Сл. гласник РС“, бр. 106/2015, 106/2016 – аутентично тумачење, 113/2017 – аутентично тумачење, 54/2019 и 9/2020 – аутентично тумачење)

**Синиша Недељковић, вршилац функције председника
Привредног суда у Пожаревцу
Рад припремљен за вебинар “Поступање стечајног управника
при наплати и отпису потраживања стечајног дужника”
23.05.2023. године**

Поступање стечајног управника при наплати и отпису потраживања стечајног дужника

Позитивно правни прописи:

- Закон о стечају („Службени гласник РС“, број 104/2009, 99/2011-др. Закон, 71/2012-УС, 83/2014, 113/2017, 44/2018, 95/2018);
- Правилник о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом („Службени гласник РС“, број 62/2018) - Национални стандард број 2 и 5;
- Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, бр.29/78, 39/85, 45/89-Одлука УСЈ, 57/89 и “Службени лист СРЈ“, бр.31/93);
- Закон о рачуноводству („Службени гласник РС“, бр.73/19, 44/21-други пропис);
- Закон о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“, бр.106/2015,и 10/2023 –други закон);
- Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр.72/2011, 49/2013 – Одлука УС РС, 74/2013 – Одлука УС РС, 87/2018, 18/2020 и 10/2023-други закон).

Разматрајући поступање стечајног управника при наплати и отпису потраживања стечајног дужника морамо поћи од основног циља стечаја који је одређен Законом о стечају, а то је најповољније колективно намирење стечајних поверилаца остваривањем највеће могуће вредности стечајног дужника, односно његове имовине. Ради остварења овог циља, у случају да се поступак стечаја спроводи банкротством, поред уновчења имовине стечајног дужника ради формирања стечајне масе која служи за намирење стечајних поверилаца, значајна активност стечајног управника се огледа у наплати потраживања које стечајни дужник има према својим дужницима.

Потраживања као део имовине - Под имовином у праву подразумева се, у најопштијем смислу, скуп свих права и обавеза којима је титулар једно физичко или правно лице. Економски приступ имовину посматра искључиво као скуп свих права - права својине и других стварних права, потраживања, интелектуална права и права индустријске својине и друго. У том смислу, привредно друштво је титулар своје имовине, односно имаца права садржаних у тој имовини.

Структура имовине је приказана у активи биланса стања, где је имовина подељена на материјална средства, некретнине постројења и опрема; дугорочни

финансијски пласмани; залихе, потраживања; новац и новчани еквиваленти. У пасиви биланса стања приказани су извори финансирања имовине – сопствена и позајмљена средства.

Потраживање је имовинско-правни однос у коме поверилац стиче право према дужнику да оствари одређену корист, која се може остварити наплатом потраживања, најчешће у новцу али и у неком другом неновчаном облику имовине (ствари) или пружањем услуге (чинидбе).

Наплата потраживања представља скуп радњи које предузима поверилац ради испуњења обавезе (најчешће новчане) од стране дужник.

Стечајна маса је целокупна имовина стечајног дужника у земљи и иностранству на дан отварања стечајног поступка, као и имовина коју стечајни дужник стекне током стечајног поступка (члан 101. став 1. Закона о стечају). Стечајну масу чине и сва новчана средства која ће стечајну управник наплатити у току спровођења стечајног поступка од дужника стечајног дужника. Уновчење стечајне масе представља скуп правних и фактичких радњи којима се имовина стечајног дужника претвара у новац.

Утврђивање потраживања стечајног дужника према својим дужницима је део активности стечајног управника одмах након отварања поступка стечаја и ступања у посед стечајног дужника у фази пописа имовине и анализе материјално-финансијске документације којом располаже стечајни дужник. Честа је ситуација да је књиговодствена документација стечајног дужника несређена, да није уредно вођено књиговодство, да нису редовно сачињавани и достављани финансијски извештаји, односно карактеристично је за стечајног дужника непостојање валидне имовинско правне документације за имовину која чини стечајну масу. Попис обавеза и потраживања сачињава стечајни управник или пописна комисија коју именује стечајни управник, што је у зависности од обимности и квалитета материјално-финансијске документације и имовине којом располаже стечајни дужник. При именовању пописне комисије стечајни управник се мора руководити стручности лица која тај попис обављају, тако да је пожељно да тај задатак обављају стручна лица из реда књиговођа и судских вештака а пожељно да се потребне информације прибављају од бивших запослених радника стечајног дужника који су обављали књиговодствене и финансијске послове.

Књиговодствена документација на основу којих се врши попис потраживања су:

- Бруто биланси односно закључни лист на дан отварања стечајног поступка;
- Аналитичке евиденције – картице по сваком дужнику;
- Рачуноводствене исправе на основу којих су сачињене аналитике евиденције (фактуре, изводи пословних банака, књижна задужења, књижна одобрења, уговори, изводи отворених ставки и друго);

У пракси је чест случај да садржај у пословним књигама не прате адекватне и потпуне рачуноводствене исправе, што доводи до непотпуног сагледавања врсте и висине потраживања стечајног дужника. Такође, често се дешава да је материјално финансијска документација стечајног дужника непотпуна и

несређена, под изговором да је стечајни дужник претрпео штету у виду пожара или поплава, те да је то разлог што таква документација недостаје. Основни задатак стечајног управника је и проналажење имовине стечајног дужника која није била евидентирана у књиговодственој евиденцији, што утиче на повећање стечајне масе.

Стечајни управник је дужан да састави Листу дужника стечајног дужника (члан 108. Закона о стечају), која садржи следеће податке:

1. Пословно име дужника, односно имену уколико је физичко лице, МБ, ПИБ, адресу, текући рачун и контакт адресу;
2. Износ дуга, са назнаком главног дуга и износом обрачунате затезне камате на дан отварања стечаја;
3. Правни основ потраживања;
4. Ознаку да ли је наведено потраживање на било који начин обезбеђено;
5. Датум доспећа наведеног потраживања, што је од значаја за утврђење евентуалне застарелости потраживања и оцене од стране стечајног управника о наплативости таквог потраживања. При том, треба имати у виду застој потраживања који траје годину дана од дана отварања стечаја (члан 86 став 2 Закона о стечају)

Листа дужника стечајног дужника заједно са пописом друге имовине стечајног дужника треба да омогући што прецизније утврђивање активе стечајног дужника. Законом није прописан рок за испуњење ове обавезе, али ако се има у виду да се попис имовине има извршити у року од 30 дана од дана именовања стечајног управника а део тог пописа чине и дужници, онда исти рок треба применити и на састављање листе дужника. Циљ што брже идентификације дужника стечајног дужника је двострук: прво, да се што пре утврди да ли стечајни дужник има незнатну имовину и друго, списак дужника се користи за сачињавање почетног стечајног биланса и извештаја о економско финансијском положају стечајног дужника. Образац за сачињавање листе дужника стечајног дужника садржан је у Правилнику о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом („Службени гласник РС, бр. 62/2018) – Национални стандард 2 (образац 2), а попис имовине стечајног дужника обавља се по Националном стандарду број 2.

Попис потраживања након отварања стечајног поступка је од значаја за утврђивање укупног потраживања које стечајни дужник има према својим дужницима. Након пописа, стечајни управник ће позвати дужнике ради сравњења односно усаглашавања међусобних обавеза и потраживања уз обавезно достављање обавештења о покретању поступка стечаја и упућивање позива да се доспела дуговања измире у најкраћем року, под претњом покретања поступка ради принудне наплате потраживања.

Потраживање стечајног дужника према својим дужницима чини стечајну масу и из њене вредности, након наплате потраживања, односно уновчења, намирују се трошкови стечајног поступка, обавезе стечајне масе и стечајни повериоци.

Потраживања стечајног дужника могу бити новчана или неновчана, обезбеђена или необезбеђена, наплатива, делимично наплатива и ненаплатива. Потраживања се сврставају у обртна средства стечајног дужника.

Даном отварања стечајног поступка неновчана потраживања стечајног дужника изражавају се у новчаној вредности (члан 81. став 2. Закона о стечају) док се потраживања у иностраној валути обрачунавају у динарској противвредности према званичном средњем курсу Народне банке Србије на дан отварања стечајног поступка (члан 81. став 3. Закона о стечају).

Процена потраживања – у складу са Националним стандардом број 2, након извршеног пописа потраживања, стечајни управник је дужан да сам или уз ангажовање стручних лица економске струке (вештаци, ревизори) изврши процену потраживања, односно да утврди ликвидациону вредност сваког појединачног потраживања. Ликвидациона вредност потраживања представља новчани износ који ће се наплатити у разумном року, умањен за износ трошкова наплате (трошкови ангажованог адвоката, судске таксе, трошкови јавног извршитеља, вештачења, трошкови платног промета, поште...).

Закон о рачуноводству у члану 9. став 2. дефинише рачуноводствену исправу као писани документ или електронски запис о насталој пословној промени, која обухвата све податке потребне за књижење у пословним књигама тако да се из рачуноводствене исправе недвосмислено може сазнати основ, врста и садржај пословне промене.

Приликом процене потраживања, нарочиту пажњу треба поклонити уредности материјално-финансијске документације којима се доказује потраживање. Уколико је то фактура као рачуноводствена исправа, треба утврдити да ли постоји документација која прати фактуру, као што је уговор, отпремница, радни налог, превозница и други документи којима се доказује да је фактурисана роба испоручена, односно фактурисана услуга извршена. Такође је потребно утврдити да ли за фактурисану робу/услугу постоји књижно одобрење, односно задужење, изводи отворених ставки о усаглашавању стања и друге исправе којима се врши корекција износа потраживања.

Потребно је утврдити да ли постоје инструменти обезбеђења потраживања (менице, залог, хипотеке, уговор о јемству), да ли је покренут поступак принудне наплате потраживања (извршни или парнични поступак), да ли постоји извршна исправа (правноснажно и извршно решење о извршењу или пресуда донета у парничном поступку), да ли је рачун дужника у блокади а ако јесте колико дуго траје блокада, да ли је наступила застарелост потраживања, да ли је над дужником покренут поступак добровољне или принудне ликвидације, стечајни поступак или је дужник своје односе са повериоцима уредио планом реорганизације. Наведене околности утичу на процену ликвидационе вредности потраживања односно директно утичу на процену наплативости потраживања.

Стечајни управник је дужан да у року од 30 дана од дана преузимања имовине и права стечајног дужника састави почетни стечајни биланс у коме ће навести и упоредити активу и пасиву стечајног дужника. Почетни стечајни биланс,

извештај о економско финансијском положају стечајног дужника са проценом могућности реорганизације подноси се суду 5 дана пре одржавања првог поверљачког рочишта. На тачност података у почетном стечајном билансу од великог је утицаја правилно и савесно вршење процене вредности потраживања од стране стечајног управника.

Наплата потраживања – Поступак наплате потраживања од дужника стечајног дужника започиње слањем дописа којим се дужници обавештавају да је покренут поступак стечаја и којим се позивају да у одређеном року измире доспела дуговања према стечајном дужнику. То обавештење по својој природи треба да представља и опомену пред утужење, односно обавештење треба да садржи упозорење дужнику да ће се, уколико се обавеза не измири у остављеном року, покренути поступак принудне наплате потраживања.

Могуће је да се дужници не слажу са стањем дуга, да поседују доказе да су потраживање измирили или да је облигација престала на други начин, да имају противпотраживање или да пак истичу приговор застарелости потраживања. Уколико истичу да дуг није у висини како је то садржано у опомену, приступа се усаглашавању књиговодственог стања.

Наплата потраживања може да буде добровољна, принудним путем у поступку извршења када стечајни дужник располаже веродостојном или извршном исправом, меницом, банкарском гаранцијом или у парници уколико се ради о накнади штете, побојним парницама или у другим случајевима када за наплату потраживања није могуће иницирати извршни поступак. Добровољну наплату потраживања не прате велики трошкови и омогућава да се у кратком року обезбеде новчана средства за даље вођење стечајног поступка.

Анализом пословних књига стечајног дужника могу се констатовати разни пропусти у пословању односно вођењу пословних књига, као што је уступање без правног основа или противчинице, спровођење различитих врста компензација непосредно пре покретање поступка стечаја, поравнања и слично а све на штету стечајног дужника. Такође, могу се појавити бројене фиктивне услуге у издатим рачунима без доказа да су те услуге извршене као и бројна фиктивна роба без доказа о испоруци исте. Бројни су примери да у књиговодственој документацији стечајног дужника постоји евидентирано потраживање према трећим лицима, а када се покрене парница и поступак принудне наплате, ти дужници достављају доказе да је обавеза измирена или престала на други начин. Све то има за последицу стварање великих трошкове које падају на терет стечајног дужника.

Принудна наплата потраживања - Из различитих објективних разлога некада није могуће покренути све поступке принудне наплате потраживања одједном, уколико не дође до добровољног измирења, те у таквим ситуацијама треба сачинити план наплате потраживања, односно приступити наплати најпре потраживања од дужника којима прети блокада рачуна, покретање поступка ликвидације или стечаја, као и потраживања која су пред истеком рока застарелости. Покретањем поступка пред судом има за последицу прекид рока застарелости.

Такође, треба водити рачуна и о висини потраживања и могућности да се у што краћем року дође до новчаних средстава која би чинила стечајну масу из које се подмирују трошкови стечајног поступка.

Најчешће наплата потраживања се спроводи у парничним поступцима, било да су исти иницирани самом тужбом или по приговору на решење о извршење по основу веродостојне исправе. Оваква наплата потраживања носи са собом високе трошкове везане за судске таксе, накнаде адвокатима, трошкове вештачења и други трошкови извођења доказа. Успех у парници је везан за доказе којима располаже стечајни дужник а то је пре свега материјално финансијска документација и тачност и уредност исте, као и остали докази којима се доказује основ и висина потраживања.

Веродостојне исправе по Закону о извршењу и обезбеђењу (члан 52) јесу:

- 1) меница и чек домаћег или страног лица, са протестом ако је потребан за заснивање потраживања;
- 2) извод из Централног регистра хартија од вредности о стању на рачуну законитог имаоца обвезница или инструмента тржишта новца (трезорски, благајнички и комерцијални записи) и одлука о њиховом издавању;
- 3) рачун домаћег или страног лица, са отпремницом или другим писменим доказом о томе да је извршни дужник обавештен о његовој обавези;
- 4) извод из пословних књига о извршеним комуналним или сродним услугама;
- 5) обрачун или извод из пословних књига за потраживање таксе за јавни медијски сервис;
- 6) јавна исправа која ствара извршиву новчану обавезу;
- 7) банкарска гаранција;
- 8) акредитив;
- 9) оверена изјава извршног дужника којом овлашћује банку да с његовог рачуна пренесе новчана средства на рачун извршног повериоца;
- 10) обрачун камате са доказом о основу доспелости и висини потраживања;
- 11) привремена или окончана ситуација о извршеним грађевинским радовима;
- 12) обрачун о награди и накнади трошкова адвоката.

Као веродостојне исправе по Закону о парничном поступку (члан 455) сма-трају се:

- 1) јавне исправе;
- 2) приватне исправе на којима је потпис обвезника оверио орган надлежан за оверавање;
- 3) менице и чекови са протестом и повратним рачуном ако су они потребни за заснивање захтева;
- 4) изводи из оверених пословних књига;
- 5) фактуре;
- 6) исправе које по посебним прописима имају значај јавних исправа.

Платни налог издаће суд иако тужилац у тужби није предложио издавање платног налога, а испуњени су сви услови за издавање платног налога.

Ако на основу веродостојне исправе може да се тражи извршење у складу са законом којим се уређује извршење и обезбеђење, суд ће да изда платни налог само ако тужилац учини вероватним постојање правног интереса за издавање платног налога.

Треба напоменути да подношење тужби у циљу заштите имовине стечајног дужника, односно наплате потраживања од дужника стечајног дужника не представља радњу од изузетног значаја (Билтен судске праксе Привредног апелационог суда број 3/19).

Могуће је да у парницама које је покренуо стечајни дужник против својих дужника буде истакнут приговор ради пребијања од стране туженог, односно ситуација да је дужник уједно и поверилац стечајног дужника, те да у таквој парници истакне приговор да има потраживање према стечајном дужнику. За успех оваког приговора ради пребијања је од значаја чињеница, најпре да је тужени у тој парници поверилац стечајног дужника, да је пре подношења предлога за покретање стечајног поступка стекао право на пребијање свог потраживања према стечајном дужнику са потраживањем стечајног дужника према њему и да је до истека рока за пријаву потраживања суду доставио пријаву на целокупан износ потраживања и изјаву о пребијању (члан 82. став 2. Закона о стечају). Одредбом члана 83 став 1 Закона о стечају, предвиђено је да пребијање није допуштено: 1) ако је стечајни поверилац потраживање стекао у последњих 6 месеци пре дана подношења предлога за покретање стечајног поступка, а стечајни поверилац је знао или је морао знати да је дужник неспособан за плаћање или да је презадужен; 2) ако су се услови за пребијање стекли правним послом или другом правном радњом која се може побити. У том парничном поступку, по истакнутом приговору пребијања од стране стечајног повериоца као туженог, парнични суд би утврдио потраживање стечајног дужника, затим утврдио потраживање стечајног повериоца и након тога потраживање пребио, до висине мањег потраживања.

Уколико би стечајни дужник поднео тужбу против стечајног повериоца, који је уједно и дужник стечајног дужника а ради наплате потраживања у погледу кога је поверилац поднео изјаву о пребијању по одредби члана 81 став 1 и 2 Закона о стечају, које пребијање стечајни управник није прихватио, стечајни поверилац би у том поступку могао успешно истицати приговор пребијања, уколико је исти оспорен у стечају, супротно члану 83 став 1 Закона о стечају. У том парничном поступку по истакнутом приговору пребијања од стране стечајног повериоца као туженог, парнични суд би утврдио потраживање стечајног дужника, затим би утврдио потраживање стечајног повериоца и након тога потраживања би пребио до висине мањег потраживања. На основу овакве пресуде, нужно је исправити и коначну листу потраживања, тако што би признато потраживање стечајном повериоцу било умањено за износ који је стављен у пребој. (Билтен Привредног апелационог суда број 4/15).

Стечајном дужнику није дозвољено да истиче компензациони приговор у парничном поступку, јер на тај начин погодује стечајном повериоцу у односу на остале стечајне повериоце. Ово стога што би истицање компензационог приговора од стране туженог-стечајног дужника, довело до неравномерног намирења стечајних поверилаца, што није у складу са начелима стечајног поступка, прописаним чланом 2 и 3 Закона о стечају. Истицањем приговора ради пребијања од стране стечајног дужника довело би до погодовања тужиоцу као стечајном повериоцу, тако што би му за износ компензационог приговора потраживање било признато и био би намирен 100% и то пре главне деобе, пре осталих стечајних повериоца и у проценту већем од процента намирења осталих стечајних поверилаца. (Решење Привредног апелационог суда Пж.1502/19 од 13.11.2020.године).

Наплата потраживања стечајног дужника у парничним поступцима захтева знатна новчана средства и продужава трајање стечајног поступка а исход поступка у свему зависи од тачности и ажурности материјално финансијске документације са којом располаже стечајни дужник.

Битно је нагласити да је стечајном управнику потребна сагласност одбора поверилаца у ситуацији када се ради о предлогу за закључење судског поравнања, уколико би то имало за последицу значајнију корекцију потраживања стечајног дужника у погледу главног дуга или камате, с обзиром да по својој правно природи поравнање подразумева међусобно попуштање парничних странака у погледу захтева о којима се расправља пред судом. Поравнање, као и свака судска одлука има снагу извршне судске исправе.

Продаја потраживања – потраживања стечајног дужника од својих дужника могу бити предмет продаје или уступања стечајним повериоцима ради намирења. Најчешћи случај продаје потраживања је кроз продају стечајног дужника као правог лица, док су ретки случајеви продаје самог потраживања имајући у виду квалитет таквих потраживања који се огледа у могућности наплате. Пре продаје или преноса потраживања на повериоце ради намирења потраживања стечајних поверилаца, неопходно је извршити процену таквих потраживања од стране судских вештака или ревизора. Продају потраживања, као и продају имовине стечајног дужника, својим решењем дужан је да констатује стечајни судија у смислу одредбе члана 133. став 13. Закона о стечају. У сваком случају када дође до уновчења појединих делова имовине стечајног дужника, било покретне, било непокретне и било да се ради о потраживању, стечајни судија увек доноси решење којим се констатује да је продаја извршена, а по потреби налаже одговарајућем регистру упис права својине, брисање терета, односно упис других права стечених продајом. (Билтен судске праксе Привредног апелационог суда број 3/19).

У фази исплате по правноснажном решењу о главној деоби ради намирења стечајних поверилаца, стечајни дужник који има потраживање према стечајном повериоцу као дужнику и води или не води извршни поступак за наплату

потраживања, може спровести извршење на новчаном потраживању извршног дужника пленидбом и преносом потраживања ради намирења извршног повериоца у складу са одредбама Закона о извршењу и обезбеђењу (предлогу за извршење ради намирења новчаног потраживања на новчаном потраживању извршног дужника).

Отпис потраживања –

Одредбом члана 344. став 1. Закона о облигационим односима («Службени лист СФРЈ», бр. 29/78, 39/85, 45/89 - Одлука УСЈ, 57/89 и «Службени лист СРЈ», бр. 31/93) прописано је да обавеза престаје кад поверилац изјави дужнику да неће тражити њено испуњење и дужник се са тим сагласи.

Стечајни управник ће приступити отпису потраживања уколико се наплата није могла остварити ни принудним путем. И поред предузетих активности од стране стечајног управника у циљу утврђења и наплате потраживања од својих дужника, честе су ситуације у пракси да се потраживање не може наплатити нити уновчити, те је стечајни управник принуђен да врши отпис одређеног потраживања. За ту радњу, као радњу од изузетног значаја (члан 28. Закона о стечају), по правилу, стечајни управник је дужан да прибави сагласност Одбора поверилаца. Међутим, то не мора значити да је за сваки отпис потребна сагласност Одбора. Пре свега мора се поћи од висине потраживања које је предмет отписа, степена извесности наплате тог потраживања, од висине стечајне масе, односно од процене да ли се ради о ситуацији у којој би такав отпис имао или би могао имати значајан утицај или последице на стечајну масу, односно да ли је реч о располагању знатније вредности која значајнине утичу на стечајну масу. При тој процени, морају се узети у обзир и трошкови вођења поступка принудне наплате, што у еквиваленту са извесношћу наплате морају бити одлучујући фактор за отпис потраживања. Уколико се нађе да се ради о радњи од изузетног значаја у смислу одредбе члана 28. став 1. Закона о стечају, неопходно је да се о истој обавести стечајни судија и добије сагласност одбора поверилаца. Сагласно одредби из става 8. члана 28. Закона о стечају сматраће се да је одбор поверилаца сагласан са радњом ако није реаговао у року од 8 дана од дана пријема обавештења било оспоравањем предложене радње или предлагањем друге радње. (Билтен судске праксе Привредног апелационог суда број 3/19). Ово значи да ћутање одбора поверилаца значи доношење позитивне одлуке. Постоје два начина на које одбор може да реагује уколико не жели да се примени законска претпоставка сагласности, и то: да оспори предложену радњу, односно да одбије захтев за давање сагласности на предложену радњу или да предложи неку другу радњу што фактички представља одбијање давања сагласности.

У сваком случају, отпис потраживања треба да буде изузетак у поступању стечајног управника и истом прибегавати када се исцрпе сва могућа правна средства усмерена на наплату потраживања.

Светлана Пандуров, стечајни управник
Рад припремљен за вебинар: “Поступање стечајног управника
при наплати и отпису потраживања стечајног дужника”
23.05.2023.

Поступање стечајног управника при наплати и отпису потраживања стечајног дужника

Правни оквир који обухвата права и обавезе стечајног управника у стечајном поступку представљају Закон о стечају („Сл. гласник РС“ бр.104/2009,99/2011-др.закон, 71/2012-одлука УС, 83/2014,113/2017,44/2018 и 95/2018), Правилник о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом („Сл. гласник РС“ бр.62/2018) и Кодекс етике за стечајне управнике („Сл. гласник РС“ бр.11/2010).

Поступање стечајног управника које се односи на наплату и отпис потраживања стечајног дужника спада у ред најделикатнијих и најсложенијих обавеза стечајног управника у читавом току стечајног поступка јер наилази на низ проблема и препрека од чијег превладавања зависи успешно спровођење поступка стечаја у смислу што боље наплате потраживања поверилаца.

АКТИВНОСТИ СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА РАДИ НАПЛАТЕ ПОТРАЖИВАЊА СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

1. ПОПИС ИМОВИНЕ

По пријему решења о отварању стечајног поступка једна од првих активности стечајног управника јесте улазак у посед стечајног дужника ради преузимање стечајне масе. У оквиру преузимања имовине стечајног дужника у циљу формирања стечајне масе, стечајни управник од овлашћених лица стечајног дужника, пуномоћника и лица која за стечајног дужника врше финансијске послове и послове ревизије преузима рачуноводствене исправе, пословне књиге, печате, кључеве и шифре као и приступ рачуноводственом софтверу. Из ове документације стечајни управник може стећи први увид у постојање потраживања стечајног дужника према трећим лицима.

У року од 10 дана од дана именовања, стечајни управник је дужан да започне попис имовине стечајног дужника и оконча њено пописивање у року од 30 дана од дана именовања. Попис и процена имовине служе стечајном управнику за израду извештаја о економско-финансијском положају стечајног дужника за прво поверилачко рочиште али се њихов значај протеже на цео стечајни

поступак. Пописом имовине су, поред пописа непокретне и покретне имовине, залиха и биолошких средстава, готовине и готовинских средстава, обухваћена и потраживања стечајног дужника. У наведеном циљу стечајни управник именује пописну комисију или, у зависности од сложености стечаја, и више њих. Пописна комисија попис потраживања базира на материјално-финансијској документацији стечајног дужника.

2. ПРОЦЕНА НАПЛАТИВОСТИ ПОТРАЖИВАЊА

Стечајни управник, сходно чл.108.Закона о стечају, **составља листу дужника стечајног дужника**, са подацима из чл.107.Закона о стечају(пословно име, седиште односно пребивалиште, износ потраживања са одређивањем главног дуга и обрачуном камата, правни основ потраживања, стварима на којима постоји различно или излучно потраживање) и процентом наплативости потраживања. Одређивање степена наплативости потраживања односно утврђивање ликвидационе вредности потраживања је веома тешко прецизније одредити у овој раној фази стечајног поступка. Разлози се најчешће односе на недостатак и неажурно вођење књиговодствене документације од стране стечајног дужника, а често и опструкције од стране лица која су обављала стручне послове за стечајног дужника и која у обавези да стечајном управнику доставе књиговодствену и другу документацију по отварању стечајног поступка. На процену степена наплативости утичу и застарелост потраживања, постојање извршне или веродостојне исправе, судски поступци, ликвидност дужника стечајног дужника и др.

Застарелост потраживања је обавезан елеменат који се узима у обзир приликом анализе наплативости потраживања. У пракси је ово најчешћи узрок ненаплативости потраживања имајући у виду да је стечајни дужник често привредно неактиван више година пре покретања стечајног поступка. Међутим, овде треба посебно имати у виду одредбу чл.86.ст.2 Закона о стечају по којој застарелост потраживања стечајног дужника према његовим дужницима застаје даном покретања стечајног поступка и не тече годину дана од дана отварања стечајног поступка, чиме се практично рок застарелости потраживања према дужницима стечајног дужника продужава на четири године од дана доспећа дуга за наплату.

Имајући у виду да стечајни управник није у могућности да сагледа све поменуте аспекте који утичу на процену степена наплативости потраживања у законом датом кратком року (до предаје ЕФИ-ја),то може узроковати нереално одређен степен наплативости потраживања који се евидентира у ЕФИ-ју, а то има даље импликације на ефекат читавог стечајног поступка.

Уколико је степен наплативости потраживања одређен нереално високо а у каснијем ток стечајног поступка се испостави да су потраживања ипак ненаплатива, иста ће бити потребно отписати, уз све проблеме које тај поступак носи, о којима ће касније бити речи.

Ако је пак степен наплативости потраживања одређен прениско (што је у пракси чешћи случај), то може утицати на одлуку Скупштине поверилаца на првом поверилачком рочишту приликом изјашњавања о начину окончања стечајног поступка. Скупштина поверилаца може изгласати банкрот услед нереалне слике о величини стечајне масе настале због исказаног ниског процента наплативости потраживања стечајног дужника која су реално наплатива а имају значајнији утицај на висину стечајне масе.

3. НАПЛАТА ПОТРАЖИВАЊА

По завршеном попису, стечајни управник стиче прва сазнања која су потраживања наплатива, па креће у поступак њихове наплате где му стоје на располагању различите радње.

А) НЕФОРМАЛНИ ПОСТУПЦИ

Пре свега треба успоставити непосредне контакте са законским заступником дужника, његовим пуномоћницима и другим овлашћеним лицима дужника до којих стечајни управник може доћи, ради покушаја вансудске наплате потраживања. Искуства говоре да ово може да буде врло ефикасан начин наплате потраживања.

Случај из праксе: Дужник стечајног дужника је инострано правно лице које је солвентно и дуг је неспоран. Пре покретања стечајног поступка стечајни дужник је безуспешно покушавао да наплати дуг, извршни поступак нити парницу није покретао. Лични контакт за законским заступником дужника је био тешко остварив (ради се о великој иностраној фирми) Ја по писменим опоменама стечајног управника, дужник се није оглашавао. Стечајни управник ступио у контакт са адвокатом са подручја на којем се налази седиште дужника. Уз сагласност стечајног судије га је као стручно лице - адвоката ангажовао у поступку наплате потраживања. *Ово потраживање је наплаћено у целисти и ефикасно - у року од 7 дана од дана ангажовања адвоката. У супротном, стечајни дужник би морао да води судски спор пред иностраним судом уз велике трошкове и дуго трајање поступка.*

Када је постојање дуга неспорно али постоји неусаглашеност стања пословних књига, потребно је, по усаглашавању стања, закључити споразум са дужником којим ће се дефинисати висина, рокови и начин измирења дуга. У пракси дужник често условљава добровољну исплату дуга извесним попуштањима - плаћање на рате, отпис камате делимично или у целисти и сл. Споразум са дужником омогућава да стечајни управник прихвати неке од услова којима се дуг умањује или одлаже његово плаћање, што представља боље и целисходније решење од вођења скупих и дугих судских поступака. Код исплате дуга на рате, мишљења сам да треба уговорити што краће рокове, као и да је, за умањење дуга као вида отписа дела потраживања и других видова попуштања којима се умањује дуг, неопходна је сагласност одбора поверилаца, под условима о којима ће касније бити речи.

Споразум се закључује у писменој форми и има правну снагу уговора на основу којег се касније може покренути парнични поступак ради наплате дуга.

Б) СУДСКИ ПОСТУПЦИ

Уколико ови неформални поступци не уроде плодом, стечајном управнику стоје на располагању формални поступци: слање позива за исплату дуга, опомена пред утужење или предлог за извршење на основу извршне или веродостојне исправе, парнични поступак. Ваља напоменути да се покретање судског поступка не сматра радњом од изузетног значаја у смислу чл.28.ст.1.Закона о стечају.

Уколико се у документацији стечајног дужника налази извршна исправа (правноснажна судска одлука, судско поравнање, уговор о хипотеци идр.) или веродостојна исправа (рачун са потврдом о пријему, меница, чек, банкарска гаранција и др.) стечајни управник покреће извршни поступак којим на ефикасан начин може да наплати потраживање. У ситуацији када је дужник стечајног дужника правно лице које је активно и има средстава на рачуну, извршење се спроводи блокадом његовог рачуна код НБС и преносом на рачун стечајног дужника. Код дужника који су физичка лица, стечајни дужник ће предложити спровођење на личним примањима дужника. Но, уколико је рачун дужника - правног лица у блокади, односно уколико физичко лице нема сталних примања, извршење ће се спровести другим средствима предвиђеним Законом о извршењу и обезбеђењу. Савет је да се у том случају у предлогу за извршење не назначе средства и предмет извршења већ да се предложи извршење на целокупној имовини дужника (када о законски услови дозволе) јер стечајни управник најчешће не зна шта од имовине дужник поседује.

Стечајни управник може поднети суду тужбу са предлогом за издавање платног налога под условима из чл.455. и 456.Закона о парничном поступку. И ово је вид скраћеног судског поступка у којем суд, без одржавања рочишта, издаје налог туженом да изврши исплату дуга. Платни налог представља извршну исправу на основу које стечајни управник може касније покренути поступак извршења ради наплате дуга. Уколико суд не усвоји предлог за издавање платног налога, наставиће поступак по тужби. Треба напоменути да када се на основу веродостојне исправе може тражити извршење по Закону о извршном поступку, суд ће издати платни налог само ако тужилац учини вероватним постојање правног интереса за издавање платног налога. У супротном, суд ће тужбу одбацити. Стога је неопходно да ове правне радње предузима искључиво стручно лице - адвокат као пуномоћник стечајног дужника.

У случају да стечајни дужник не поседује документацију подобну за извршни поступак или издавање платног налога а његов дуг се може доказати другим доказним средствима, стечајни управник може поднети суду тужбу ради наплате дуга.

Проблем у погледу вођења горе наведених поступака пред судом и јавним извршитељем који се најчешће јавља је недостатак средстава на рачуну стечајног дужника потребних за вођење наведених поступака, имајући у виду обавезу уплате предујма јавном извршитељу и обавезу плаћања судских такси.

Део овог проблема се може превазићи у договору са судом у смислу одлагања плаћања судских такси (уколико суд има разумевања), док је такво решење неприхватљиво за јавне извршитеље којима се ради вођења поступка извршења, предујам мора уплатити.

Ово је само један од разлога због којих се намеће неопходност измене одредбе чл.59. ст.2 Закона о стечају у смислу повећања предујма предлагача приликом подношења предлога за отварање стечајног поступка. Наведена законска одредба утврђује да је предлагач у обавези да на име трошкова огласа, обавештавања поверилаца, ангажовања стечајног управника и обезбеђења имовине код микро правних лица уплати износ од 50.000 динара. Овако Законом лимитирани предујам је неприхватљиво низак и не омогућава стечајном управнику покриће ни најнужнијих трошкова обухваћених наведеном законском одредбом, а камоли вођење парничних и извршних поступака и других трошкова за предузимање радњи које су му стављене у надлежност и за чије спровођење сноси одговорност. О трошковима ангажовања стечајног управника који би се наплатили из предујма, сувишно је говорити.

Још један од видова наплате потраживања стечајног дужника судским путем је и побијање правних радњи стечајног дужника. Анализом прибављене књиговодствене и правне документације, стечајни управник често наилази на правне и фактичке радње или нечињење стечајног дужника којима се нарушава равномерно намирење стечајних поверилаца или оштећују повериоци, којима се поједини повериоци стављају у погоднији положај. Стечајни управник у датој ситуацији је у обавези да поднесе тужбу чијим усвајањем наведени правни посао или радња немају дејства према стечајној маси, а противник побијања је дужан да у стечајну масу врати сву стечену имовинску корист.

В) НАПЛАТА ПОТРАЖИВАЊА ПРЕБИЈАЊЕМ

Наплата потраживања стечајног дужника може се извршити и пребијањем. Пребијање потраживања (компензација) је специфична у стечајном поступку утолико што поред општих услова пребијања предвиђеним Законом о облигационим односима, морају бити испуњени и посебни услови из чл.82. Закона о стечају. Ти услови се огледају у следећем: да је стечајни дужник стекао услов за пребијање пре подношења предлога за отварање стечајног поступка, да је поверилац до истека рока за пријаву потраживања доставио суду пријаву на целокупан износ потраживања и да је уз пријаву поднео и изјаву о пребијању. У супротном, поверилац губи право на пребијање. Ова правна последица се протеже и на право на пребијање од стране стечајног дужника у каснијем току стечајног поступка. Наиме, став судске праксе је да стечајни дужник у парничном поступку против истог повериоца по тужби за утврђење оспореног потраживања не може са успехом истаћи компензациони приговор услед неиспуњавања два поменута услова из чл.82. Закона о стечају: благовремена пријава потраживања и изјава о компензацији. Иста је ситуација и приликом исплате по решењу о главној деоби: стечајни управник не може иницирати приговор пребијања имајући у виду да је коначна листа, као саставни део нацрта за главну деобу, обавезујућа за повериоце и стечајног дужника.

По пријему пријаве потраживања повериоца са изјавом о пребијању на горе на описани начин, међусобна потраживања стечајног дужника и његовог дужника се гасе до износа мањег потраживања.

4. ПРОДАЈА ПОТРАЖИВАЊА

Начин наплате потраживања стечајног дужника је и кроз продају правног лица. Продаја правног лица се врши када иста омогућује повољније намирење поверилаца од продаје појединачних делова имовине стечајног дужника, у складу са проценом овлашћеног проценитеља. У тој ситуацији врши се и процена потраживања стечајног дужника као део његове имовине (најчешће се ради о потраживањима из парница које су у току) и иста улази у укупну вредност стечајног дужника као правног лица. Како се ради о потраживањима која се нису могла наплатити до фазе поступка у којој се врши продаја правног лица (одмакла фаза стечаја) односно са потраживањима из парница са неизвесним исходом, искуство је да проценитељи одређују низак степен наплате ових потраживања те она малим делом учествују у купопродајној цени стечајног дужника као правног лица.

У стечају је могућа и продаја потраживања која се врши у складу са законским одредбама које се односе на продају имовине стечајног дужника. Мишљења сам да се овом начину наплате потраживања може приступити у ситуацији када би, на пример, на наплату требало дуго чекати услед трајања парничног поступка или је пак наплата по извршој исправи неизвесна, што све продужава трајање стечајног поступка, увећава његове трошкове и тиме умањује стечајну масу. Овај начин наплате потраживања се најређе среће имајући у виду да се ради о ниској извесности наплате.

5. ОТПИС ПОТРАЖИВАЊА

У ситуацији када је неко потраживање остало ненаплативо и поред предузимања свих расположивих радњи у циљу наплате, стечајни управник ће извршити отпис тога потраживања. За отпис потраживања, уколико се ради о радњи од изузетног значаја из чл.28.Закона о стечају, потребно је да стечајни управник писменим путем обавести стечајног судију и прибави сагласност одбора поверилаца. Сматраће се да је одбор поверилаца сагласан ако није реаговао у року од 8 дана од дана пријема обавештења оспоравањем или предлагањем друге радње.

Једно од постављених питања у пракси је како поступити са потраживањима која је стечајни управник у ЕФИ-ју означио као наплатива 100% (нпр. није прошло 3 године од доспећа дуга, дужник је солвентан) а у каснијем току поступка се утврди да је у погледу истог вођен судски поступак и исто је оспорено правноснажном судском одлуком, па самим тим је ненаплативо? Да ли је за отпис овог потраживања потребна сагласност одбора поверилаца имајући у виду да је исто у ЕФИ-ју означено као наплативо и самим тим део имовине стечајног дужника?

Спорна је и супротна ситуација: Да ли је за отпис потраживања која су у ЕФИ-ју означена као ненаплатива потребна сагласност одбора поверилаца имајући у виду да не чине имовину стечајног дужника?

Мишљења сам да се при одговору на ова питања треба руководити одредбом чл. 28. Закона о стечају који се односи на радње од изузетног значаја тако што се не сматра сваки отпис потраживања радњом од изузетног значаја, већ то зависи од конкретних околности - да ли то потраживање има или може имати значајан утицај или последице на стечајну масу. При том треба узети у обзир конкретне услове предметног стечаја - величину стечајне масе, висину потраживања чији се отпис тражи, могућност наплате потраживања и сл. Дакле, у горе наведеном примеру, уколико је потраживање оспорено правноснажном судском одлуком оно нема утицаја на стечајну масу, те за отпис истог није потребна сагласност одбора поверилаца. Но, као доказ основаности отписа потраживања, мишљења сам да је одбору поверилаца потребно доставити правноснажну судску одлуку.

Супротно од тога, уколико се током стечајног поступка испостави да је потраживање, означено у ЕФИ-ју као ненаплативо, у ствари наплативо и то у висини која би могло имати значајан утицај на стечајну масу, отпис таквог потраживања сматрао би се радњом од изузетног значаја за чије предузимање је потребна сагласност одбора поверилаца.

Но, савет је да је, опреза ради, боље затражити сагласност одбора поверилаца него да се питање отписа потраживања појави као спорно имајући у виду да стечајни судије на њему најчешће инсистирају.

6. ПРЕНОС ПОТРАЖИВАЊА

Преносу потраживања се приступа када је стечајни управник исцрпео све претходно описане могућности наплате потраживања а исте су остале без успеха укључујући и захтев одбору поверилаца за давање сагласности за отпис потраживања.

У ситуацији када отпис потраживања представља радњу од изузетног значаја а одбор поверилаца није дао сагласност на отпис потраживања (које је ненаплативо), стечајном управнику остаје могућност да изврши пренос потраживања на стечајне повериоце.

7. НАПЛАТА ПОТРАЖИВАЊА НАСТАЛИХ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Потраживања стечајног дужника могу настати и током трајања стечајног поступка. У циљу завршетка започетих послова стечајни управник је понекад у прилици да настави са процесом производње или другом делатношћу стечајног дужника у ком циљу закључује нове уговоре и врши друге правне и фактичке радње.

Најчешћи случај настанка потраживања у току стечајног поступка је давање у закуп непокретне или покретне имовине стечајног дужника.

Сви ови послови су веома корисни јер воде увећању стечајне масе али им треба прићи веома опрезно. Ово се посебно односи на закуп непокретности. Пракса је показала да стечајни управници понекад не воде довољно рачуна о елементима овог уговора, већ га закључују тако што га сами састављају или користе неке опште обрасце до којих могу доћи. Но, ради се о веома специфичном уговору по својој правној природи а посебно имајући у виду посебне околности под којима се закључује - у току стечајног поступка који је регулисан посебним законом.

Поред одредбе чл.28.ст.1 Закона о стечају, по којој се издавање у закуп сматра радњом од изузетног значаја за коју је потребна сагласност одбора поверилаца, а која је позната стечајним управницима, треба водити рачуна и о елементима самог уговора – трајање закупа (уговор на одређено или неодређено време), променљива висина закупнине, обезбеђење наплате закупнине, наплата комуналних услуга које терете непокретност, предајаседа по раскиду уговора и др.

Савет је да се закључивање ових уговора повери стручном лицу-адвокату. Пре свега због стручног приступа изради уговора што адвокат својим печатом на уговору потврђује. Предност је и у томе што , уколико пропустом адвоката приликом израде уговора, наступи штета по стечајног дужника, стечајни управник може штету надокнадити од адвоката као предузетника или из осигурања имајући у виду обавезно осигурање од професионалне одговорности адвоката.

Искључива је одговорност стечајног управника за квалитет закључених уговора и других правних послова до којих долази током трајања стечајног поступка, те је недопустиво да исти буду у било ком погледу мањкави што може довести до проузроковања штете на имовини стечајног дужника и умањења стечајне масе уместо њеног увећања, што је био циљ предузимања ових радњи.

ЗАКЉУЧАК

Наплата потраживања стечајног дужника је значајан и сложен процес којем се у пракси не посвећује увек довољно пажње.

Са радњама у циљу наплате потраживања стечајни управник треба да започне што је пре могуће, на исти начин као и са уновчењем остале имовине стечајног дужника.

Застој застарелости потраживања стечајног дужника према његовим дужницима од годину дана, знатно повећава шансе наплате потраживања стечајног дужника, што стечајни управник треба да има у виду.

Како потраживања стечајног дужника представљају део стечајне масе, то је потребно њиховој наплати приступити са једнаком озбиљношћу и залагањем које се посвећује и осталој имовини стечајног дужника, а све у циљу повећања вредности стечајне масе ради што повољнијег намирења поверилаца као основног циља вођења стечајног поступка

Дарко Цуканић, судија Привредног суда у Београду
Рад припремљен за вебинар: "Третман културних добара
и њихова продаја у стечајном поступку"
22.06.2023.

Третман културних добара и њихова продаја у стечајном поступку

Појам културног добра

Појам културног добра дат је у одредбама члана 3. тачка 5) Закона о културном наслеђу („Службени гласник РС“, број 129/2021). Овај закон ступио је на снагу 5.1.2022. године, а примењује се истеком годину дана од дана његовог ступања на снагу, осим одредаба чл. 114-129 које ће се примењивати даном приступања Републике Србије Европској унији.

Културна добра су ствари и творевине материјалне и духовне културе од општег интереса, вреднована и утврђена у складу са законом, и чине саставни део материјалног културног наслеђа. Тачком 14) је прописано да установе заштите и очувања културног наслеђа су установе које обављају делатност заштите и очувања културног наслеђа у складу с одредбама овог закона и одредбама посебних закона којима се уређују појединачне области заштите културног наслеђа. У тачки 16) је дефинисано да централне установе заштите у Републици Србији су Републички завод за заштиту споменика културе, Народни музеј Србије, Државни архив Србије, Народна библиотека Србије и Југословенска кинотека.

Члан 55. став 1. овог закона прописује да се културна добра уписују у регистар културних добара према врстама у складу са овим законом и посебним законима којима се уређују појединачне области заштите културних добара.

Одредбом члана 72. Закона о културном наслеђу прописано је да делатност заштите културног наслеђа од општег је интереса за Републику Србију.

Одредба члана 99. став 1. Закона о културном наслеђу прописује да власник, односно држалац културног добра, у смислу овог закона је ималац који је носилац права на културном добру (власник, односно ималац другог стварног права или страна у облигационом односу) или свако друго правно или физичко лице које на било који начин и по било којем основу има државину над њим, односно које користи или управља културним добром.

Члан 100. Закона о културном наслеђу дефинише права власника и држалаца, тако што власник, односно држалац има право: 1) да користи културно добро на начин који је у складу са законом и мерама утврђеним на основу закона; 2) да спроводи мере заштите с пажњом доброг домаћина; 3) на правичну накнаду у случају забране коришћења или ограничења коришћења културног добра; 4) на

накнаду штете коју трпи услед мере којом је обезбеђена доступност културног добра јавности.

Осим права, власници и држаоци културних добара имају и обавезе и одговорности које су дефинисане као одређене дужности и уздржавања од одређеног чињења, сагласно члановима 101. и 102. овог закона, који их ближе одређују.

Право прече куповине и колизија закона

Право прече куповине је регулисано Законом о промету непокретности („Сл. гласник РС“ бр. 93/2014, 121/2014 и 6/2015) и Законом о облигационим односима („Сл. лист СФРЈ“, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, „Сл. лист СРЈ“, бр. 31/93, „Сл. лист СЦГ“, бр. 1/2003 - Уставна повеља и „Сл. гласник РС“, бр. 18/2020).

Право прече куповине овлашћује једно лице (ималац права прече куповине, прекупац) да захтева од сопственика, када се одлучи да ствар прода, да му је понуди пре свих осталих купаца, а ако сопственик не поступи овако, него прода ствар трећем лицу, право прече куповине овлашћује прекупца да захтева да му се ствар уступи по цени и под условима под којима је закључен уговор о продаји.

Према томе, кад сопственик одлучи да прода ствар, дужан је да је понуди ради куповине најпре лицу које има право прече куповине, па тек ако овај одбије понуду или не одговори у одређеном року, сопственик може ствар слободно продати било ком трећем лицу.

Право прече куповине може се установити законом и уговором.

Основна карактеристика права прече куповине је могућност супротстављања овог права трећим лицима.

У оквиру главе X Закона о културном наслеђу - Промет, комерцијално коришћење и експропријација културних добара, налази се и Право прече куповине које је регулисано одредбама члана 103.

Ставом првим овог члана закона, прописано је да Република Србија има право прече куповине културног добра у приватној својини, док је у другом ставу прописано да је забрањена продаја односно промет уметничких дела, односно културних добара у поступку стечаја без претходно спроведеног права прече куповине из става 1. овог члана, на који начин се обезбеђује да Република Србија сачува та добра. Ставом шест је прописано да у случају продаје културног добра лице које продаје, односно лице које организује продају је дужно да о намери, месту, времену продаје и цени предметног добра обавести установу заштите културног наслеђа. Седмим ставом је прописано да је установа заштите у обавези да се у року не дужем од 30 дана од добијања обавештења изјасни о намери коришћења права прече куповине. Ставом осам је предвиђено да у случају да се установа заштите одрекне права прече куповине културног добра или не одговори на понуду у року из става 7. овог члана, власник предметног добра може то добро продати другом лицу под условима који не могу бити повољнији од услова који су били понуђени установи заштите. У ставу девет је прописано да остваривање права прече куповине непокретног културног добра обавља се на начин и по поступку утврђеном законом којим се регулише промет непокретности.

Овако дефинисан појам културног добра и остваривање права прече куповине у Закону о културном наслеђу захтева посебан осврт на поједине ситуације у случају када се над правним лицем које је власник или држалац културног добра отвори поступак стечаја.

Законом о стечају се уређују услови и начин покретања и спровођења стечаја над правним лицима.

Стечајни поступак који се спроводи банкротством има за циљ најповољније колективно и сразмерно намирење поверилаца из вредности целокупне имовине стечајног дужника, односно дужника као правног лица, остваривањем највеће могуће вредности стечајног дужника, односно његове имовине.

Једна од последица отварања стечајног поступка по стечајног дужника је и та да се отварањем стечајног поступка гасе раније стечена права прече куповине у погледу имовине стечајног дужника, сагласно одредби члана 75. став 1. Закона о стечају.

Из наведеног следи да Закон о стечају који је „lex specialis“ на другачији начин регулише право прече куповине од Закона о културном наслеђу.

За разлику од Закона о културном наслеђу, који предвиђа законско право прече куповине у корист Републике Србије уколико се над правним лицем у чијој се својини налази културно добро отвори стечај, Закон о стечају изричито прописује престанак права прече куповине као правну последицу отварања стечајног поступка, при чему не прави разлику између законског и уговорног права прече куповине.

Превазилажење колизије закона у досадашњој пракси судова

С обзиром на колизију два позитивноправна закона, поставља се питање како поступати приликом уновчења стечајне масе коју између осталог чини културно добро.

Уколико се прихвати становиште да право прече куповине престаје отварањем стечајног поступка, културно добро које је део стечајне масе би се уступило купцу који је понудио највећу цену без икаквих даљих условљавања, након процедуре продаје спроведене у складу са стечајним законом и Националним стандардима за управљање стечајном масом.

Насупрот томе, ако би се у поступку стечаја приликом продаје имовине стечајног дужника коју чини културно добро, као изузетак, применио Закон о културном наслеђу, то би значило да би отварањем стечаја Република Србија имала право прече куповине културног добра које чини стечајну масу.

Примена једног или другог решења доводи неминовно и до разлике у поступку продаје имовине стечајног дужника.

Стриктном применом Закона о културном наслеђу када је у питању културно добро у стечајној маси стечајног дужника, наилази се на проблем који се манифестује и у томе што се остваривање права прече куповине непокретног културног добра обавља на начин и по поступку утврђеном законом којим се регулише промет непокретности, а он се битно разликује од поступка продаје прописаног Законом о стечају и Националним стандардима за управљање стечајном масом. У

поступку стечаја, уновчење и деоба стечајне масе, намирење и закључење стечајног поступка регулише Глава IX Закона о стечају. Након доношења решења стечајног судије о банкрутству и уновчењу имовине, стечајни управник започиње и спроводи продају имовине и у том правцу му стоје на располагању различити начини уновчења и методи продаје, у складу са овим законом и националним стандардима за управљање стечајном масом. Тај поступак има своје специфичности и његова примена је обавезна у стечају, тако да примена Закона о промету непокретности у овој фази поступка није могућа.

Поред тога, рок за изјашњење имаоца права прече куповине о учињеној понуди је различит, и он по Закону о културном наслеђу износи 30 дана од добијања обавештења, док Закон о промету непокретности прописује рок од 15 дана од дана пријема понуде, тако да и у погледу ова два закона постоји колизија у дужини рока за изјашњење о намери коришћења права прече куповине.

У циљу превазилажења ових проблема, а ради даљег спровођења поступка стечаја, у предметима над стечајним дужницима у чијој стечајној маси су се налазила културна добра, стечајне судије су до сада поступале тако што су комбиновале оба закона, имајући при том у виду одредбе Закона о културном наслеђу у погледу права прече куповине Републике Србије, а одредбе Закона о стечају у погледу самог поступка продаје. Дакле, кроз поступак уновчења односно продаје имовине стечајног дужника предвиђен Законом о стечају, стечајне судије су остављале могућност имаоцу права прече куповине, односно надлежним установама заштите да ово право остварују на следећи начин:

У Обавештењу о намери, плану продаје, начину уновчења, методу продаје и роковима продаје из члана 133. став 1. Закона о стечају, навело би се да је предмет продаје културно добро и да ће оно након спроведене продаје изабраном методом, бити понуђено ради куповине најпре лицу које има право прече куповине по оствареној цени, па тек ако оно одбије понуду или не одговори у одређеном року, најбољи понуђач ће бити проглашен купцем.

Потом би се и у Огласу о продаји из члана 132. став 7. Закона о стечају, навело идентично обавештење, на који начин би сви потенцијални купци били благовремено упознати са установљеним правом прече куповине на предмету продаје или њеном делу, које је културно добро.

Према томе, из наведеног несумњиво произлази да су стечајне судије у пракси настојале да „помире“ наведене законе у делу у ком постоји колизија, тако што би признавале право прече куповине прописано Законом о културном наслеђу, дајући могућност Републици Србији да се користи правом прече куповине установљено Законом о културном наслеђу, имајући посебно у виду чињеницу да је делатност заштите културног наслеђа од општег интереса за Републику Србију, али истовремено би овај правни институт подводиле и уподобљавале под одредбе Закона о стечају које регулишу уновчење имовине стечајног дужника, јер се једино применом тог закона могла обавити процедура продаје у стечајном поступку.

Примена наведеног приступа у решавању ових предмета доводи да тога да би Република Србија, односно одговарајућа установа заштите по врсти културног наслеђа, могла да буде проглашена купцем културног добра уколико у одређеном року након обавештења стечајног управника о постигнутој цени у законито спроведеном поступку продаје упутити истоветну понуду (понуду под истим условима као најбољи понуђач). На тај начин се остварује исти циљ који је прокламован Законом о културном наслеђу, а то је да се културна добра сачувају њиховом куповином од стране Републике Србије.

Примери из судске праксе

У судској пракси је било случајева продаје имовине стечајног дужника која је потпадала под појам културног добра.

У стечајном поступку пред Привредним судом у Београду у стечајној маси стечајног дужника се између осталог налазила 148 дела ликовне уметности које је Музеј града Београда прогласио за културно добро и на које је претендовао Град Београд као ималац права прече куповине. Међутим, Град Београд је и сам учествовао у поступку продаје стечајног дужника јавним надметањем и дао је најповољнију понуду, и на тај начин је превентивно избегао различито тумачење законске одредбе о праву прече куповине. Након окончања јавног надметања и постигнуте цене у спроведеном поступку продаје у складу са Законом о стечају, стечајни судија је прогласио Град Београд купцем. На тај начин, Град Београд је понудом незнатно вишег износа од највеће постигнуте цене постао титулар права својине над тим културним добром.

У једном другом поступку стечаја пред Привредним судом у Београду, Одлуком о утврђивању имовине стечајног дужника за споменик културе, иста је утврђена за споменик културе и утврђене су мере заштите споменика културе. У складу са чланом 103. став 6. Закона о културном наслеђу, стечајни управник је писаним путем обавестио Завод за заштиту споменика културе града Београда и Дирекцију за имовину Републике Србије о понуђеној цени предметног добра (предмета продаје на јавном надметању) са позивом да се у року не дужем од 30 дана од добијања тог обавештења изјасне о намери коришћења права прече куповине. У обавештењу је изричито наведено да у случају да Република Србија као ималац права прече куповине искористи то право и прихвати постигнуту цену на јавном надметању, купопродајни уговор ће, у том случају, бити закључен са Републиком Србијом, а депозити враћени учесницима јавног надметања. Купопродајни уговор мора се закључити у складу са роковима предвиђеним огласом о продаји за све учеснике. У случају да се Завод за заштиту споменика културе одрекне права прече куповине културног добра или не одговори на понуду у року не дужем од 30 дана од добијања писаног обавештења, уговор о купопродаји ће у наредном року од три дана бити закључен са најповољнијим понуђачем. Република Србија, односно њена установа заштите није користила право прече куповине и културно добро је продато најбољем понуђачу.

У овом случају стечајни судија је применио Закон о културном наслеђу као изузетак од правила да се отварањем стечајног поступка гаси раније стечено право прече куповине у погледу имовине стечајног дужника.

Такође у стечајном поступку Привредног суда у Београду стечајну масу стечајног дужника између осталог чини непокретност која је проглашена културним добром и на којој је забрањена градња објеката. Поступак још увек није дошао до фазе уновчења ове имовине, али је упутно да се и ова имовина у поступку продаје третира истоветно као у претходним примерима, све док виша судска инстанца не реши ово спорно правно питање.

У поступку стечаја над стечајним дужником пред Привредним судом у Крагујевцу, извршена је продаја стечајног дужника као правног лица, у чијој се процењеној имовини налазило и културно добро. Стечајни судија је у Огласу о продаји навео да се продаје и имовина која је културно добро и да на тој имовини постоји право прече куповине. Након извршене продаје о постигнутој цени обавестио је Републички Завод за заштиту споменика културе, Министарство културе и Народни музеј да се може користити правом прече куповине у одређеном року, што такође указује да је стечајни суд и у овој ситуацији прихватио право прече куповине из Закона о културном наслеђу.

Овде је интересантна ситуација, с обзиром на то да се ради о продаји стечајног дужника као правног лица. Дакле, продавао се капитал стечајног дужника, будући да код продаје стечајног дужника као правног лица купац стечајног дужника није купац појединачних делова имовине стечајног дужника, већ његовог капитала и не стиче право својине на појединим деловима имовине стечајног дужника (за разлику од продаје другим начином уновчења), већ стиче удео, односно акције над самим стечајним дужником, а имовина која је била предмет процене и продаје остаје у власништву стечајног дужника. На купца се преносе власничка права над предузећем уз истовремено брисање свих терета како на уделима, тако и на имовини предузећа које је ушло у процену стечајног дужника као правног лица. Купац се уписује у Регистру привредних субјеката АПР као члан, оснивач, односно акционар предузећа над којим је обустављен поступак стечаја. Куповином правног лица у стечају купује се његова актива (покретне и непокретне ствари и права). Остваривањем права прече куповине на имовини која је културно добро, ималац тог права би постао власник капитала и стекао би удео или акције над стечајним дужником у одређеној сразмери, али и даље не би постао ималац права својине на културном добру.

Остале напомене

Закон о промету непокретности, чија је примена предвиђена Законом о културном наслеђу када је у питању остваривање права прече куповине непокретног културног добра, пре намеравање продаје предвиђа обавезну претходну понуду имаоцу права прече куповине која мора да садржи податке о непокретности, цени и осталим условима продаје, и мора бити у писменом облику. Међутим, да

би се претходна понуда уопште упутила, потребно је одредити цену, а цена се у поступку продаје у стечајном поступку формира у складу са правилима Закона о стечају и Националним стандардима за управљање стечајном масом. То даље значи да би се у поступку стечаја поступак продаје најпре морао одвијати у складу са Законом о стечају и свакако би претходио понуди имаоцу права прече куповине, јер се коначна цена може одредити тек након успешно спроведеног поступка продаје јавним надметањем, јавним прикупљањем понуда и евентуално непосредном погодбом. Тек по прихвату најбоље достављене понуде, а пре фазе закључења уговора, односно пре доношења решења стечајног судије о констатацији продаје, стекли би се услови за понуду имаоцу права прече куповине, и тада би се застало са закључењем уговора односно доношењем решења о констатацији продаје све док не протекне рок прописан за изјашњење имаоца права прече куповине о понуди.

Даље, што се тиче продаје културних добара у стечајном поступку, свакако не би требало изгубити из вида и да је правилно утврђивање вредности културног добра од изузетне важности приликом његове процене.

Закон о стечају у члану 132. став 5. предвиђа да уз сагласност одбора поверилаца стечајни управник може ангажовати домаћа или страна лица стручна за вршење продаје јавним надметањем ако је предмет продаје уметничко дело, односно други специфичан предмет продаје за који постоји специјализовано тржиште. Међутим, културно добро се не може по аутоматизму изједначити само са уметничким делом и са специфичним предметом продаје за који постоји специјализовано тржиште, јер је појам културног добра много шири и обухвата сва она непокретна и покретна културна добра која чине материјално наслеђе. У том смислу, предлог је да би процену такве имовине стечајног дужника, имајући у виду да се ради о специфичној имовини од општег интереса за Републику Србију, за коју су потребна посебна знања, требало да врши овлашћено стручно лице из области којој припада културно добро.

У судској пракси је такође било примера када су уметничке слике биле у саставу стечајне масе и тада је њихову процену вршио кустос музеја, као стручно лице.

У случају повреде права прече куповине Закон о промету непокретности предвиђа могућност подношења тужбе са захтевом да се уговор о продаји непокретности огласи без дејства према њему и да се непокретност њему прода и преда под истим условима. У том случају се дакле не може тражити поништај уговора, већ само да се уговор о продаји који је иначе пуноважан, огласи да не производи правна дејства у односу на имаоца права прече куповине.

Насупрот томе, законитост спроведене продаје у стечајном поступку цени се кроз жалбени поступак у ком се решава о жалби против решења из члана 133. став 12. Закона о стечају - решење стечајног судије о констатацији продаје које је правни основ за пренос права својине и свих других права стечених продајом. Уговор о купопродаји ни не мора бити закључен у форми која би у редовним околностима била потребна, јер он и није основ за стицање права својине већ је то решење стечајног судије. На то решење би право жалбе требало омогућити и имаоцу права прече куповине.

Закључак

С обзиром на то да је делатност заштите културног наслеђа од општег интереса за Републику Србију, једно од могућих решења у циљу превазилажења колизије закона, једне подношење иницијативе за измену Закона о стечају у делу одредбе члана 75. тако што би се евентуално у наставку првог става додало „осим у случају законског права прече куповине“ или „осим у случају законског права прече куповине културног добра у приватној својини“. На тај начин би се отварањем стечајног поступка раније стечено „уговорно“ право прече куповине у погледу имовине стечајног дужника гасило, за разлику од „законског права“ прече куповине које би и даље егзистирало. Правни основ за извесно „фаворизовање“ државе у односу на друге имаоце уговорног права прече куповине, и оправдање за овакав вид посебне заштите културних добара налази се у Законом о културном наслеђу предвиђеном општем интересу за Републику Србију, о чему судови воде рачуна. Изменом наведене одредбе Закона о стечају или пак заузимањем коначног става Привредног апелационог суда о овом правном питању, престаће правна несигурност која тренутно постоји. С друге стране, оправдање за другачији став (против права прече куповине у поступку стечаја) могло би се наћи у чињеници да је један вид заштите свакако обезбеђен тако што би сваки каснији титулар права својине културног добра које је стекао у поступку стечаја на оригинаран начин, био у обавези да се придржава обавеза и одговорности прописаних Законом о културном наслеђу, па је без значаја чињеница да ли се оно налази у својини државе или правног лица, а посебно што се и до тренутка отварања поступка стечаја културно добро налазило у приватној својини.

Очигледно је да ће колизија два поменута закона у погледу права прече куповине културног добра у поступку стечаја и даље представљати недоумицу у примени права и да ће ово правно питање бити спорно све до заузимања правног става Привредног апелационог суда или до измена закона у овом делу. Све до коначног заузимања става другостепеног суда и решења овог питања, проблем права прече куповине културних добара у стечајном поступку превазилазио би се комбинацијом оба закона на начин како су стечајне судије поступале и до сада.

**Бранислав Орлић, секретар у Републичком заводу за заштиту споменика
Рад припремљен за вебинар: “Третман културних добара
и њихова продаја у стечајном поступку”
22.06.2023.**

КУЛТУРНА ДОБРА И ЊИХОВ ПРОМЕТ

ПРАВНИ ОКВИР ЗАШТИТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Правни оквир у области културе и делатности заштите културних добара чине Устав Републике Србије („Сл. гласник РС“ бр. 98/2006 и 115/2021) и посебни закони који уређују појединачне области. У члану 73. став 2. Устава предвиђено је да Република Србија подстиче и помаже развој науке, културе и уметности. У члану 89. утврђује се обавеза чувања природне реткости и научног, културног и историјског наслеђа, као добра од општег интереса. У члану 97. тачка 10. предвиђено је да Република Србија уређује и обезбеђује систем у области културе и заштите културних добара.

Систем у овој области се обезбеђује тако што Република Србија доноси одговарајуће законе. Закони који уређују ову област су: Закон о култури („Сл. гласник РС“ бр. 72/2009, 13/2016, 30/2016-испр., 6/2020, 47/2021 и 78/2021); Закон о културном

наслеђу („Сл. гласник РС“ бр. 129/21-ступио на снагу 05. јануара 2023.); Закон о музејској делатности („Сл. гласник РС“, бр. 35/2021 и 96/2021); Закон о библиотечко- информационој делатности („Сл. гласник РС“, бр. 52/2011 и 78/2021); Закон о кинематографији („Сл. гласник РС“, бр. 99/2011, 2/2012 - испр. и 46/2014 - одлука УС); Закон архивској грађи и архивској делатности („Сл. гласник РС“, бр. 6/2020)

Заједничко за све наведене законе јесте да је њима утврђен општи интерес у свакој појединачној области и делатности, што значи да је држава препознала и утврдила да су те области културе и делатности од општег друштвеног значаја, а то даље подразумева посебан однос према свакој од ових области, односно делатности, односно културним добрима која су предмет уређивања ових закона.

Законом о култури је већ у првом члану утврђен општи интерес у култури, начин остваривања општег интереса и обављање културних делатности, права, обавезе и одговорности Републике Србије, аутономних покрајина и општина, градова и града Београда (јединица локалне самоуправе) у култури, као и услови за деловање свих субјеката у култури. Законом је предвиђено да се појединачне области културе, регулишу посебним законима (Закон о културном наслеђу, Закон о архивској грађи и архивској делатности, Закон о музејској делатности; Закон о библиотечко- информационој делатности; Законом о кинематографији).

У Закону се детаљно наводи шта све општи интерес у култури обухвата а оно што је посебно значајно и што се издваја јесте остваривање општег интереса кроз:

- откривање, евидентирање, прикупљање, истраживање, утврђивање, чување, одржавање и коришћење културних добара;
- спровођење мера заштите културних добара, вођење регистара културних добара, вођење општег инвентара наслеђа Републике Србије;
- изградња и унапређење јединственог информационог система у области заштите културног наслеђа;
- обезбеђивање услова за доступност културних садржаја;
- подстицање примене нових технологија у култури и дигитализације;
- подстицање процеса дигитализације и развоја дигиталне истраживачке инфраструктуре у области заштите културног наслеђа и уметности;

Када су у питању области културне делатности у члану 8. Закона о култури наведено је шта се све сматра културном делатношћу, па се тако поред књижевности, музике, ликовне, примењене, визуелне уметности, дизајна, уметничке фотографије и архитектуре, позоришне уметности, културном делатношћу утврђује и делатност заштите непокретних културних добара и делатност заштите покретних културних добара, као и делатност заштите у области нематеријалног културног наслеђа; библиотечко- информационе делатности; научноистраживачке и едукативне делатности у култури; менаџмента у култури и употреба информационе и комуникационе технологије у културној делатности.

Када је у питању делатност заштите културних добара уопште, дакле непокретног и покретног, треба напоменути да је до 05. јануара 2023. године на снази био Закон о културним добрима, који је донет крајем 1994. године. Он је уређивао комплетну област заштите културних добара (непокретних и покретних, музејску, архивску, библиотечку делатност и кинематографију) и то као систем заштите и коришћења културних добара и уређивао делатност заштите културних добара. Тим законом је био уређен, на јединствен начин, систем заштите непокретних културних добара коју чине споменици културе, просторно културно-историјске целине, знаменита места и покретних која чине уметничко-историјска дела, архивска грађа, филмска грађа и стара и ретка књига. Дакле, тим законом биле су обухваћене све области које ће се касније уређивати посебним законима. Тако је 2011. године донет Закон о библиотечко-информационој делатности, затим исте године Закон о кинематографији, 2020. године је донет Закон о архивској грађи и архивској делатности и на крају 2021. године Закон о музејској делатности. На тај начин, доношењем посебних закона за сваку појединачну област културних добара и културне делатности, Закон о културним добрима остао је у примени само за непокретна културна добра и делом за покретна.

Дуго је у стручној јавности вођена расправа о начину уређивања области заштите непокретних и покретних културних добара. Основно питање које се поставило је да ли једним тзв. кровним законом на општи начин и у општим смерницама уредити ову област, па онда посебним законима за непокретна, односно покретна културна добра извршити уређивање конкретних области. На

крају, донет је Закон о културном наслеђу, крајем 2021. године, као тзв. кровни закон за непокретно и покретно културно наслеђе, па је остало да се посебним законима детаљно уреде ове области.

КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

Закон дели културно наслеђе на материјално и нематеријално. Материјално наслеђе чине: непокретна културна добра, покретна културна добра, добра која уживају претходну заштиту, добра под претходном заштитом. Закон утврђује да су то добра од општег интереса. Овде треба указати да и Закон о јавној својини („Сл. гласник РС“ бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 - др. закон, 108/2016, 113/2017, 95/2018 и 153/2020) препознаје културна добра као добра од општег интереса. Он то чини из разлога што културна добра која су у јавној својини Републике Србије, аутономне покрајине, односно локалне самоуправе уживају посебан систем заштите.

Непокретна културна добра чине: културни предели, просторне културно-историјске целине, споменици културе, археолошка налазишта и знаменита места. Саставни део непокретног културног добра чини заштићена околина, као и покретне ствари које су функционално, естетски и на други начин повезане са непокретним културним добром тако да чине јединствену целину, а чијим се одвајањем суштински умањује његова вредност, односно припадак. Припадак може бити утврђен за посебно покретно културно добро, ако самостално испуњава услове утврђене законом. Такође, саставни део непокретног културног добра чини и његова заштићена околина, која ужива заштиту као и само културно добро.

Културни предео је новина у систему материјалног наслеђа преузет из Европске конвенције о пределу (Фиренца 2000. године) и он означава подручје настало као резултат међусобног деловања културе и природе, односно људи и њиховог природног окружења. Културни предео одражава еволуцију људског друштва и насеља током времена, начине одрживог коришћења земљишта, условљене ограничењима и карактеристикама природног окружења, као и сукцесивним друштвеним, економским и културним утицајима и специфичним духовним односом према природи.

Просторно културно-историјска целина је урбано или рурално насеље или група појединачних или повезаних грађевина које због својих архитектонских одлика, хомогености или положаја у простору поседују посебне вредности са културног, историјског, уметничког, етнолошког, антрополошког и научног гледишта.

Споменик културе је појединачни непокретни објекат од културног, историјског, архитектонског, археолошког, уметничког, етнолошког, техничког, палеонтолошког значаја или другог друштвеног значаја. Споменик културе може бити:

- 1) архитектонско дело, његови остаци, препознатљиви делови или припатци;

- 2) објекат са припадајућим непокретностима и припатцима;
- 3) археолошки објекат или структура археолошког карактера;
- 4) дело примењене уметности, сликарства или вајарства, натпис, геолошко налазиште, дело или остатак техничке културе, старе индустрије или инфраструктуре и друго добро које је трајно везано за одређени архитектонски објекат или место;
- 5) меморијални или други спомен објекат.

Археолошко налазиште је део простора на површини земљишта и у земљишту, у пећинама и под водом, који садржи остатке појединачних грађевина, сложене грађевинске целине и друге објекте, конструкције и њихове делове, гробне целине и некрополе, оставе, покретне предмете, антрополошки, палеонтолошки и геолошки материјал, као и целокупан стратиграфски контекст у коме се налазе.

Знаменито место је простор везан за догађај од посебног значаја за историју, подручје с израженим елементима природних и радом створених вредности као јединствене целине, као и спомен гробови или гробља и друга спомен обележја која су подигнута ради трајног очувања успомене на значајне догађаје, личности и места из националне историје, од посебног културног и историјског значаја.

Покретна културна добра чине: музејска грађа, архивска грађа, филмска и остала аудиовизуелна грађа, стара и ретка библиотечка грађа.

Добра која уживају претходну заштиту су ствари и творевине за које се претпоставља да поседују културне вредности предвиђене законом.

Добра под претходном заштитом су она која су евидентирана као таква. Евиденције добара под претходном заштитом воде установе заштите и оне утврђују мере заштите тих добара.

Установа заштите дужна је да о евидентирању добра које ужива претходну заштиту обавести власника или држаоца, односно лице које користи или управља њоме. Од дана евидентирања установа заштите дужна је да у року од две године за покретна добра, односно три године за непокретна добра, утврди да ли она имају својства предвиђена законом и да у том року утврди, односно предложи утврђивање за културно добро. Изузетно, ако за то постоје оправдани разлози, надлежна установа заштите продужиће овај рок уписом забележбе у евиденцију и након истека периода од две године за покретна добра, односно три године за непокретна добра, али највише за још две, односно три године.

Претходна заштита евидентiranог добра, за који је министарству надлежном за послове културе упућен образложени предлог за његово утврђивање за културно добро ради даљег поступка, продужава се до окончања тог поступка.

Нематеријално културно наслеђе, испољава се у следећим областима:

- 1) усменим традицијама и изразима, укључујући и језик као носиоца нематеријалног културног наслеђа;
- 2) извођачким уметностима;
- 3) друштвеним обичајима, ритуалима и свечаним догађајима;
- 4) знањима и обичајима који се тичу природе и свемира;
- 5) традиционалним занатима и вештинама.

Закон о културном наслеђу уводи нову врсту наслеђа, наслеђе у опасности. То је новина у Закону иницирана тиме што се у досадашњој пракси показало да се културна добра не одржавају, пропадају, због небриге власника, односно управљача или других разлога независно од воље власника, односно управљача (виша сила), па је из тог разлога потребно ова добра посебно третирати.

ДЕЛАТНОСТ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА

Закон о културном наслеђу утврђује да је делатност заштите културног наслеђа, делатност од општег интереса за Републику Србију, а такође утврђује да делатност заштите и очувања културног наслеђа обављају за то основане установе заштите, у складу с одредбама посебних закона којима се уређују појединачне области заштите културног наслеђа.

Установе заштите по врстама културног наслеђа

Установе заштите у систему заштите културних добара су: заводи за заштиту споменика културе, музеји и галерије, архиви, аудиовизуелни архив и библиотеке које обављају и заштиту старе и ретке библиотечке грађе.

Завод за заштиту споменика културе врши делатност заштите и очувања непокретних културних добара. Музеј и галерија врши делатност заштите и очувања музејске грађе и нематеријалног културног наслеђа. Архив врши делатност заштите и очувања архивске грађе. Аудиовизуелни архив врши делатност заштите и очувања филмске и остале аудиовизуелне грађе. Делатност заштите и очувања старе и ретке библиотечке грађе обављају библиотеке које у својим фондовима имају стару и ретку библиотечку грађу и испуњавају друге услове за обављање делатности заштите и очувања културног наслеђа.

Установе заштите послују као јавне установе и регистроване су у Агенцији за привредне регистре.

Закон о културном наслеђу предвиђа Централне установе заштите културних добара, које у систему заштите културних добара у Републици Србији чине: Републички завод за заштиту споменика културе, Државни Архив Србије, Народни музеј Србије, Народна библиотека Србије и Југословенска кинотека. Надлежност централних уснова утврђена је посебним законима према врсти културних добара.

Закон предвиђа и матичност уснова заштите. Ради трајног и систематског рада на развоју и унапређивању делатности заштите и очувања културног наслеђа у Републици Србији, односно у делатности заштите и очувања непокретног културног наслеђа, односно музејској делатности, архивској делатности, делатности заштите старе и ретке библиотечке грађе, делатности заштите филмске и остале аудиовизуелне грађе установљава се матичност појединих уснова заштите у тим делатностима, које обављају те послове као поверене. Матичност уснова означава положај надређености и односи се на централну или главну институцију која има надзорну функцију над другим повезаним установама. Централна институција или матична установа, обично има административне и

надзорне функције над осталим установама унутар истог система. Матичне установе заштите су јавне установе заштите и њихова надлежност, права и обавезе уређују се посебним законима којима се уређују појединачне делатности заштите културног наслеђа. Законом о културном наслеђу није уређена матичност установа заштите непокретних културних добара, па се очекује да ће то питање решити посебан закон о непокретној културној делатности.

Примера ради приказаће се матичност у музејској делатности.

Матични музеји према врсти музејске грађе и особености у вршењу музејске делатности у Републици Србији су:

- 1) Народни музеј Србије, Београд, за археологију, нумизматику и ликовну уметност;
- 2) Историјски музеј Србије, Београд, за грађу од интереса за историју Републике Србије;
- 3) Етнографски музеј у Београду, Београд, за етнологију, културну антропологију и нематеријалну баштину;
- 4) Музеј науке и технике, Београд, за науку, технику и технологију;
- 5) Природњачки музеј, Београд, за природњачко наслеђе;
- 6) Музеј савремене уметности, Београд, за савремену уметност;
- 7) Музеј примењене уметности, Београд, за примењену уметност;
- 8) Музеј Југославије, Београд, за југословенско наслеђе и друштвену историју;
- 9) Галерија Матице српске, Нови Сад, за музејску делатност галерија;
- 10) Музеј на отвореном «Старо село», Сирогојно, за музеје на отвореном и музеје заједница;
- 11) Музеј жртава геноцида, Београд, за неговање културе сећања на жртве геноцида и холокауста.

Закон, такође предвиђа и територијално надлежне установе заштите, које обављају послове на одређеној територији, и то као поверене послове. Територијално надлежне установе заштите су јавне установе заштите културног наслеђа и одређују се посебним законима којима се уређују појединачне делатности заштите културног наслеђа. Тако је Решењем о утврђивању територијално надлежних музеја („Сл. гласник РС“, бр. 102/21) утврђена територијална надлежност музеја у Републици Србији, док је Решењем о утврђивању територије завода за заштиту споменика културе („Сл. гласник РС“ бр. 48/95) утврђена територија за коју су надлежни регионални заводи за заштиту споменика културе.

УТВРЂИВАЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Утврђивање непокретних културних добара

Непокретна културна добра се утврђују актом о утврђивању. Акт о утврђивању у зависности од врсте културног добра садржи следеће:

- 1) основне податке о културном добру (назив, врста, место где се налази и идентификационе ознаке);

- 2) опис изгледа и стања културног добра и појединих његових делова;
- 3) границу непокретног културног добра и границу његове заштићене околине;
- 4) податке о власнику и држаоцу културног добра и заштићене околине непокретног културног добра (име и презиме, пребивалиште и боравиште за физичко лице, односно назив и седиште за правно лице);
- 5) образложење вредности и особености културног добра;
- 6) категорију културног добра;
- 7) податке о објекту у којем се трајно чува или излаже покретно културно добро;
- 8) мере заштите, намену и начин чувања, одржавања и коришћења културног добра, а за непокретно културно добро и његове заштићене околине.

Непокретна културна добра и непокретна културна добра од великог значаја утврђује Влада РС, док непокретна културна добра од изузетног значаја утврђује Народна скупштина РС. Предлог акта за утврђивање са образложењем припрема Републички завод за заштиту споменика културе и доставља га Министарству културе, које у даљем поступку предлог доставља Влади РС, која доноси акт утврђивању у форми одлуке. Овај акт се објављује у Службеном гласнику РС. Саставни део акта о утврђивању непокретног културног добра је графички приказ основе културног добра, као и граница његове заштићене околине и објеката који се у њој налазе, са катастарским парцелама и списак покретних предмета који са непокретним културним добром чине уметничку, историјску, визуелну или функционалну целину.

Утврђивање покретних културних добара

За разлику од непокретних културних добара, која утврђује Влада РС, покретна културна добра утврђују надлежне, матичне установе заштите: музеји; архиви; аудиовизуелни архив и библиотеке, чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе и то у зависности од врсте покретног културног добра. Утврђивање покретног културног добра врши се актом исте садржине као и за непокретна културна добра. Саставни део акта о утврђивању покретног културног добра, које је збирка предмета или примерака, чини списак предмета са идентификационим ознакама, фотографијама и описом сваког припадајућег предмета. У поступку утврђивања покретних културних добара примењују се одредбе Закона о општем управном поступку. Акт се може донети у поступку непосредног одлучивања, односно о привременој мери одлучује се привременим решењем, које се доноси без одлагања, ако постоји основана претпоставка да добро може бити оштећено или трајно уништено. По жалбама против решења донетих у управном поступку покренутом ради утврђивања покретних културних добара, у другом степену решава Министарство културе.

Покретна културна добра од великог значаја утврђују: Народни музеј Србије; Државни архив Србије; Народна библиотека Србије и Југословенска кинотека.

Покретна културна добра од изузетног значаја, као и у случају непокретних културних добара утврђује Народна скупштина Републике Србије. У овом случају, установе заштите у зависности од врсте културних добара своје предлоге за утврђивање културних добара од изузетног значаја достављају Народном музеју Србије, Државном архиву Србије, Народној библиотеци Србије и Југословенској кинотеци, који даље предлоге прослеђују Министарству културе, а оно даље Влади РС и на крају акт доноси Народна скупштина РС.

Обавезе и одговорности власника и држалаца

Одредбом члана 101. Закона о културном наслеђу, утврђене су обавезе и одговорност власника и држалаца културних добара. Власник, односно држалац има обавезу да:

- 1) чува и одржава културно добро и добро под претходном заштитом и спроводи утврђене мере заштите;
- 2) неодложно обавештава установу заштите о свим правним и физичким променама насталим у вези с културним добром и добром под претходном заштитом;
- 3) дозволи научна и стручна истраживања, техничка и друга снимања као и извођење мера техничке заштите на културном добру у складу са законом;
- 4) обезбеди доступност културног добра јавности;
- 5) извршава друге обавезе и одговорности утврђене посебним законом којим се уређују појединачне делатности заштите културног наслеђа.

Власник, односно држалац је дужан да сноси трошкове извршавања обавеза чувања и одржавања и спровођења мера заштите културног добра до висине прихода остварених од културног добра и добра под претходном заштитом.

Са друге стране, одредбом члана 102. истог закона утврђено је да власник, односно држалац не сме да:

- 1) користи културно добро у сврхе које нису у складу с његовом природом, наменом и значајем или на начин који може довести до оштећења културног добра и добра под претходном заштитом;
- 2) раскопава, руши, преправља, презиђује, прерађује или врши било какве радове који могу нарушити својства културног добра и добра под претходном заштитом без утврђених услова и сагласности надлежног органа;
- 3) распарчава збирке, колекције и фондове културних добара без утврђених услова и сагласности надлежне установе заштите;

Посебним законом којим се уређују појединачне делатности заштите културног наслеђа могу се утврдити и друга ограничења.

За кршење или непоштовање ових обавеза предвиђене су казнене одредбе.

РЕГИСТРИ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Регистри културних добара се воде по врстама културних добара. Регистри културних добара су јавни.

Регистри културних добара се воде у електронском облику, у складу са прописима којима се уређује електронска управа и садрже податке и документацију о културним добрима према врстама. Регистри су повезани са јединственим информационим системима културног наслеђа и другим одговарајућим регистрима.

Културна добра се уписују регистар на основу акта о утврђивању.

Уз акт о утврђивању, чува се и досије о културном добру.

Регистар културних добара садржи, у зависности од врсте културног добра, следеће:

- 1) основне податке о културном добру (назив, врста, место где се налази и идентификационе ознаке, идентификациону фотографију);
- 2) основ за упис у регистар - број и датум акта о утврђивању;
- 3) опис изгледа и стања културног добра и појединих његових делова;
- 4) опис граница непокретног културног добра и граница његове заштићене околине и објеката који се у њој налазе;
- 5) податке о власнику и држаоцу културног добра и заштићене околине непокретног културног добра (име и презиме, пребивалиште и боравиште за физичко лице, односно назив и седиште за правно лице), односно констатација власништва више лица;
- 6) детаљан опис својстава и особености културног добра за које је утврђено да представљају културну вредност;
- 7) категорију културног добра;
- 8) податке о објекту у којем се трајно чува или излаже покретно културно добро;
- 9) мере заштите, намену и начин чувања, одржавања и коришћења културног добра, а за непокретно културно добро и његове заштићене околине.

Уз регистар и централни регистар образује се и чува досије културног добра који чини следећа документација, у зависности од врсте културног добра:

- 1) акт о утврђивању културног добра;
- 2) елаборат о вредновању културних вредности;
- 3) документација са историјским подацима и стилско-хронолошком анализом;
- 4) техничка и фото документација;
- 5) физичко-хемијска анализа састава материјала;
- 6) подаци о техници и технологији израде;
- 7) документација о спроведеним истраживањима, превентивним мерама и мерама заштите, конзервације и рестаурације;
- 8) документација о коришћењу, промету и премештању културног добра;

9) за непокретно културно добро, графички приказ катастарског плана, као и граница његове заштићене околине и објеката који се у њој налазе, са катастарским и земљишно-књижним подацима и списак покретних предмета који са непокретним културним добром чине уметничку, историјску, визуелну или функционалну целину;

10) за покретно културно добро, које је збирка предмета или примерака списак предмета са идентификационим ознакама, фотографијама и описом сваког припадајућег предмета.

Досије културног добра редовно се ажурира и трајно чува у папирном и електронском облику. Досије, односно документација која се чува уз регистар архивске грађе уређује се законом којим се уређује архивска грађа и регистри архивске грађе.

За сваку врсту културних добара воде се централни регистри. Централне регистре културних добара воде централне установе заштите. Установе заштите дужне су да податке о културним добрима и документацију за које воде регистар доставе установама заштите које воде централне регистре културних добара у року од 30 дана од дана уписа културног добра у регистар.

Централни регистар садржи податке који су утврђени и за регистар културних добара, зависно од врсте културног добра.

Културно добро које је уништено или нестало, односно које је изгубило својства културног добра или је трајно изнето или извезено у складу са законом, брише се из регистра културних добара, на основу акта о престанку својства културног добра и његовог брисања из регистра. Акт о престанку својства културног добра доноси се на начин и у поступку, као и акт о утврђивању културног добра.

Евиденција добара под претходном заштитом, у зависности од врсте добара, садржи:

- 1) назив добра и његов опис, а за непокретно добро и катастарске ознаке, опис његових граница и граница његове непосредне околине;
- 2) основне податке о власнику и држаоцу добра;
- 3) опис својстава и особености добра за која се основано верује да представља културну вредност;
- 4) време трајања претходне заштите;
- 5) радње и активности које ће се спровести у току трајања претходне заштите, ради утврђивања културне вредности добра;
- 6) стање, начин чувања, одржавања и коришћења добра за време трајања претходне заштите.

Ако се претходна заштита успоставља на непокретном добру које се састоји од више делова на којима више лица има право својине, у евиденцију се уместо података о власнику и држаоцу добра констатује власништво више лица.

Евиденција из става 1. овог члана води се на прописаном обрасцу. Евиденција је јавна и воде је територијално надлежне, односно матичне установе заштите.

Ближу садржину и начин вођења регистра и централних регистра културних добара по врстама културног добра, осим за архивску грађу који се уређују

посебним законом, евиденције добара под претходном заштитом и документацију о културним добрима која се образује и чува уз регистре прописује министар надлежан за послове културе.

Документација о културном наслеђу води се у електронском облику у јединственом софтверском решењу, односно информационом систему за појединачну област заштите и очувања културног наслеђа којим управља Министарство или установа заштите. Ближе услове, процедуре, управљање и начин рада у јединственим информационим системима, као и обавезе установа заштите и запослених прописује министар надлежан за послове културе.

Јединствени информациони систем културног наслеђа

За праћење стања културног наслеђа и активности на његовој заштити и очувању успостављају се јединствени информациони системи за архиве, заводе, аудиовизуелне архиве, библиотеке, музеје и галерије, у којима се води документација о културном наслеђу у електронском облику, а којима управљају Министарство и установе заштите, и којима се обезбеђује:

- 1) база релевантних података о културним добрима;
- 2) централно информационо повезивање јавних установа за заштиту културних добара и других правних и физичких лица овлашћених за вршење послова заштите на одређеним врстама културних добара;
- 3) информационо повезивање са надлежним органима државне управе и локалне самоуправе и одговарајућим органима других држава и међународних организација;
- 4) јавна доступност свеобухватним и тачним информацијама о културним добрима и њиховој заштити, у складу са законом;
- 5) доступност јавности дигитализованог културног наслеђа у складу са законом.

Сви јединствени информациони системи омогућавају размену података и видљивост података на агрегатору (јединствено софтверско решење за претрагу свих доступних података из информационих система у употреби у установама културе) метаподатака и дигиталних објеката из јединствених информационих система установа заштите. Министарство надлежно за послове културе надлежно је за рад агрегатора. Ближе услове, процедуре, управљање и начин рада у јединственим информационим системима и агрегатора уређују се посебним законима којима се уређују појединачне области културног наслеђа.

Установе заштите дужне су да коришћењем јединствених информационих система размењују податке, умрежавају се и раде на промоцији културног наслеђа у дигиталној форми.

Овај део уређен је Правилником о ближим условима за дигитализацију културног наслеђа («Сл. гласник РС», бр. 76/2018)

ПРОМЕТ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Културна добра могу бити у режиму приватне и јавне својине. Промет културних добара је могућ и слободан уз одређена ограничења, односно под одређеним условима утврђеним законом. Одлуку о продаји културног добра у приватној својини доноси власник, а када се ради о културном добру у јавној својини одлуку о отуђењу или прибављању, доносе органи управљања, односно органи власти уз учешће Дирекције за имовину Републике Србије у складу са Законом о јавној својини.

Закон о јавној својини, препознаје заштићена културна добра као добра од општег интереса у јавној својини и она уживају посебну заштиту. Ради се о добрима од општег интереса на којима постоји право јавне својине по правилу Републике Србије, а изузетно она могу бити у јавној својини аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе, уколико је то у функцији остваривања надлежности аутономних покрајина, односно јединица локалне самоуправе.

Добра од општег интереса у јавној својини су ствари које су законом одређене као добра од општег интереса (пољопривредно земљиште, шуме и шумско земљиште, водно земљиште, водни објекти, заштићена природна добра, културна добра и др.) и она уживају посебну заштиту. Начин и услови искоришћавања и управљања добрима од општег интереса уређују се посебним законом.

Закон о јавној својини утврђује да културна добра у јавној својини не могу бити предмет принудног извршења.

Отуђење културних добара из јавне својине се ретко дешава, готово да таквих примера нема, с обзиром на утврђени општи интерес чувања културних добара као неотуђивог дела културе и идентитета једног народа. Најчешћи је пренос власништва, односно права управљања над овим добрима са једног нивоа власти на други, на пример републичког на покрајински, односно ниво локалне самоуправе и обрнуто.

Промет културних добара у приватном власништву је дозвољен, с тим да Закон о културном наслеђу поставља једно ограничење, тако што је установио право прече куповине културних тих добара у корист Републике Србије. Надаље, Закон о културном наслеђу предвиђа да је забрањена продаја, односно промет уметничких дела, односно културних добара у поступку стечаја без претходно спроведеног поступка понуде куповине добра надлежној установи заштите по праву прече куповине, на начин којим се обезбеђује да Република Србија сачува та добра. Разлог зашто је Закон посебно означио стечајни поступак у коме се посебно уводи ово ограничење лежи у томе, што се пре свега велики број уметничких дела налази у правним субјектима у стечају, која су се у њиховој имовини нашла у моменту отварања стечаја, а да се при томе у највећем броју случајева не може у том тренутку утврдити да ли се ради истовремено и о културним добрима, односно потенцијалним културним добрима.

Ради се углавном о ситуацијама када се уметничка дела и предмети не налазе у регистру културних добара, јер нису утврђена за културно добро или се не

налазе у евиденцији добара под претходном заштитом, па се поставља питање пред стечајним управницима, како поступити у таквим ситуацијама. Иако су у питању дела која нису утврђена за културно добро или се не налазе у режиму претходне заштите ипак су могуће ситуације да нека од тих дела испуњавају услове за утврђивање за културна добра, па постоји интерес државе да она постану део збирки надлежних установа заштите. Овде се пре свега мисли на уметничке предмете, слике, скулптуре и сл. Релативно је јаснија ситуација када су та дела или предмети утврђени за културно добро или добра под претходном заштитом.

У пракси се поставило питање у оваквим ситуацијама у ком тренутку стечајни управник доставља понуду по праву прече куповине културног добра надлежној установи заштите, односно када он обавештава установу заштите о поседовању уметничких дела или предмета. С обзиром, да саставни део понуде по праву прече куповине културног добра мора бити цена, али и други услови продаје, исправно је понуду доставити када се утврди коначна цена и утврде сви остали услови продаје. Међутим, у пракси настају проблеми у зависности од тога да ли се ради о уметничким делима и предметима утврђеним за културно добро.

С обзиром, да стечајни управници имају сазнање о томе шта чини имовину стечајног дужника, односно да се у његовој имовини налазе и уметничка дела или предмети за која се најчешће не зна њихов статус у смислу да ли су та дела или предмети и културна добра или нису или се налазе у режиму претходне заштите, било би целисходно да пре доношења одлуке о њиховој продаји, стечајни управници провере статус тих предмета. Исправно би било да се пре одлуке о продаји управници обратe надлежном музеју, односно Народном музеју Србије, односно другој матичној, надлежној установи културе по врсти културног добра упитом о статусу ових дела. Тада је могућа ситуација да музеји, односно Народни музеј Србије, односно друге установе заштите по пријему упита донесу одлуку да се та дела или нека од њих утврде за културно добро. То значи, да од тог тренутка за њих важи правило прече куповине. У оваквим ситуацијама најчешће се дешава да установе заштите позивајући се на право прече куповине врше откуп тих дела, пре јавне продаје. Овде се може поставити питање утврђивања откупне цене и услова продаје, јер се поступак спроводи без лицитације. Чини се да овде настају одређени проблеми због неусаглашености законских решења, па би законодавац требао да разреши ову ситуацију.

У другом случају, када се неспорно ради о утврђеним културним добрима, понуда по праву прече куповине може се доставити надлежној установи заштите, према процедури утврђеној Законом, односно обавештавањем о датуму и месту продаје, са утврђеном почетном ценом и осталим условима продаје. И овде се може поставити питање утврђивања почетне цене продаје. Нема никаквих сметњи да у овом случају установа заштите учествује у продаји, односно лицитацији.

Лицна је ситуација и код продаје непокретних културних добара. И овде би требало проверити статус непокретности. Као прво, статус непокретности се проверава у катастру непокретности. Раније важећи Закон о културним добрима

а и Закон о културном наслеђу предвиђа упис забележбе својства културног добра у евиденцији о непокретности. Међутим, то увек није случај. Затим, иако је уписана забележба својства културног добра често није наведена категорија културног добра, али с обзиром да је уписано својство, даљим проверама може се утврдити категорија непокретног културног добра. У зависности од категорије културног добра заснива се надлежност завода за заштиту споменика културе. Могућност прикупљања информација о статусу непокретности може се добити преко Информационог система непокретних културних добара (ИСНКД) који се води у Републичком заводу за заштиту споменика културе за сва културна добра у Републици Србији и коме се приступа преко адресе nasledje@gov.rs. Као најпоузданија могућност, чини се да је обраћање Републичком заводу директно са упитом и провером кроз ИСНКД, односно Централни регистар културних добара, који се води и аналогном облику. Мада је већина културних добара у Републици Србији у претходних неколико година унета у систем ИСНКД ипак, провера кроз аналогни Централни регистар остаје најпоузданији метод.

Случајеви који се појављују као код покретних ствари, уметничких предмета и дела, односно њихов откуп пре продаје, код непокретних културних добара није познат. То значи да се продаја непокретних културних добара у стечајном поступку спроводи према правилима која су предвиђена Законом о промету непокретности, и наравно уз ограничење установљеним правом прече куповине у корист Републике Србије. Треба напоменути, да као и код покретних добара и код непокретних не постоје сметње да заводи за заштиту споменика културе учествују у продаји, односно у поступку лицитације. Свакако заводи се морају изјаснити по праву прече куповине у утврђеном року о понуђеној цени која је утврђена лицитацијом, иако нису били учесници лицитације.

Посебно је питање реализације права прече куповине на непокретностима која се налазе у оквиру непокретних културних добара, као што су утврђене просторно културно- историјске целине или археолошка налазишта у градским језгрима која уживају претходну заштиту. Према сада важећим законским решењима, ово право треба поштовати и у овим случајевима иако појединачна непокретност која се налази у оквиру наведених простора нема посебан значај, па је у овим ситуацијама промет непокретности оптерећен додатном радњом, тиме што је неопходно прибавити изјаву надлежног завода за заштиту споменика културе о коришћењу права прече куповине. Обично се ради о становима, пословним просторима, гаражама и гаражним местима за чије прибављање држава нема посебан интерес. Ова ситуација важећим законским решењима није разрешена, па остаје могућност да се приликом израде закона о непокретном културном наслеђу разреши ово питање и поједностави поступак промета одређених непокретности у оваквим ситуацијама.

Као закључак треба истаћи да у најужем смислу речи културна добра као део баштине једног народа, одражавају идентитет и разноврсност једног друштва. Она пружају увид у прошлост, омогућавају боље разумевање идентитета једног народа и друштва, али такође играју важну улогу у образовању, туризму, еконо-

мији и социјалном развоју. Њихова заштита, очување и промоција кључна је за очување културне разноликости и разумевање међу људима. Систем заштите културног наслеђа у Републици Србији почива на утврђивању културног наслеђа као добра од општег интереса, а такође и делатност заштите културног наслеђа је делатност од општег интереса. Из ове чињенице произлази значај и улога заштите културног наслеђа, које ужива посебну заштиту, па је у складу са тим успостављен целокупан систем заштите културног наслеђа.

Јасминка Обућина, председница Привредног Апелационог суда
Рад припремљен за вебинар: "Продаја у стечајном поступку"
1.11.2023.

Продаја у стечајном поступку

І УСЛОВИ И ПРИПРЕМА ПРОДАЈЕ

Стечајни поступак је уређен Законом о стечају.¹ Према одредби члана 1. став 2. Закона о стечају стечајни поступак се спроводи банкротством или реорганизацијом. Под банкротством се подразумева намирење поверилаца из вредности целокупне имовине стечајног дужника ако:

- 1) за банкротство гласају стечајни повериоци за чија потраживања се учини вероватним да износе више од 50% укупних потраживања стечајних поверилаца;²
- 2) ниједан план реорганизације није поднет у року од 90 дана од дана покретања стечајног поступка;³
- 3) ниједан план реорганизације није усвојен на рочишту за разматрање плана реорганизације.⁴

Након правноснажности решења о банкротству, стечајни управник започиње и спроводи продају.⁵ У стечајном поступку имовина која чини стечајну масу⁶ уновчава се као целокупна имовина, по имовинским целинама или продајом појединачних ствари, а може се продати и стечајни дужник као правно лице (начини продаје). Имовина се излаже продаји јавним надметањем, прикупљањем писаних понуда или непосредном погодбом (методе продаје).

Пре него што се приступи продаји стечајни управник је у обавези, уколико предлаже продају целокупне имовине или имовинске целине стечајног дужника или продају стечајног дужника као правног лица да прибави процену целисходности таквог начина уновчења у односу на продају појединачне имовине. ову процену сачињава овлашћено лице (проценитељ). Проценом целисходности мора се утврдити и учешће разлучних и заложних поверилаца у купопродајној

1 („Сл. гласник РС“, бр. 104 од 16.12.2009, бр. 99 од 27.12.2011. – др. Закон, бр. 71 од 25.07.2012. – УС, бр. 83 од 05.08.2014, бр. 113 од 17.12.2017, бр. 44 од 08.06.2018. и бр. 95 од 08.12.2018. године).

2 Чл. 36 ст. 4 Закона о стечају – ЗС.

3 Чл. 162 ЗС.

4 Чл. 165 а) ст. 7 ЗС.

5 Чл. 132 ЗС.

6 Чл. 101 и 138 ЗС.

цени, ако постоји у оквиру предмета процене имовина под обезбеђењем ових поверилаца. Одбор поверилаца, разлучни и заложни повериоци могу уложити примедбу на процену. О примедби одлучује стечајни судија закључком. Закључак стечајног судије садржи одлуку о целисходности предложеног начина продаје и одговарајући део купопродајне цене на којем разлучни и заложни повериоци имају приоритетно намирење. Стечајни управник је дужан да сачини обавештење о намери, плану продаје, начину уновчења, методу продаје и роковима продаје које доставља одбору поверилаца, разлучним и заложним повериоцима који имају обезбеђење на предмету продаје, као и свим лицима која су исказала интерес за имовину, без обзира по ком основу.⁷

Против предложене продаје примедбу могу изјавити:

1) разлучни и заложни повериоци који имају обезбеђење на имовини са правом да предложи повољнији начин уновчења и метод продаје;

2) одбор поверилаца, повериоци и друга заинтересована лица (осим разлучних и заложних поверилаца) због непоштовања Закона о стечају и Националних стандарда о продаји у припреми или спровођењу продаје.

О примедби одлучује стечајни судија, а продаја се не може спровести пре доношења одлуке суда.

Поступак продаје детаљно је регулисан Правилником о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом,⁸ и то Националним стандардом бр. V.

II УГОВОР О ПРОДАЈИ

Поступак продаје спроводи стечајни управник, а окончава се уплатом купопродајне цене од стране проглашеног купца, након чега стечајни управник закључује са купцем уговор о продаји. Уговор о продаји није основ стицања права својине купца на предмету продаје и не оверава се код јавног бележника.

Стечајни управник је у обавези да уговор о продаји и доказ о уплати купопродајне цене достави стечајном судији. Стечајни судија испитује правилност и законитост поступка, као и законитост уговора, односно пази по службеној дужности, а на основу расположивих доказа, о разлозима ништавости уговора. Стога је стечајни управник дужан да стечајном судији поред потписаног уговора и доказа о уплати купопродајне цене достави и целокупну продајну документацију.

Стечајни судија доноси решење о продаји које је основ стицања права својине купца на предмету продаје. Против ове одлуке дозвољена је жалба. О жалби одлучује Привредни апелациони суд. На основу правноснажног решења о продаји купац своје право уписује у надлежни регистар.

Решењем којим констатује продају стечајни судија налаже:

1) упис права својине купца

⁷ Чл. 133 ЗС.

⁸ „Сл. гласник РС“, бр. 62/2018.

2) брисање терета насталих пре извршене продаје

3) упис других права стечених продајом.

Стечајни судија не може наложити брисање стварних службености. Службеност прати непокретност, без обзира на промену власника.

Уколико је непокретност у ванкњижној својини стечајног дужника, стечајни судија не може наложити упис у јавне регистре.

III СУДСКА ПРАКСА

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Чињеница да се одбор поверилаца сагласио са електронским јавним надметањем или не је без утицаја, јер одлуке Одбора поверилаца морају да буду у складу са Законом о стечају, што даље значи да се Одбор поверилаца може сагласити само са оним методама продаје прописаним тим законом.

Чланом 27. став 1. тачка 13. Закона о стечају је прописано да је стечајни управник тај који уновчава имовину, док је чланом 40. став 1. тачка 1. истог Закона дефинисано да Одбор поверилаца даје мишљење стечајном управнику о начину уновчења имовине, уколико се продаја не врши јавним надметањем, али је чланом 27. став 1. тачка 27. Закона о стечају прописано и да стечајни управник имовину уновчава у складу са тим законом, а у конкретном случају **метод продаје електронским (on-line)** јавним надметањем, из свих наведених разлога, није у складу са Законом о стечају.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 22. и 23.11.2022. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 24.11.2022. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2022, стечајно право, питање бр. 29)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Према одредби члана 75. Закона о државном премеру и катастру, упис стварних права је упис којим се стичу, преносе, ограничавају или престају права својине и друга стварна права на непокретностима, ако законом за поједина права није одређено да упис има деклараторно дејство, а одредба члана 86. прописује да се упис у катастар непокретности врши на основу приватне или јавне исправе која је по својој правној садржини и форми подобна за упис. Јавна исправа је, према одредби члана 88. истог закона, исправа коју је у прописаном облику издао суд, надлежни државни и други орган у границама својих овлашћења, као и исправа коју је у таквом облику издала, односно сачинила, у вршењу јавних овлашћења, друга организација или лица.

Према одредби члана 133. став 1. Закона о стечају, стечајни управник је дужан да стечајном судији, одбору поверилаца, разлучним, односно заложним повериоцима који имају обезбеђено потраживање на имовини која се продаје и свим

оним лицима која су исказала интерес за ту имовину, без обзира по ком основу, достави обавештење о намери, плану продаје, начину уновчења, методу продаје и роковима продаје.

Стечајни управник је дужан да у поступку продаје имовине стечајног дужника, у обавештењу о намери продаје и у огласу, означи шта продаје, наведе правне и техничке карактеристике предмета продаје, као и да обавести потенцијалне купце о свим недостацима на имовини, који су му познати у тренутку продаје.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној дана 18.3.2021. и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 18.3.2021. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2020, стечајно право, питање бр. 28)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Закон о стечају није предвидео могућност истовременог комбиновања више прописаних метода продаје, а Националним стандардом бр. 5, Правилника о утврђивању националних стандарда у управљању стечајном масом („Службени гласник РС“ бр. 62/2018), детаљно је одређен поступак продаје за сваки прописан метод продаје.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 19.11. и 20.11.2019. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 20.11.2019. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2019, стечајно право, питање бр. 28)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Нуђење на продају свакако мора бити обављено у складу са одредбом члана 132. Закона о стечају, односно у складу са одредбом члана 132. став 4. и став 10. Закона о стечају, а који ће метод, уз испуњење наведених услова, бити изабран, зависи од процене стечајног управника, а с обзиром да је одредбом члана 27 став 1 тачка 13 Закона о стечају, исти дужан да уновчи ствари и права стечајног дужника, у складу са овим законом.

Закон о стечају није прописао обавезу разлучних и заложних поверилаца да обезбеде средства за оглашавање.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 8.11. и 9.11.2018. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 5.12.2018. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2018, стечајно право, питање бр. 40)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Одредбом члана 20. став 2. Закона о основама својинскоправних односа прописано је да се право својине стиче и одлуком надлежног државног органа, на начин и под условима одређеним законом.

Одредбом члана 43. став 2. тачка 2. и тачка 5. Закона о пољопривредном земљишту прописано је да диспозитив решења о расподели комасационе масе садржи податке о земљишту унетом у комасациону масу на коме престаје право својине, односно право коришћења учесника комасације као и податке о земљишту (број парцеле, број табле, потес-звано место, катастарска култура и класа, површина и вредност) које учесник комасације добија из комасационе масе.

Из наведеног се закључује да је правноснажно решење основ стицања, у решењу су наведене парцеле које добија стечајни дужник па исте могу бити предмет уновчења сагласно одредбама Закона о стечају. Као титулар, стечајни дужник се легитимише правноснажним решењем. Дакле, **док се не донесе решење о расподели комасационе масе земљиште које се уноси у исту не може бити предмет продаје у поступку стечаја, а док решење не постане правноснажно** (односно док се не оконча поступак) не могу се продавати ни парцеле које се добијају у том поступку.

Уколико поступак комасације није правноснажно окончан, **могу се продавати права из комасационог поступка**, па купац ступа на место стечајног дужника. По правноснажности решења комасацији непокретност може бити предмет продаје у стечају.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 22. и 23.11.2022. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 24.11.2022. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2022, стечајно право, питање бр. 26)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Према одредби члана 132. истог прописа, по доношењу решења о банкротству, стечајни управник започиње и спроводи продају целокупне имовине, имовинске целине или појединачне имовине стечајног дужника, односно продају стечајног дужника као правног лица (начин уновчења), у складу са овим законом и националним стандардима за управљање стечајном масом. Закон о стечају у члану 133. став 7. и 8. одређује круг лица и разлоге због којих се може уложити примедба на извршену продају, као и разлоге улагања примедби на предложену продају, а у ставу 9. одређује и да се продаја не може спровести пре одлуке суда. Примедбе се могу уложити у року од 5 дана од дана пријема обавештења стечајног управника о намери, плану продаје, начину уновчења, методу продаје и роковима продаје с тим да се обавештење мора доставити најкасније 15 дана пре

објављивања огласа односно 15 дана пре одржавања продаје непосредном погодбом. Закључује се да је законодавац желео да избегне могућност одлагања заказане - оглашене продаје. Међутим, циљ ових одредби не упућује на то да и након оглашавања продаје стечајни управник не може од исте одустати, већ указује да је законодавац желео увести, у складу са начелом хитности, поступак уновчења имовине у разумне рокове.

Како стечајни управник уновчава имовину то би, генерално посматрано, могао и одустати од продаје заказане јавним надметањем. Оправданост и целисходност таквог поступања цени се у сваком конкретном случају.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 22. и 23.11.2022. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 24.11.2022. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2022, стечајно право, питање бр. 25)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Треће лице, потенцијални купац, стиче својство учесника у стечајном поступку у фази продаје. Ово лице има правни интерес за заштиту својих права за која сматра да су му повређена у поступку продаје. Међутим, то право не остварује изјављивањем приговора на извршену продају, већ се законитост извршене продаје (у конкретном случају, продаје стечајног дужника као правног лица), може преиспитати искључиво у поступку по жалби изјављеној против решења стечајног судије којим се констатује да је продаја извршена. Право на изјављивање жалбе имају сва заинтересована лица, па и сви учесници продаје.

Следи да иако стечајни судија **одлуку о приговору доноси у форми закључка, у конкретном случају, приговор трећег лица**, као учесника продаје, није дозвољен и исти се одбацује одлуком стечајног судије донетој у форми решења, против кога је дозвољена жалба.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној дана 7.11.2016. и 8.11.2016. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 10.11.2016. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2016, стечајни поступак, питање бр. 41)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Према наведеним законским одредбама, за стицање права својине на непокретностима на основу правног посла потребан је правни основ – уговор о продаји непокретности оверен код надлежног органа, те да је стицалац својине своје право уписао у катастар непокретности.

Стога, уколико жели да приступи продаји ове непокретности, стечајни управник има обавезу да право својине стечајног дужника упише у јавне књиге, а уколико му продавац – лице уписано у јавни регистар, то право оспорава, **дужан је да тужбом у парници оствари своје право. Стечајни управник не може приступити продаји имовине која се у јавним регистрима води, односно која је евидентирана као право својине других лица.“**

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 8.11. и 9.11.2018. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 5.12.2018. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2018, стечајно право, питање бр. 37)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Из образложења:

„У ситуацији када постоји сусвојина стечајног дужника и трећег лица на непокретности, првостепени суд је приликом доношења одлуке о захтеву стечајног управника за развргнуће правне заједнице дужан да поред испуњености услова из члана 134. Закона о стечају, цени и све друге околности спровођења стечајног поступка, водећи рачуна о интересима стечајних и разлучних поверилаца. У том смислу стечајни суд је дужан да цени да ли је целисходније извршити продају сувласничког дела стечајног дужника или **развргнуће сувласничке заједнице у смислу члана 134. Закона о стечају**, имајући у виду трошкове који ће теретити стечајну масу у случају развргнућа и у случају продаје сувласничког дела, затим трајање самог поступка продаје сувласничког дела у односу на поступак развргнућа, те на крају да цени и на који начин се може остварити већи износ купопродајне цене.“

(Решење Привредног апелационог суда, Пвж 424/202 од 01.02.2023. године)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Одбор поверилаца врши избор најбољег понуђача искључиво са листе достављених понуда и не може позивати друге понуђаче да доставе понуде, нити налагати стечајном управнику да понови објављивање огласа. **У случају да одбор поверилаца не донесе одлуку у року од осам дана од дана достављања, избор понуђача врши стечајни управник, применом истих критеријума.**

Из цитираних одредби произилази да се избор проценитеља врши у наведеном, прописаном поступку и да није реч о овлашћењу нити дужности стечајног судије из члана 18. став 1. тачка 10. у вези с чланом 27. став 5. Закона о стечају. Надлежност судије је прописана само у погледу одлучивања о примедбама на извршену процену, на основу члана 132. став 3. Закона о стечају, којим је прописано да одбор поверилаца, разлучни поверилац и заложни поверилац овлашћени су

да уложи примедбу на процену из става 2. овог члана у року од 15 дана од дана пријема, у ком случају ће суд, на основу савесне и брижљиве оцене, закључком утврдити целисходност предложеног начина продаје и одговарајући део купо-продајне цене на којем разлучни, односно заложни поверилац има право приоритетног намирења у складу са чланом 133. став 12. овог закона.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 19.11. и 20.11.2019. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 20.11.2019. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2019, стечајно право, питање бр. 30)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„У случају да се у остављеном року од 15 дана **одбор поверилаца не изјасни** на достављену листу свих понуђача за извршене процене и не донесе одлуку о избору понуђача **стечајни управник је овлашћен да изврши избор стручног лица за процену вредности стечајног дужника као правног лица по истим критеријумима** прописаним цитираним стандардом којима се у избору понуђача морао руководити одбор поверилаца, при чему је стечајни управник у избору ограничен листом пристиглих понуда, па у таквој ситуацији нема места поновном оглашавању позива за достављање понуда за вршење услуга процене вредности стечајног дужника као правног лица и процену имовине стечајног дужника која је предмет разлучног права, на шта упућује Национални стандард број 5 у ставу VIII.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној дана 26.11.2014. и 27.11.2014. године и на седници Одељења за привредне преступе и управно-рачунске спорове одржаној дана 3.12.2014. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2014, стечајни поступак, питање бр. 35)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Чланом 20. Закона о основама својинско-правних односа прописано је да се право својине стиче по самом закону, на основу правног посла и наслеђивањем, као и одлуком државног органа, на начин и под условима одређеним законом.

У ситуацији када је у листу непокретности уписано право својине на објектима и право коришћења на парцели у корист стечајног дужника, стечајни судија је овлашћен да, у складу са одредбом члана 133. став 13. Закона о стечају, решењем наложи упис других права стечених продајом, односно права коришћења.

Према одредби члана 3. став 1. Закона о промету непокретности („Службени гласник РС“, бр. 93/14, 121/14 и 6/15), преносом права својине на згради, од-

носно другом грађевинском објекту, истовремено се преноси право својине на земљишту на коме се зграда налази, као и на земљишту које служи за редовну употребу зграде. Закон о промету непокретности није дозволио да се раздвоји право својине на објекту од права коришћења на земљишту. Ставом 2. прописано је да земљиште које служи за редовну употребу зграде утврђује се уговором о промету непокретности, а ако то није уговорено, примењују се правила предвиђена прописима о планирању и изградњи којима се дефинише земљиште које служи за редовну употребу зграде. Ставом 3. прописано је да преносом права својине на згради изграђеној на земљишту на коме власник зграде нема право својине, већ само право коришћења или право закупа, преноси се и право коришћења или право закупа на земљишту на коме се зграда налази, као и на земљишту које служи за редовну употребу зграде.

Из наведене одредбе може се закључити да ће у решењу бити наложен и упис и „других права стечених продајом“, а не само својине, из чега произилази да се ради и о праву коришћења на земљишту испод објекта, односно земљишту за редовну употребу објекта.

У тој ситуацији стечајни управник може пре излагања продаји објекта у власништву стечајног дужника, преко стручног лица одговарајуће струке утврдити површину земљишта за редовну употребу објекта и налаз о томе уврстити у продајну документацију у којој је садржана и процена вредности имовине која је предмет продаје, што ће бити предмет оглашавања.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаних дана 22. и 23.11.2022. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 24.11.2022. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2022, стечајно право, питање бр. 33)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„ ... Независно од тога да ли се поступак стечаја води над банком, осигуравајућем друштву или над другим правним субјектом и да ли се води по одредбама Закона о стечају у верзији из 2014. године или новијим верзијама, одговор је свакако исти. Наиме, Законом о стечају је регулисано да ће стечајни судија решењем констатовати да је продаја извршена и наложити одговарајућем регистру упис права својине и брисање терета насталих пре извршене продаје, односно упис других права стечених продајом, с тим да је према последњој верзији Закона о стечају у питању одредба **става 13. члана 133, док се у претходним верзијама ради о одредби става 12. истог члана**. Дакле, у сваком случају када дође до уновчења појединих делова имовине стечајног дужника, било покретне, било непокретне и било да се ради о потраживању, стечајни судија увек доноси решење којим констатује да је продаја извршена, а по потреби налаже одгова-

рајућем регистру упис права својине, брисање терета, односно упис других права стечених продајом.

Дакле, законодавац није примену ове одредбе свео само на промет ствари, јер се **иста односи на уновчење било ког дела имовине.**

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 19.11. и 20.11.2019. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 20.11.2019. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2019, стечајно право, питање бр. 36)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Продаја имовине стечајног дужника врши се у стечајном поступку – судском поступку, те је **одлука суда – решење стечајног судије из члана 133. став 12.** (одлука државног органа) **правни основ за пренос права својине и свих других права стечених продајом**, те је стога овакво стицање права својине оригинарни начин стицања права својине.

Наиме, стицалац своје право **не извлачи из права претходника**, јер претходни власник може пренети само својину какву има са свим евентуалним теретима и ограничењима (не може на другога пренети више права него што и сам има), а код продаје у стечајном поступку се на купца преноси право својине на купљеној имовини без обзира на раније уписе и без терета и без икаквих обавеза насталих пре извршене продаје укључујући и пореске обавезе и обавезе према привредним субјектима пружаоцима услуга од општег интереса које се односе на купљену имовину.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној дана 26.11.2014. и 27.11.2014. године и на седници Одељења за привредне преступе и управно-рачунске спорове одржаној дана 3.12.2014. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2014, стечајни поступак, питање бр. 34)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Стечајни судија, након извршене продаје и обавештења од стране управника о исплати цене, врши контролу законитости поступка продаје, пазећи по службеној дужности на евентуалну ништавост, доноси решење којим констатује продају, а против тог решења сва заинтересована лица имају право жалбе.

Наведена одредба не прописује обавезу стечајног управника да, уз продајну документацију и доказ о исплати цене, на основу којих **стечајни судија оцењује законитост спроведене продаје и испуњеност услова за доношење решења**, достави уговор о купопродаји. Ово из разлога што је основ уписа права својине купца судско решење, а не уговор о купопродаји који би морао бити оверен код

надлежног органа у смислу одредбе члана 4. Закона о промету непокретности („Службени гласник РС“, 93/2014, 121/2014 и 6/2015).

Међутим, Правилник о утврђивању националних стандарда о управљању стечајном масом („Службени гласник РС“, бр. 13/2010) у Националном стандарду број 5- Национални стандард о начину и поступку уновчења имовине стечајног дужника, у одељку V став 16, прописује обавезу стечајног управника да, у поступку продаје јавним надметањем, са проглашеним купцем састави уговор о купопродаји, а на такву обавезу упућује и одељак VI став 12 истог стандарда, у коме је наведено да је проглашени купац у поступку продаје јавим прикупљањем понуда дужан да уплати цео износ купопродајне цене у року који не може бити краћи од осам, нити дужи од 30 дана од дана потписивања уговора о купопродаји, из чега произилази да је стечајни управник дужан да стечајном судији, уз подношење захтева за доношење решења којим се констатује извршена продаја имовине, треба да поднесе и закључен уговор о купопродаји имовине која је била предмет продаје. **Наведени уговор не мора бити оверен код надлежног органа, с обзиром да не представља основ за упис права својине купца.“**

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 8.11. и 9.11.2018. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 5.12.2018. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2018, стечајно право, питање бр. 36)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„У поступку продаје треба разликовати депозит од износа трошкова продаје и других неопходних трошкова из члана 133. став 12. овог закона. Уплаћени депозит није намењен само покривању тих трошкова нити то по природи ствари може бити будући да се уплаћује тек након спроведених свих радњи неопходних за приступање продаји - процена, оглашавање и сл. **Стога трошкови продаје се не полажу како се то наводи у питању, већ се наплаћују првенствено из купопродајне цене.**

Како ниједном одредбом Закона о стечају који регулишу поступак продаје различити поверилац није ослобођен плаћања депозита то произилази да је уплата истог услов њихових учешћа у поступку продаје. Тек тада стиче право да учествује у поступку продаје па, ако његова понуда буде најповољнија, да се огласи купцем и користи правима из одредбе члана 136б Закона о стечају.

У том случају нема бојазни да у случају одустајка различног повериоца као купца нема депозита који би био задржан.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 19.11. и 20.11.2019. године и на седници Одељења за привредне

преступе одржаној дана 20.11.2019. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2019, стечајно право, питање бр. 31)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Стечајни управник ће у случају продаје имовине полагањем цене од стране разлучног или заложног повериоца, сачинити обрачун за намирење, као и обрачун трошкова продаје. **На обрачун за намирење повериоци могу изјавити примедбу о којој одлучује стечајни судија закључком. О трошковима одлучује стечајни судија, посебним решењем против кога је дозвољена жалба.**

На основу наведеног, стечајни управник ће позвати разлучног односно заложног повериоца да изврши уплату на основу члана 136б Закона о стечају у прописаном року, а у супротном се неће сматрати да је разлучни односно заложни поверилац испунио предвиђене услове продаје.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 19.11. и 20.11.2019. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 20.11.2019. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2019, стечајно право, питање бр. 33)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Да би разлучни, односно заложни поверилац био намирен у року од пет дана из члана 133. став 12. Закона о стечају, потребно је пре свега да то потраживање буде унето као утврђено у коначну листу потраживања коју је усвојио стечајни судија. То подразумева да и у случају када је потраживање разлучног повериоца било оспорено, а након тога правноснажном одлуком утврђено, потребно је да се изврши измена коначне листе потраживања сагласно члану 116. став 7. Закона о стечају, а измена коначне листе потраживања на основу правноснажне судске одлуке о утврђивању оспореног потраживања из стечаја врши се решењем стечајног судије, а не изменом листе потраживања стечајног управника. По правноснажности решења стечајног судије којим се исправља коначна листа утврђених потраживања стичу се услови за исплату разлучног повериоца, од када и треба рачунати рок из члана 133. став 12. Закона о стечају за намирење разлучног, односно заложног повериоца.

Стога исплата разлучном повериоцу се не може извршити у конкретном случају на основу правноснажне одлуке из парничног поступка, док се претходно не измени – исправи коначна листа потраживања.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 19.11. и 20.11.2019. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 20.11.2019. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2019, стечајно право, питање бр. 34)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Одредба члана 133. став 13. Закона о стечају, прописује да ће стечајни судија решењем констатовати да је продаја извршена и наложити одговарајућем регистру упис права својине и брисање терета насталих пре извршене продаје, односно упис других права стечених продајом. Из наведене одредбе може се закључити да ће у решењу бити наложен упис и „других права стечених продајом“, а не само својине, из чега произлази да се ради и о праву коришћења на земљишту испод објекта, односно земљишту за редовну употребу објекта.

Како је, у конкретном случају, у листу непокретности уписано право својине на објектима и право коришћења на парцели у корист стечајног дужника, **стечајни судија је овлашћен да, у складу са цитираном одредбом члана 133 став 13, решењем наложи и упис других права стечених продајом, односно упис права коришћења.“**

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 8.11. и 9.11.2018. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 5.12.2018. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2018, стечајно право, питање бр. 41)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Из цитираних одредби произлази да титулар права службености нема својство ни разлучног, ни заложног повериоца у стечајном поступку, иако је његово стварно право, у смислу одредбе члана 60. став 1. Закона о државном премејру и катастру, уписано у катастар непокретности.

... Из свега наведеног произилази да се **брисање терета након поступка продаје односи само на повериоце који имају установљено обезбеђење новчаног потраживања, а како титулар стварних службености нема такву врсту потраживања, стварне службености се не бришу.“**

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 8.11. и 9.11.2018. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 5.12.2018. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2018, стечајно право, питање бр. 42)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Из цитираног прописа произилази да се брисање терета насталих пре извршене продаје врши одмах након исплате цене, односно доношења решења стечајног судије којим се констатује да је продаја извршена. **Постојање спора у погледу редоследа намирења разлучних поверилаца не утиче на право купца да му се у одговарајући регистар упише право својине и изврши брисање спорних терета.** Наведено из разлога јер износ расположивих средста-

ва за намирење разлучних поверилаца остаје исти и условима постојања спора о редоследу намирења разлучних поверилаца, као и у ситуацији када не постоји спор о редоследу намирења разлучних поверилаца.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној дана 7.11.2016. и 8.11.2016. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 10.11.2016. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2016, стечајни поступак, питање бр. 45)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Регулишући последице продаје стечајног дужника као правног лица у одредби члана 136. Закона о стечају предвиђено је у ставу 7. да у регистру привредних субјеката и другим одговарајућим регистрима региструју се промене (правне форме, оснивача, чланова и акционара и других података) на основу решења из члана 133. став 13. овог закона, у складу са законом којим се уређују регистрација привредних субјеката.

Имајући у виду наведено **решење о обустави стечајног поступка, по правноснажности требало би доставити, сходно одредби члана 71. став 1. Закона о стечају, свим оним лицима којима се доставља и решење о отварању поступка стечаја те објавити на огласној и електронској огласној табли суда у смислу члана 10. став 3. наведеног прописа.“**

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 8.11. и 9.11.2018. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 5.12.2018. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2018, стечајно право, питање бр. 47)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Чланом 133. став 13. Закона о стечају одређено је да ће стечајни судија решењем констатовати да је продаја извршена и наложити одговарајућем регистру упис права својине и брисање терета насталих пре извршене продаје, односно упис других права стечених продајом. Наведено решење са доказом о уплати цене је основ за стицање и упис права својине купца, без обзира на раније уписе и без терета, као и без икаквих обавеза насталих пре извршене купопродаје, укључујући и пореске обавезе и обавезе према привредним субјектима пружаоцима услуга од општег интереса које се односе на купљену имовину.

Према ставу 14. истог члана, решење из става 13. овог члана објављује се на огласној и електронској табли суда и доставља разлучном, односно заложном повериоцу који има различно, односно заложно право на имовини која је обухваћена продајом и на њега жалбу могу поднети сва заинтересована лица.

Из цитираних одредби произилази да је наведено правноснажно решење са доказом о уплати цене основ за стицање и упис права својине купца, па **нема**

могућности да стечајни судија овакво решење донесе пре достављања доказа да је купопродајна цена испаћена у целости.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 19.11. и 20.11.2019. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 20.11.2019. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2019, стечајно право, питање бр. 29)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Новелама Закона о стечају које су у примени од 1. јануара 2019. године, у поглављу под називом „основне процесне одредбе“, чланом 46. став 3. Закона о стечају прописано је да жалба против решења не задржава извршење решења, ако овим законом није другачије одређено.

У поглављу IX под називом „уновчење и деоба стечајне масе намирење и закључење стечајног поступка“, чланом 133 став 13. Закона о стечају, одређено је да ће стечајни судија решењем констатовати да је продаја извршена и наложити одговарајућем регистру упис права својине и брисање терета насталих пре извршене продаје, односно упис других права стечених продајом. Наведено решење са доказом о уплати цене је основ за стицање и упис права својине купца, без обзира на раније уписе и без терета, као и без икаквих обавеза насталих пре извршене купопродаје, укључујући и пореске обавезе и обавезе према привредним субјектима пружаоцима услуга од општег интереса које се односе на купљену имовину.

Чланом 86 став 1. Законом о државном премеру и катастру („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 18/2010, 65/2013, 15/2015 – одлука УС, 96/2015, 47/2017 – др. Закон, 27/2018 – др. закон, 41/2018 – др. закон и 9/2020 – др. закон), прописано је да се упис у катастар непокретности врши на основу приватне или јавне исправе, која је по садржини и форми подобра за упис.

Одредбом члана 88. став 3. Закона о државном премеру и катастру, **прописано је да јавна исправа да би била подобра за упис мора бити правноснажна, односно извршна.**“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 22. и 23.11.2022. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 24.11.2022. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2022, стечајно право, питање бр. 32)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Када се стечајни дужник у поступку стечаја прода као правно лице, без обзира да ли постоји пријава потраживања разлучних поверилаца или не, да ли има или не заложних поверилаца и без обзира што су наведене забележе уписане пре отварања поступка стечаја, постоји обавеза стечајног судије да донесе решење којим се налаже одговарајућем регистру, РГЗ СКН, брисање свих терета на-

сталих пре извршене продаје јер се на купца у поступку стечаја имовина преноси без терета.

Стога је стечајни судија у обавези да, након продаје стечајног дужника као правног лица, уколико утврди да у оквиру продатог стечајног дужника, као правног лица, постоји имовина на којој је конституисано заложно право, донесе решење којим ће наложити брисање свих конституисаних заложних права. Привременом мером се не конституише заложно право.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седницама Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаним дана 16.11., 17.11., 20.11. и 30.11.2017. и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 17.11.2017. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2017, стечајно право, питање бр. 31)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Из цитиране одредбе Закона о стечају следи да се након продаје стечајног дужника као правног лица у регистар привредних субјеката, на основу уговора о продаји стечајног дужника, као правног лица, врши промена оснивача, па се уместо ранијих оснивача, као нови оснивач уписује купац и ранији акционари више нису акционари, **па брисањем акционара и акција долази до брисања и заложног права на акцијама физичког лица које је било власник одређеног броја акција.“**

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној дана 7.11.2016. и 8.11.2016. године и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 10.11.2016. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2016, стечајни поступак, питање бр. 46)

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

„Уколико стечајни поступак дуго траје, нема расположивих новчаних средстава за даље спровођење стечајног поступка, предузете су све друге радње у смислу окончања стечаја, а остало је ненаплаћено потраживање велике вредности, које је ненаплативо без већих трошкова, или је, пак, остала имовина за коју нема заинтересованих купаца, односно која се не може продати, може се предложити закључење поступка стечаја, само уколико је претходно донето решење о главној деоби. Решењем о закључењу које се доноси на завршном рочишту, на повериоце се преноси преостала имовина, било да је чини потраживање или имовина која се није могла продати, сразмерно висини њихових потраживања, према решењу о главној деоби. Имовина која се преноси на повериоце мора бити претходно процењена. **Решење о закључењу мора садржати и одлуку о преносу имовине са свим елементима које садржи и нацрт решења за главну деобу**

из члана 139. Закона о стечају. Дакле, наведена деоба има карактер завршне уколико је претходно спроведена главна деоба.

Уколико главна деоба није спроведена, иста се мора спровести применом члана 139. и 140. Закона о стечају. По правноснажности решења о главној деоби, може се приступити закључењу.“

(Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној дана 18.3.2021. и на седници Одељења за привредне преступе одржаној дана 18.3.2021. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 3/2020, стечајно право, питање бр. 30 и 31)

Isprobajte **BESPLATNO**

Kalkulator sudskih taksi

Deo paketa kalkulatora koji čine:

Kalkulator zarada

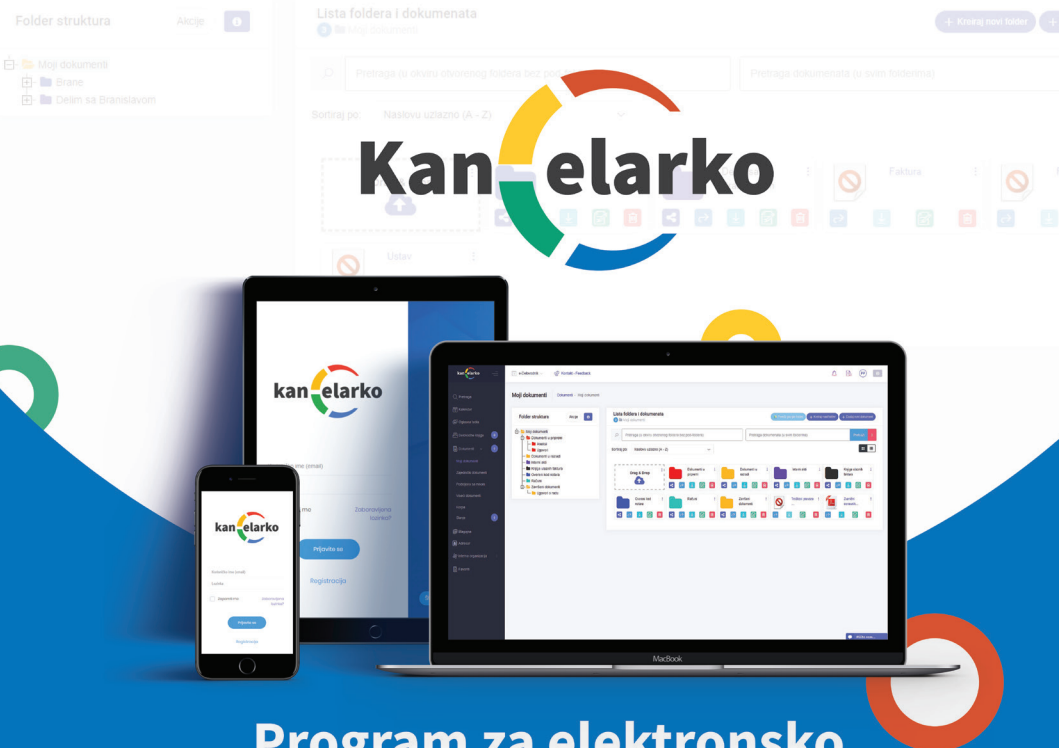
Kamatni kalkulator

Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

Više informacija na:

paragraf.rs

Program za elektronsko kancelarijsko poslovanje

e-Fakture

Šaljite fakture elektronski, bez troškova štampe i slanja, uvek uz izveštaj o prijemu fakture.

e-Delovodnik

Uredite svoju dokumentaciju i knjige dokumenata digitalno i efikasno.

e-Poštar

Ubrzajte razmenu dokumenta, smanjite troškove i kreirajte procedure odobravanja

Beograd

063/379-761
063/379-948

Novi Sad

063/379-961
063/379-772

Niš

063/379-619
063/379-661

Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

✉ kancelarko@paragraf.rs

🌐 **Kancelarko.rs**

The background of the page is a solid dark blue. Overlaid on this are two large, overlapping circles in a lighter shade of blue. The circles are positioned such that they create a sense of depth and movement, with the lighter circle appearing to be in front of the darker one.

[www. paragraf.rs](http://www.paragraf.rs)